

Na osnovu člana 12 st. 2 i 3 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 1. avgusta 2019. godine, donijela je

O D L U K U
O OBRAZOVANJU SAVJETA ZA INOVACIJE I
PAMETNU SPECIJALIZACIJU

I. Obrazuje se Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju (u daljem tekstu: Savjet), u sastavu:

- 1) Duško Marković, predsjednik Vlade Crne Gore - predsjednik;
- 2) Milutin Simović, potpredsjednik Vlade Crne Gore za ekonomsku politiku i finansijski sistem i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja - zamjenik predsjednika;
- 3) Darko Radunović, ministar finansija - član;
- 4) Sanja Damjanović, ministarka nauke - član;
- 5) Dragica Sekulić, ministarka ekonomije - član;
- 6) Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma - član;
- 7) Damir Šehović, ministar prosvjete - član;
- 8) Kenan Hrapović, ministar zdravlja - član;
- 9) Aleksandar Bogdanović, ministar kulture – član;
- 10) Aleksandar Drljević, glavni pregovarač Crne Gore sa Evropskom unijom - član;
- 11) Dragan Vukčević, predsjednik Crnogorske akademije nauka i umjetnosti - član;
- 12) Danilo Nikolić, rektor Univerziteta Crne Gore - član;
- 13) Veselin Vukotić, rektor Univerziteta Donja Gorica - član;
- 14) Ivan Vuković, predsjednik Skupštine Zajednice opština i gradonačelnik Podgorice - član;
- 15) Dušan Polović, generalni direktor Direktorata za elektronsku upravu i informatičku bezbjednost, Ministarstvo javne uprave - član;
- 16) Branka Žižić, v.d. direktorica Direktorata za inovacije i tehnološki razvoj, Ministarstvo nauke - član;
- 17) Zorka Kordić, pomoćnica generalnog sekretara Vlade Crne Gore - član;
- 18) Rajko Kovačević, direktor Crnogorskog operatora tržišta električne energije - član;
- 19) Gordana Rajović, izvršna direktorica Instituta “Dr Simo Milošević”, Igalo - član;
- 20) Slavica Milačić, ekspertkinja za diplomatske poslove - član;
- 21) Nebojša Nakićenović, ekspert za održivi razvoj i nove tehnologije - član;
- 22) Ljubo Knežević, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za energetiku - sekretar Savjeta.

II. Zadaci Savjeta su da:

- koordinira ključne aktivnosti organa državne uprave i drugih nadležnih organa i institucija zaduženih za sprovođenje utvrđenih prioriteta i mjera Strategije pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024), prije svega planiranje budžetskih i donatorskih sredstava;
- koordinira aktivnosti organa državne uprave i drugih nadležnih organa i institucija na planu utvrđivanja investicionih prioriteta i sprovođenja mjera definisanih strateškim razvojnim dokumentima u domenu inovacija;
- predloži nacionalnu strukturu za implementaciju Strategije pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024), uključujući mogućnost osnivanja novog implementacionog tijela;
- analizira važeće propise i predlaže njihove izmjene u cilju stvaranja povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj i promociju inovacija i inovacionog preduzetništva;

- odobrava godišnje izvještaje o realizovanim aktivnostima Strategije pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024), koje sa mišljenjem, odnosno predlogom mjera, dostavlja Vladi Crne Gore na razmatranje;

- javno promoviše značaj inovacija i pametne specijalizacije za ukupan društveno-ekonomski razvoj Crne Gore i poboljšanje kvaliteta života građana.

III. Savjet može, radi efikasnijeg i kvalitetnijeg obavljanja zadataka, obrazovati radne timove za određena pitanja iz svoje nadležnosti i angažovati eksperte.

IV. Za obavljanje zadataka iz svoje nadležnosti, Savjet može da koristi podatke i izvještaje organa državne uprave, drugih nadležnih organa i institucija.

V. Na način rada Savjeta primjenjuju se odredbe Poslovnika Vlade Crne Gore („Službeni list CG“, br. 3/12, 31/15, 48/17 i 62/18).

VI. Administrativno-stručne poslove za potrebe Savjeta obavljaće Ministarstvo nauke, u saradnji sa Kabinetom predsjednika Vlade Crne Gore.

VII. Akta Savjeta potpisuje predsjednik a, po ovlašćenju predsjednika, zamjenik predsjednika.

VIII. Dokumentacija Savjeta ovjerava se pečatom Vlade Crne Gore.

IX. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-3566

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZRADI DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA „PINJEŠ - BOROVA ŠUMA“,
OPŠTINA ULCINJ**

Član 1

Pristupa se izradi Detaljnog urbanističkog plana „Pinješ - Borova šuma“, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP).

DUP predstavlja planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unaprijeđivanje područja iz stava 1 ovog člana.

Član 2

Obuhvat DUP-a iznosi cca 57,44 ha.

Član 3

Za DUP će se raditi Strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16).

Član 4

Finansijska sredstva potrebna za izradu DUP-a obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore sa pozicije organa državne uprave nadležnog za održivi razvoj i turizam u iznosu od 8.000,00 eura.

Član 5

Rok za izradu DUP-a je šest mjeseci, od dana potpisivanja ugovora sa rukovodiocem izrade planskog dokumenta.

Član 6

DUP se izrađuje na osnovu Programskog zadatka, koji je sastavni dio ove odluke.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07- 3906

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

PROGRAMSKI ZADATAK

ZA IZRADU DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA „PINJEŠ - BOROVA ŠUMA“, OPŠTINA ULCINJ

I. UVODNE NAPOMENE

Cilj izrade Detaljnog urbanističkog plana „Pinješ-Borova šuma“, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP) da se kroz analizu planiranih sadržaja i shodno razvojnim potrebama, ponude planska rješenja kojima bi se stvorili preduslovi za gradnju novih kapaciteta ekskluzivnog turizma i turističkih vila, kao i maksimalno očuvanje i uklapanje vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja.

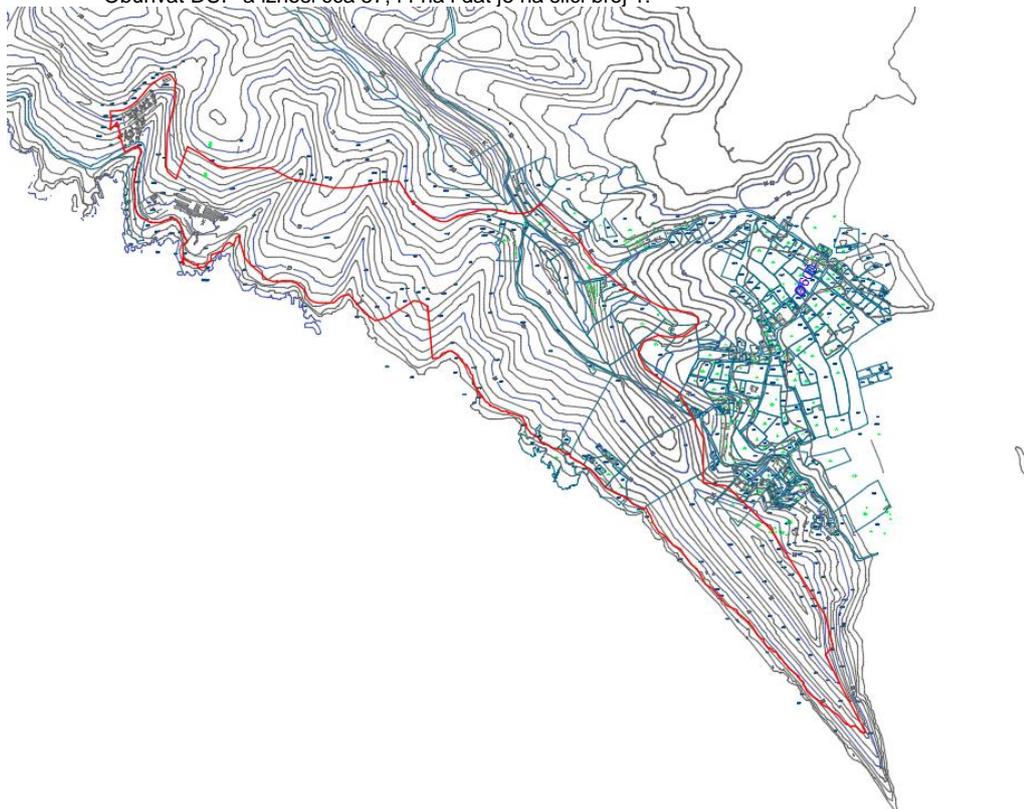
Pravni osnov za izradu i donošenje DUP-a koji se nalazi u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Opštine Ulcinj (u daljem tekstu: PUP Ulcinj) sadržan je u članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18) kojim je propisano da se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore primjenjuju važeći planski dokumenti donijeti do stupanja na snagu ovog zakona odnosno do roka iz člana 217 ovog zakona.

Državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu se, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Programski zadatak za izradu DUP-a izrađuje se u skladu sa članom 25 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, budući da je isti sastavni dio Odluke o izradi planskog dokumenta.

II. OBUHVAT I GRANICE PLANA

Obuhvat DUP-a iznosi cca 57,44 ha i dat je na slici broj 1.

Slika br.1: Orijentacioni obuhvat DUP-a

III. USLOVI I SMJERNICE PLANSKOG DOKUMENTA VIŠEG REDA I RAZVOJNIH STRATEGIJA

U postupku izrade DUP-a treba obezbijediti sljedeći planerski pristup:

- sagledavanje ulaznih podataka iz PUP-a Ulcinj ("Službeni list CG - opštinski propisi", broj 24/10), PPPN za Obalno područje ("Službeni list CG", broj 56/18) i druge dokumentacije sa državnog i lokalnog nivoa (razvojna dokumenta, studije);
- analizu i ocjenu postojeće planske i studijske dokumentacije;
- analizu uticaja kontaktnih zona na ovaj prostor i obrnuto;
- analizu i ocjenu postojećeg stanja (prirodni, stvoreni i planski uslovi);
- ekonomsko demografskom analizom dati ocjenu tržišnih i demografskih trendova i posljedica na izgradnju, infrastrukturu, komunalne objekte, javne funkcije i slično;

- sagledavanje mogućnosti realizacije investicionih ideja vlasnika i korisnika prostora u odnosu na opredjeljenja planova višeg reda i potencijale i ograničenja konkretne lokacije.

IV. PRINCIPI, VIZIJA I CILJEVI PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Vizija razvoja prostora u obuhvatu DUP-a treba da prati viziju razvoja opštine Ulcinj. Opšti principi razvoja treba da osiguraju racionalnu upotrebu zemljišta i primjenu principa održivog razvoja. Ravnomjeran i održiv prostorni razvoj treba da bude u funkciji poboljšanja kvaliteta života i ublažavanja depopulacijskih trendova. Posebni ciljevi su očuvanje i unapređenje identiteta prostora – očuvanje i održivo korišćenje kulturnog nasleđa, prepoznavanje elemenata i vrijednosti pejzaža i održivo korišćenje zaštićenih područja prirode.

V. KONCEPTUALNI OKVIR PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA SA STRUKTUROM OSNOVNIH NAMJENA POVRŠINA I KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Konceptualnim okvirom uređenja prostora potrebno je obuhvatiti i razraditi sljedeće:

Sadržaji u prostoru i mjere zaštite

Kroz izradu DUP-a potrebno je obezbijediti kvalitetna urbanistička rješenja, a u planiranju sadržaja neophodno je poštovati smjernice date PUP-om Opštine Ulcinj i one definisane Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Službeni list CG", br. 24/10 i 33/14), kao i Pravilnikom o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata ("Službeni list CG", broj 36/18).

Saobraćajna i tehnička infrastruktura

Planiranje potrebne tehničke infrastrukture treba bazirati na prethodno provjerenim mogućnostima postojećih mreža i njihovog korišćenja za sadržaje planirane ovim DUP-om, vodeći računa o uslovima zaštite životne sredine.

Planirati propisno dimenzionisane elektro, hidrotehničke i telekomunikacione instalacije, te savremenu funkcionalnu mrežu u objektima i za potrebe ukupnog zahvata, u skladu sa propisima.

Planirati funkcionalnu hidrantsku mrežu i protivpožarni sistem, te javnu rasvjetu.

Svu infrastrukturu rješavati u svemu poštujući rješenja iz planova višeg reda i uz usaglašavanje sa uslovima koje propišu nadležni organi, institucije i preduzeća.

Potrebno je uraditi procjenu potrebnih ulaganja na opremanju građevinskog zemljišta ponaosob za svaku vrstu tehničke infrastrukture.

Uzimajući u obzir buduće namjene prostora potrebno je da infrastruktura zadovolji posebne standarde i ponudi savremena tehnološka rješenja.

Pejzažna arhitektura

Prilikom planiranja zelenih površina izvršiti podjelu po kategorijama zelenila. Slobodne, zelene površine obogatiti biljnim vrstama karakterističnim za predmetno područje i lokalne klimatske uslove.

- Izradom DUP-a treba predvidjeti:
- maksimalno očuvanje i uklanjanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja;
 - karakteristične elemente parterne arhitekture i mobilijara u skladu sa tradicionalnim rješenjima;
 - uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina;
 - usklađivanje ukupne količine zelenih površina sa brojem korisnika;
 - funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
 - povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem sa posebnim odnosom prema neposrednom okruženju;
 - linijsko zelenilo duž svih javnih komunikacija;
 - usklađivanje kompozicionog rješenja sa namjenom (kategorijom) zelenih površina;
 - potrebno je koristiti vrste otporne na ekološke uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima. Smjernice i uslove u vezi navedenog neophodno je pribaviti od institucija nadležnih za poslove zaštite prirode i životne sredine.

Nivelacija, regulacija i parcelacija

Za početak izrade DUP-a neophodno je obezbjeđivanje kvalitetnih geodetskih i katastarskih podloga. Plan raditi u digitalnom obliku.

Kod rješavanja nivelacije i regulacije obezbijediti potrebne elemente koji garantuju najpovoljnije funkcionisanje unutar prostora. Koristiti povoljnosti koje u ovom smislu pruža konfiguracija terena.

Grafički prilog sa parcelacijom uraditi na ažurnoj geodetskoj podlozi. Isti mora sadržati tjemena planiranih saobraćajnica, kao i sve druge analitičke podatke neophodne za prenošenje plana na teren.

Grafički prikaz urbanističkih parcela mora biti dat na svim grafičkim priložima plana sa jasno definisanim granicama urbanističke parcele.

Uslovi za izgradnju objekata i uređenje prostora

- DUP, shodno zakonskim odredbama, mora da sadrži:
- urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata i uređenje prostora (vrsta objekta, visina objekta, najveći broj spratova, veličina urbanističke parcele...);
- indekse izgrađenosti i zauzetosti;
- nivelaciona i regulaciona rješenja;
- građevinske i regulacione linije;
- trase infrastrukturnih mreža i saobraćajnica i smjernice za izgradnju infrastrukturnih i komunalnih objekata;
- tačke priključivanja na saobraćajnice, infrastrukturne mreže i komunalne objekte;
- smjernice urbanističkog, arhitektonskog i pejzažnog oblikovanja prostora i sl.

Imajući u vidu značaj prostora koji tretira ovaj DUP potrebno je posebnu pažnju posvetiti održivom urbanističkom oblikovanju prostora i unaprjeđenju identiteta pojedinih zona i prostora u cjelini, klimatskim promjenama, zelenoj gradnji, kao i adaptivnim, fleksibilnim i integralnim instrumentima za arhitektonsko oblikovanje planiranih sadržaja.

Ekonomsko demografska analiza i ekonomsko tržišna projekcija i faze realizacije

Posebnu ekonomskom analizom treba:

- dati procjenu ekonomskih i tržišnih trendova koji su od posebnog značaja za odabir planiranog rješenja;
- dati obrazloženje odabira optimalnog (planom predviđenog) rješenja;
- obezbijediti planersko dokazivanje ekonomske i tržišne opravdanosti planskog rješenja;
- dati rezime ključnih ekonomskih i socijalnih pitanja i uticaja koji proističu iz različitih scenarija izgradnje (uticaj na ekonomske pokazatelje – zaposlenost i direktne javne prihode uzrokovane ovom investicijom);
- utvrditi potencijalna ograničenja za predloženu izgradnju, potencijalna osjetljiva socio-ekonomska pitanja i prilike koje se ukazuju, kao što je očuvanje i/ili unapređenje zaštićenih lokacija;
- procijeniti investicionu vrijednost objekata, naročito vrijednost infrastrukturnih rješenja i opremanja građevinskog zemljišta, te ekonomsko-finansijske implikacije i društvenu korisnost potencijala koji proizilaze iz predmetnog plana.

Izradom DUP-a potrebno je sagledati faze realizacije pri čemu naročito treba voditi računa da se na osnovu tržišnih uslova cjeline mogu odvojeno realizovati, pa samim tim treba i da budu regulaciono definisane. Predložene faze realizacije obavezno bazirati i na ekonomskim pokazateljima.

VI. METODOLOGIJA

Prilikom izrade DUP-a pridržavati se metodologije definisane Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list CG", broj 88/17).

VII. SADRŽAJ PLANSKOG DOKUMENTA

Obim i nivo obrade DUP-a treba dati tako da se u potpunosti primjene odredbe Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Paralelno sa izradom DUP-a predviđena je i izrada strateške procjene uticaja plana na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), čije elemente treba ugraditi u Plan.

DUP se izrađuje na topografsko - katastarskim planovima razmjere 1:2.500 i 1:1.000.

Detaljni urbanistički plan po utvrđenim fazama i za definisane segmente, treba da bude urađen i prezentovan u analognom i digitalnom formatu. Digitalni oblik – za tekstualni dio u standardu Microsoft Word i PDF formatu, a grafički u standardu Auto Cad i GIS formatu.

DUP se izrađuje na kartama, topografsko-katastarskim planovima i katastrima vodova u digitalnoj formi i georeferenciranim ortofoto podlogama, a prezentira na kartama i topografsko-katastarskim planovima u analognoj formi izrađenim na papirnoj podlozi i isti moraju biti identični po sadržaju.

Analogne i digitalne forme geodetsko-katastarskih planova moraju biti ovjerene od strane organa uprave nadležnog za poslove katastra.

VIII. OBAVEZE RUKOVODIOCA I STRUČNOG TIMA ZA IZRADU PLANA

Rukovodilac izrade DUP-a će nadležnom Ministarstvu, dostaviti na uvid, odnosno stručnu ocjenu u skladu sa Zakonom, faze: Koncept plana, Nacrta plana i Predlog plana, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti.

Rukovodilac izrade će, saglasno Zakonu, dostaviti Nacrt DUP-a Ministarstvu kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura njegovog utvrđivanja.

Rukovodilac izrade je dužan da u Predlog DUP-a, a nakon sprovedenog postupka javne rasprave i stručne ocjene, ugradi sve prijedloge i mišljenja nadležnih organa.

Predlog DUP-a će rukovodilac izrade dostaviti Ministarstvu, kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura donošenja ovog planskog dokumenta.

Po usvajanju plana, rukovodilac izrade će Ministarstvu predati konačnu verziju DUP-a u adekvatnoj formi koja je definisana Pravilnikom o načinu potpisivanja, ovjeravanja, dostavljanja, arhiviranja i čuvanja planskog dokumenta ("Službeni list CG", br. 76/17 i 73/18).

Na osnovu člana 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je,

**ODLUKU
O IZRADI DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA „HOTELI I VILE VISOKE
KATEGORIJE”, PINJEŠ, OPŠTINA ULCINJ**

Član 1

Pristupa se izradi Detaljnog urbanističkog plana „Hoteli i vile visoke kategorije“, Pinješ, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP).

DUP predstavlja planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unaprijeđivanje područja iz stava 1 ovog člana.

Član 2

DUP se prostire sa južne strane ulice Mirka Srzentića, do same obale, odnosno do saobraćajnice koja opslužuje obalu.

Površina obuhvata DUP-a iznosi cca 3,85 ha.

Član 3

Za DUP će se raditi strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG ", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16).

Član 4

Sredstva potrebna za izradu DUP-a obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore sa pozicije organa državne uprave nadležnog za održivi razvoj i turizam (u daljem tekstu: Ministarstvo) u iznosu od 5.000,00 eura.

Član 5

Rok za izradu DUP-a je šest mjeseci, od dana potpisivanja ugovora sa rukovodiocem izrade planskog dokumenta.

Član 6

DUP se izrađuju na osnovu Programskog zadatka koji je sastavni dio ove Odluke.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07- 3897

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

PROGRAMSKI ZADATAK

ZA IZRADU DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA „HOTELI I VILE VISOKE KATEGORIJE“, PINJEŠ, OPŠTINA ULCINJ

I. UVODNE NAPOMENE

Cilj izrade Detaljnog urbanističkog plana „Hoteli i vile visoke kategorije“, Pinješ, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP) da se kroz analizu planiranih sadržaja i shodno razvojnim potrebama, ponude planska rješenja kojima bi se stvorili preduslovi u cilju stvaranja pretežno prostora za turističke namjene, hotela i vila visoke kategorije.

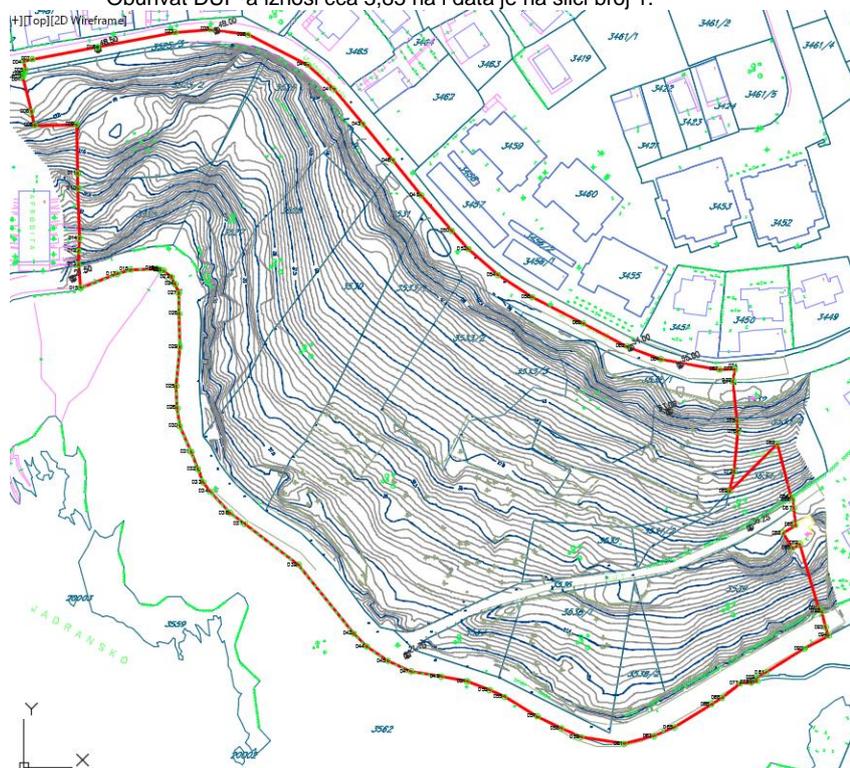
Pravni osnov za donošenje Programskog zadatka za izradu DUP-a koji se nalazi u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Opštine Ulcinj (u daljem tekstu: PUP Ulcinj) sadržan je u članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18) kojim je propisano da se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore primjenjuju važeći planski dokumenti donijeti do stupanja na snagu ovog zakona odnosno do roka iz člana 217 ovog zakona.

Državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu se, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Programski zadatak za izradu DUP-a izrađuje se u skladu sa članom 25 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, budući da je isti sastavni dio Odluke o izradi planskog dokumenta.

II. OBUHVAT I GRANICE PLANA

Obuhvat DUP-a iznosi cca 3,85 ha i data je na slici broj 1.

Slika br. 1: Orijentacioni obuhvat DUP-a

III. USLOVI I SMJERNICE PLANSKOG DOKUMENTA VIŠEG REDA I RAZVOJNIH STRATEGIJA

U postupku izrade DUP-a treba obezbijediti sljedeći planerski pristup:

- sagledavanje ulaznih podataka iz PUP-a Ulcinj ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", broj 24/10), PPPN za Obalno područje ("Službeni list Crne Gore", broj 56/18) i druge dokumentacije sa državnog i lokalnog nivoa (razvojna dokumenta, studije);
- analizu i ocjenu postojeće planske i studijske dokumentacije;
- analizu uticaja kontaktnih zona na ovaj prostor i obrnuto;
- analizu i ocjenu postojećeg stanja (prirodni, stvoreni i planski uslovi);
- ekonomsko demografskom analizom dati ocjenu tržišnih i demografskih trendova i posljedica na izgradnju, infrastrukturu, komunalne objekte, javne funkcije i slično;
- sagledavanje mogućnosti realizacije investicionih ideja vlasnika i korisnika prostora u odnosu na opredjeljenja planova višeg reda i potencijale i ograničenja konkretne lokacije.

IV. PRINCIPI, VIZIJA I CILJEVI PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Vizija razvoja prostora u obuhvatu DUP-a treba da prati viziju razvoja Opštine Ulcinj. Opšti principi razvoja treba da osiguraju racionalnu upotrebu zemljišta i primjenu principa održivog razvoja. Ravnomjeran i održiv prostorni razvoj treba da bude u funkciji poboljšanja kvaliteta života. Razvoj strukture naselja treba da prati racionalno korišćenje prostora za urbanizaciju i strogo kontrolisano

širenje urbanog područja. Posebni ciljevi su očuvanje i unapređenje identiteta prostora – očuvanje i održivo korišćenje kulturnog nasleđa, prepoznavanje elemenata i vrijednosti pejzaža i održivo korišćenje zaštićenih područja prirode.

V. KONCEPTUALNI OKVIR PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA SA STRUKTUROM OSNOVNIH NAMJENA POVRŠINA I KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Konceptualnim okvirom uređenja prostora potrebno je obuhvatiti i razraditi sljedeće:

Sadržaji u prostoru i mjere zaštite

Kroz izradu DUP-a potrebno je obezbijediti kvalitetna urbanistička rješenja, a u planiranju sadržaja neophodno je poštovati smjernice date PUP-om Opštine Ulcinj i one definisane Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Službeni list CG", br. 24/10 i 33/14), kao i Pravilnikom o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata ("Službeni list CG", broj 36/18).

Saobraćajna i tehnička infrastruktura

Planiranje potrebne tehničke infrastrukture treba bazirati na prethodno provjerenim mogućnostima postojećih mreža i njihovog korišćenja za sadržaje planirane ovim DUP-om, vodeći računa o uslovima zaštite životne sredine.

Planirati propisno dimenzionisane elektro, hidrotehničke i telekomunikacione instalacije, te savremenu funkcionalnu mrežu u objektima i za potrebe ukupnog zahvata, u skladu sa propisima.

Planirati funkcionalnu hidrantsku mrežu i protivpožarni sistem, te javnu rasvjetu.

Svu infrastrukturu rješavati u svemu poštujući rješenja iz planova višeg reda i uz usaglašavanje sa uslovima koje propišu nadležni organi, institucije i preduzeća.

Potrebno je uraditi procjenu potrebnih ulaganja na opremanju građevinskog zemljišta ponaosob za svaku vrstu tehničke infrastrukture.

Uzimajući u obzir buduće namjene prostora potrebno je da infrastruktura zadovolji posebne standarde i ponudi savremena tehnološka rješenja.

Pejzažna arhitektura

Prilikom planiranja zelenih površina izvršiti podjelu po kategorijama zelenila. Slobodne, zelene površine obogatiti biljnim vrstama karakterističnim za predmetno područje i lokalne klimatske uslove.

Izradom DUP-a treba predvidjeti:

- maksimalno očuvanje i uklapanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja;
- karakteristične elemente parterne arhitekture i mobilijara u skladu sa tradicionalnim rješenjima;
- uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina;
- usklađivanje ukupne količine zelenih površina sa brojem korisnika;
- funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
- povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem sa posebnim odnosom prema neposrednom okruženju;
- linijsko zelenilo duž svih javnih komunikacija;
- usklađivanje kompozicionog rješenja sa namjenom (kategorijom) zelenih površina;
- potrebno je koristiti vrste otporne na ekološke uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima. Smjernice i uslove u vezi navedenog neophodno je pribaviti od institucija nadležnih za poslove zaštite prirode i životne sredine.

Nivelacija, regulacija i parcelacija

Za početak izrade DUP-a neophodno je obezbjeđivanje kvalitetnih geodetskih i katastarskih podloga. Plan raditi u digitalnom obliku.

Kod rješavanja nivelacije i regulacije obezbijediti potrebne elemente koji garantuju najpovoljnije funkcionisanje unutar prostora. Koristiti povoljnosti koje u ovom smislu pruža konfiguracija terena.

Grafički prilog sa parcelacijom uraditi na ažurnoj geodetskoj podlozi. Isti mora sadržati tjemena planiranih saobraćajnica, kao i sve druge analitičke podatke neophodne za prenošenje plana na teren.

Grafički prikaz urbanističkih parcela mora biti dat na svim grafičkim priložima plana sa jasno definisanim granicama urbanističke parcele.

Uslovi za izgradnju objekata i uređenje prostora

DUP, shodno zakonskim odredbama, mora da sadrži:

- urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata i uređenje prostora (vrsta objekta, visina objekta, najveći broj spratova, veličina urbanističke parcele...);
- indekse izgrađenosti i zauzetosti;
- nivelaciona i regulaciona rješenja;

- građevinske i regulacione linije;
- trase infrastrukturnih mreža i saobraćajnica i smjernice za izgradnju infrastrukturnih i komunalnih objekata;
- tačke priključivanja na saobraćajnice, infrastrukturne mreže i komunalne objekte;
- smjernice urbanističkog, arhitektonskog i pejzažnog oblikovanja prostora i sl.

Imajući u vidu značaj prostora koji tretira ovaj DUP potrebno je posebnu pažnju posvetiti održivom urbanističkom oblikovanju prostora i unapređenju identiteta pojedinih zona i prostora u cjelini, klimatskim promjenama, zelenoj gradnji, kao i adaptivnim, fleksibilnim i integralnim instrumentima za arhitektonsko oblikovanje planiranih sadržaja.

Ekonomsko demografska analiza i ekonomsko tržišna projekcija i faze realizacije

Posebnom ekonomskom analizom treba:

- dati procjenu ekonomskih i tržišnih trendova koji su od posebnog značaja za odabir planiranog rješenja;
- dati obrazloženje odabira optimalnog (planom predviđenog) rješenja;
- obezbijediti planersko dokazivanje ekonomske i tržišne opravdanosti planskog rješenja;
- dati rezime ključnih ekonomskih i socijalnih pitanja i uticaja koji proističu iz različitih scenarija izgradnje (uticaj na ekonomske pokazatelje – zaposlenost i direktne javne prihode uzrokovane ovom investicijom);
- utvrditi potencijalna ograničenja za predloženu izgradnju, potencijalna osjetljiva socio-ekonomska pitanja i prilike koje se ukazuju, kao što je očuvanje i/ili unapređenje zaštićenih lokacija;
- procijeniti investicionu vrijednost objekata, naročito vrijednost infrastrukturnih rješenja i opremanja građevinskog zemljišta, te ekonomsko-finansijske implikacije i društvenu korisnost potencijala koji proizilaze iz predmetnog plana.

Izradom DUP-a potrebno je sagledati faze realizacije pri čemu naročito treba voditi računa da se na osnovu tržišnih uslova cjeline mogu odvojeno realizovati, pa samim tim treba i da budu regulaciono definisane. Predložene faze realizacije obavezno bazirati i na ekonomskim pokazateljima.

VI. METODOLOGIJA

Prilikom izrade DUP-a pridržavati se metodologije definisane Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list CG", broj 88/17).

VII. SADRŽAJ PLANSKOG DOKUMENTA

Obim i nivo obrade DUP-a treba dati tako da se u potpunosti primjene odredbe Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

DUP se izrađuje na topografsko - katastarskim planovima razmjere 1:2.500 i 1:1.000.

Detaljni urbanistički plan po utvrđenim fazama i za definisane segmente, treba da bude urađen i prezentovan u analognom i digitalnom formatu. Digitalni oblik – za tekstualni dio u standardu Microsoft Word i PDF formatu, a grafički u standardu Auto Cad i GIS formatu.

DUP se izrađuju na kartama, topografsko-katastarskim planovima i katastrima vodova u digitalnoj formi i georeferenciranim ortofoto podlogama, a prezentira na kartama i topografsko-katastarskim planovima u analognoj formi izrađenim na papirnoj podlozi i isti moraju biti identični po sadržaju.

Analogne i digitalne forme geodetsko-katastarskih planova moraju biti ovjerene od strane organa uprave nadležnog za poslove katastra.

VIII. OBAVEZE RUKOVODIOCA I STRUČNOG TIMA ZA IZRADU PLANA

Rukovodilac izrade DUP-a će nadležnom Ministarstvu, dostaviti na uvid, odnosno stručnu ocjenu u skladu sa Zakonom, faze: Koncept plana, Nacrt plana i Predlog plana, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list Crne Gore", broj 88/17).

Rukovodilac izrade će, saglasno Zakonu, dostaviti Nacrt DUP-a Ministarstvu kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura njegovog utvrđivanja.

Rukovodilac izrade je dužan da u Predlog DUP-a, a nakon sprovedenog postupka javne rasprave i stručne ocjene, ugradi sve prijedloge i mišljenja nadležnih organa.

Predlog DUP-a će rukovodilac izrade dostaviti Ministarstvu, kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura donošenja ovog planskog dokumenta.

Po usvajanju plana, rukovodilac izrade će Ministarstvu predati konačnu verziju DUP-a u adekvatnoj formi koja je definisana Pravilnikom o načinu potpisivanja, ovjeravanja, dostavljanja, arhiviranja i čuvanja planskog dokumenta ("Službeni list Crne Gore", br. 76/17 i 73/18).

Na osnovu člana 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZRADI URBANISTIČKOG PROJEKTA „TURISTIČKA ZONA LEPETANE”,
OPŠTINA TIVAT**

Član 1

Pristupa se izradi Urbanističkog projekta „Turistička zona Lepetane“, opština Tivat (u daljem tekstu: UP).

UP predstavlja planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unaprijeđivanje područja iz stava 1 ovog člana.

Član 2

UP je ograničen magistralnom saobraćajnicom na sjeverozapadu, postojećom lokalnom saobraćajnicom na istoku, zatim ide granicom kat. parc. 240/1 KO Lepetane na jugoistoku obuhvatajući djelove kat. parc. 254 i 285 pa zatim cijelu kat. parc. 286 i nastavlja granicom kat. parc. 240/1 i 240/2 sve KO Lepetane na jugu.

Obuhvat UP-a iznosi cca 4,69ha.

Član 3

Za UP će se raditi Strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16).

Član 4

Finansijska sredstva potrebna za izradu UP-a obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore sa pozicije organa državne uprave nadležnog za održivi razvoj i turizam u iznosu od 10.000,00 eura.

Član 5

Rok za izradu UP-a je šest mjeseci, od dana potpisivanja ugovora sa rukovodiocem izrade planskog dokumenta.

Član 6

UP se izrađuje na osnovu Programskog zadatka, koji je sastavni dio ove odluke.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07- 3907

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

PROGRAMSKI ZADATAK

ZA IZRADU URBANISTIČKOG PROJEKTA „TURISTIČKA ZONA LEPETANE“, OPŠTINA TIVAT

I. UVODNE NAPOMENE

Cilj izrade Urbanističkog projekta „Turistička zona Lepetane“, opština Tivat, je obezbijedjivanje bolje valorizacije prostora. Urbanističkim projektom treba razraditi prostor koji ima isključivo turističku namjenu, odnosno turistički kompleks sa sportskim površinama i manjim kampom.

UP-om treba predvidjeti prestrukturiranje postojeće vojne zone za potrebe turizma. Njihova buduća namjena i način korišćenja moraju biti u skladu sa potrebama grada i neposrednog okruženja.

Pravni osnov za izradu i donošenje UP-a koji se nalazi u zahvatu Prostorno urbanističkog plana Opštine Tivat (u daljem tekstu: PUP Tivat) sadržan je u članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18) kojim je propisano da se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore primjenjuju važeći planski dokumenti donijeti do stupanja na snagu ovog zakona odnosno do roka iz člana 217 ovog zakona.

Državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu se, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

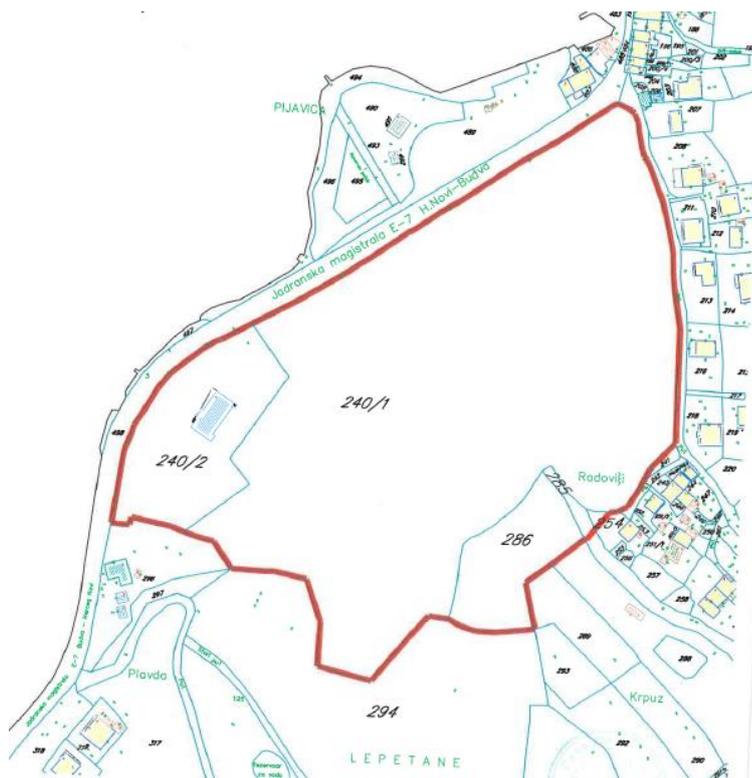
Programski zadatak za izradu UP-a izrađuje se u skladu sa članom 25 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, budući da je isti sastavni dio Odluke o izradi planskog dokumenta.

II. OBUHVAT I GRANICE PLANA

Obuhvat UP-a iznosi cca 4,69 ha data je na slici 1.

UP obuhvata dio teritorije do sada «uglavnom neizgrađenog područja », koje se koristilo kao vojna kasarna, sa sadržajima koji su bili neophodni za njeno funkcionisanje.

UP je ograničen magistralnom saobraćajnicom na sjeverozapadu, postojećom lokalnom saobraćajnicom na istoku, zatim ide granicom kat. parc. 240/1 KO Lepetane na jugoistoku obuhvatajući djelove kat.parc. 254 i 285 pa zatim cijelu kat.parc. 286 i nastavlja granicom 240/1 i 240/2 sve KO Lepetane na jugu.

Slika br.1: Obuhvat UP-a

III. USLOVI I SMJERNICE PLANSKOG DOKUMENTA VIŠEG REDA I RAZVOJNIH STRATEGIJA

U postupku izrade UP-a treba obezbijediti sljedeći planerski pristup:

- sagledavanje ulaznih podataka iz PUP-a Tivat, PPPN za Obalno područje i druge dokumentacije sa državnog i lokalnog nivoa (razvojna dokumenta, studije);
- analizu i ocjenu postojeće planske i studijske dokumentacije;
- analizu uticaja kontaktnih zona na ovaj prostor i obrnuto;
- analizu i ocjenu postojećeg stanja (prirodni, stvoreni i planski uslovi);

- ekonomsko demografskom analizom dati ocjenu tržišnih i demografskih trendova i posljedica na izgradnju, infrastrukturu, komunalne objekte, javne funkcije i slično;
- sagledavanje mogućnosti realizacije investicionih ideja vlasnika i korisnika prostora u odnosu na opredjeljenja planova višeg reda i potencijale i ograničenja konkretne lokacije.

IV. PRINCIPI, VIZIJA I CILJEVI PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Vizija razvoja prostora u obuhvatu UP-a treba da prati viziju razvoja Opštine Tivat. Prema PUP-u Tivta, planirani oblik intervencije je gradnja na novim prostorima, preciznije - RE-rekonstrukcija (3a). UP predviđa prestrukturiranje postojeće vojne zone za potrebe turizma. Opština ima potrebu za razvojem sportskog turizma, a zbog specifičnosti prostora i mnogo ograničenja turistički kapaciteti su minimalni, a dominiraju sportski objekti i tereni, koji su inače deficitarni i neophodni na teritoriji opštine.

Sve sadržaje unutar kompleksa prati i izgradnja interne infrastrukturne i saobraćajne mreže. S obzirom da se prostor koristio kao vojna kasarna, postoji i postojeća infrastruktura, pa će i budući kompleks djelimično koristiti postojeću infrastrukturu.

Postojeća ograničenja koja su vezana za užu i širu zonu sanitarne zaštite vodoizvorišta Plavda moraju se poštovati.

V. KONCEPTUALNI OKVIR PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA SA STRUKTUROM OSNOVNIH NAMJENA POVRŠINA I KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Konceptualnim okvirom uređenja prostora potrebno je obuhvatiti i razraditi sljedeće:

Sadržaji u prostoru i mjere zaštite

Kroz izradu UP-a potrebno je obezbijediti kvalitetna urbanistička rješenja, a u planiranju sadržaja neophodno je poštovati smjernice date PUP-om Opštine Tivat i one definisane Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Službeni list CG", br. 24/10 i 33/14), kao i Pravilnikom o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata ("Službeni list CG" broj 36/18).

Saobraćajna i tehnička infrastruktura

Planiranje potrebne tehničke infrastrukture treba bazirati na prethodno provjerenim mogućnostima postojećih mreža i njihovog korišćenja za sadržaje planirane ovim UP-om, vodeći računa o uslovima zaštite životne sredine.

Planirati propisno dimenzionisane elektro, hidrotehničke i telekomunikacione instalacije, te savremenu funkcionalnu mrežu u objektima i za potrebe ukupnog zahvata, u skladu sa propisima.

Planirati funkcionalnu hidrantsku mrežu i protivpožarni sistem, te javnu rasvjetu.

Svu infrastrukturu rješavati u svemu poštujući rješenja iz planova višeg reda i uz usaglašavanje sa uslovima koje propisu nadležni organi, institucije i preduzeća.

Potrebno je uraditi procjenu potrebnih ulaganja na opremanju građevinskog zemljišta ponaosob za svaku vrstu tehničke infrastrukture.

Urbanističko tehnički uslovi gradnje objekata i infrastrukture moraju zadovoljavati standarde zaštite užeg i šireg područja vodozahvata Plavda.

Pejzažna arhitektura

Prilikom planiranja zelenih površina izvršiti podjelu po kategorijama zelenila. Slobodne, zelene površine obogatiti biljnim vrstama karakterističnim za predmetno područje i lokalne klimatske uslove.

Izradom UP-a treba predvidjeti:

- maksimalno očuvanje i ukupanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja;
 - karakteristične elemente parterne arhitekture i mobilijara u skladu sa tradicionalnim rješenjima;
 - uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina;
 - usklađivanje ukupne količine zelenih površina sa brojem korisnika;
 - funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
 - povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem sa posebnim odnosom prema neposrednom okruženju;
 - linijsko zelenilo duž svih javnih komunikacija;
 - usklađivanje kompozicionog rješenja sa namjenom (kategorijom) zelenih površina;
 - potrebno je koristiti vrste otporne na ekološke uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima.
- Smjernice i uslove u vezi navedenog neophodno je pribaviti od institucija nadležnih za poslove zaštite prirode i životne sredine.

Nivelacija, regulacija i parcelacija

Za početak izrade UP-a neophodno je obezbjeđivanje kvalitetnih geodetskih i katastarskih podloga. Plan raditi u digitalnom obliku.

Kod rješavanja nivelacije i regulacije obezbijediti potrebne elemente koji garantuju najpovoljnije funkcionisanje unutar prostora. Koristiti povoljnosti koje u ovom smislu pruža konfiguracija terena.

Grafički prilog sa parcelacijom uraditi na ažurnoj geodetskoj podlozi. Isti mora sadržati tjemena planiranih saobraćajnica, kao i sve druge analitičke podatke neophodne za prenošenje plana na teren.

Grafički prikaz urbanističkih parcela mora biti dat na svim grafičkim prilogima plana sa jasno definisanim granicama urbanističke parcele.

Uslovi za izgradnju objekata i uređenje prostora

UP, shodno zakonskim odredbama, mora da sadrži:

- elemente urbanističke regulacije i urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata i uređenje prostora (prostorni raspored, kapacitet, površine pod objektima i slobodne površine; indeks izgrađenosti i indeks zauzetosti; broj korisnika površina i objekata; idejna rješenja objekata
- situacioni prikaz urbanističkog i parternog rješenja, odnosno dispoziciju objekata sa nivelacionim i regulacionim rješenjem; - idejna rješenja objekata (osnove, presjeci i izgledi, siluete, krovovi, boje, detalji opreme i sl.);
- skupni prikaz komunalne infrastrukture sa priključcima na spoljnu mrežu ili idejna rješenja komunalne infrastrukture sa sinhron planom za veće komplekse, a po potrebi i plan pojedinačnih instalacija i građevina (situacija i profili)
- plan uređenja terena i neizgrađenih površina (zelenilo, popločavanje, urbana oprema)
- analizu uklopljenosti planiranih objekata u kontekst (studija vizuelnog uticaja, 3D model i sl.)
- smjernice urbanističkog, arhitektonskog i pejzažnog oblikovanja prostora i sl.

Imajući u vidu značaj prostora koji tretira ovaj UP potrebno je posebnu pažnju posvetiti održivom urbanističkom oblikovanju prostora i unaprijeđenju identiteta pojedinih zona i prostora u cjelini, klimatskim promjenama, zelenoj gradnji, kao i adaptivnim, fleksibilnim i integralnim instrumentima za arhitektonsko oblikovanje planiranih sadržaja.

Ekonomsko demografska analiza i ekonomsko tržišna projekcija i faze realizacije

Posebnom ekonomskom analizom treba:

- dati procjenu ekonomskih i tržišnih trendova koji su od posebnog značaja za odabir planiranog rješenja;
- dati obrazloženje odabira optimalnog (planom predviđenog) rješenja;
- obezbijediti planersko dokazivanje ekonomske i tržišne opravdanosti planskog rješenja;
- dati rezime ključnih ekonomskih i socijalnih pitanja i uticaja koji proističu iz različitih scenarija izgradnje (uticaj na ekonomske pokazatelje – zaposlenost i direktne javne prihode uzrokovane ovom investicijom);
- utvrditi potencijalna ograničenja za predloženu izgradnju, potencijalna osjetljiva socio-ekonomska pitanja i prilike koje se ukazuju, kao što je očuvanje i/ili unapređenje zaštićenih lokacija;
- procijeniti investicionu vrijednost objekata, naročito vrijednost infrastrukturnih rješenja i opremanja građevinskog zemljišta, te ekonomsko-finansijske implikacije i društvenu korisnost potencijala koji proizilaze iz predmetnog plana.

Izradom UP-a potrebno je sagledati faze realizacije pri čemu naročito treba voditi računa da se na osnovu tržišnih uslova cjeline mogu odvojeno realizovati, pa samim tim treba i da budu regulaciono definisane. Predložene faze realizacije obavezno bazirati i na ekonomskim pokazateljima.

VI. METODOLOGIJA

Prilikom izrade UP-a pridržavati se metodologije definisane Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list CG", broj 88/17).

VII. SADRŽAJ PLANSKOG DOKUMENTA

Obim i nivo obrade UP-a treba dati tako da se u potpunosti primjene odredbe Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Paralelno sa izradom UP-a predviđena je i izrada strateške procjene uticaja plana na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), čije elemente treba ugraditi u Plan.

UP se izrađuje na topografsko - katastarskim planovima razmjere 1:1.000 i 1:500.

Urbanistički projekat po utvrđenim fazama i za definisane segmente, treba da bude urađen i prezentovan u analognom i digitalnom formatu. Digitalni oblik – za tekstualni dio u standardu Microsoft Word i PDF formatu, a grafički u standardu Auto Cad i GIS formatu.

UP se izrađuju na kartama, topografsko-katastarskim planovima i katastrima vodova u digitalnoj formi i georeferenciranim ortofoto podlogama, a prezentira na kartama i topografsko-katastarskim planovima u analognoj formi izrađenim na papirnoj podlozi i isti moraju biti identični po sadržaju.

Analogne i digitalne forme geodetsko-katastarskih planova moraju biti ovjerene od strane organa uprave nadležnog za poslove katastra.

VIII. OBAVEZE RUKOVODIOCA I STRUČNOG TIMA ZA IZRADU PLANA

Rukovodilac izrade UP-a će nadležnom Ministarstvu, dostaviti na uvid, odnosno stručnu ocjenu u skladu sa Zakonom, faze: Koncept plana, Nacrt plana i Predlog plana, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti.

Rukovodilac izrade će, saglasno Zakonu, dostaviti Nacrt UP-a Ministarstvu kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura njegovog utvrđivanja.

Rukovodilac izrade je dužan da u Predlog UP-a, a nakon sprovedenog postupka javne rasprave i stručne ocjene, ugradi sve prijedloge i mišljenja nadležnih organa.

Predlog UP-a će rukovodilac izrade dostaviti Ministarstvu, kako bi se u zakonskom postupku sprovela procedura donošenja ovog planskog dokumenta.

Po usvajanju plana, rukovodilac izrade će Ministarstvu predati konačnu verziju UP-a u adekvatnoj formi koja je definisana Pravilnikom o načinu potpisivanja, ovjeravanja, dostavljanja, arhiviranja i čuvanja planskog dokumenta ("Službeni list CG", br. 76/17 i 73/18).

Na osnovu člana 27 stav 1 Zakona o vanjskim poslovima ("Službeni list CG", broj 70/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O ZATVARANJU KONZULATA CRNE GORE U
TOKIJU – JAPAN**

1. Zatvara se Konzulat Crne Gore u Tokiju, sa počasnim konzulom na čelu i nadležnošću za čitavu teritoriju Japana.
2. Ministarstvo vanjskih poslova preduzeće potrebne mjere za sprovođenje ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-3841

Podgorica. 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 22 st. 2 i 9 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (“Službeni list CG”, br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O ODREĐIVANJU RUKOVODIOCA IZRADA DETALJNOG URBANISTIČKOG
PLANA „PINJEŠ - BOROVA ŠUMA“, OPŠTINA ULCINJ I VISINI NAKNADE ZA
RUKOVODIOCA I STRUČNI TIM ZA IZRADU DETALJNOG URBANISTIČKOG
PLANA

1. Ovom odlukom određuje se rukovodilac izrade Detaljnog urbanističkog plana „Pinješ - Borova šuma“, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP) i visina naknade za rukovodioca i stručni tim za izradu DUP-a.
2. Za rukovodioca izrade DUP-a određuje se Nikola Drakić, dipl.inž.arh.
3. Rukovodiocu i stručnom timu iz tačke 1 ove odluke utvrđuje se naknada u ukupnom iznosu od 8.000,00 eura.
4. Iznos pojedinačnih naknada za rukovodioca izrade i članove stručnog tima, iz tačke 3 ove odluke, određuje se ugovorom koji Ministarstvo održivog razvoja i turizma zaključuje sa rukovodiocem izrade, odnosno članom stručnog tima.
5. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07- 3906

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 22 st. 2 i 9 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (“Službeni list CG”, br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O ODREĐIVANJU RUKOVODIOCA IZRADE DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA „HOTELI I VILE VISOKE KATEGORIJE”, PINJEŠ, OPŠTINA ULCINJ I VISINI NAKNADE ZA RUKOVODIOCA I STRUČNI TIM ZA IZRADU DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA

1. Ovom odlukom određuje se rukovodilac izrade Detaljnog urbanističkog plana „Hoteli i vile visoke kategorije“, Pinješ, opština Ulcinj (u daljem tekstu: DUP) i visina naknade za rukovodioca i stručni tim za izradu Detaljnog urbanističkog plana.

2. Za rukovodioca izrade DUP određuje se Nikola Drakić, dipl.ing.arh.

3. Rukovodiocu i stručnom timu iz tačke 1 ove odluke utvrđuje se naknada u ukupnom iznosu od 5.000 eura.

4. Iznos pojedinačnih naknada za rukovodioca izrade i članove stručnog tima, iz tačke 3 ove odluke, određuje se ugovorom koji Ministarstvo održivog razvoja i turizma zaključuje sa rukovodiocem izrade, odnosno članom stručnog tima.

5. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07- 3897

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 22 st. 2 i 9 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (“Službeni list CG”, br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. septembra 2019. godine, donijela je

ODLUKU

O ODREĐIVANJU RUKOVODIOCA IZRADA URBANISTIČKOG PROJEKTA „TURISTIČKA ZONA LEPETANE”, OPŠTINA TIVAT I VISINI NAKNADE ZA RUKOVODIOCA I STRUČNI TIM ZA IZRADU URBANISTIČKOG PROJEKTA

1. Ovom odlukom određuje se rukovodilac izrade Urbanističkog projekta „Turistička zona Lepetane“, opština Tivat (u daljem tekstu: UP) i visina naknade za rukovodioca i stručni tim za izradu UP-a.

2. Za rukovodioca izrade UP-a određuje se dr Veljko Radulović, dipl.inž.arh.

3. Rukovodiocu i stručnom timu iz tačke 1 ove odluke utvrđuje se naknada u ukupnom iznosu od 10.000,00 eura.

4. Iznos pojedinačnih naknada za rukovodioca izrade i članove stručnog tima, iz tačke 3 ove odluke, određuje se ugovorom koji Ministarstvo održivog razvoja i turizma zaključuje sa rukovodiocem izrade, odnosno članom stručnog tima.

5. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07- 3907

Podgorica, 12. septembra 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 30 stav 3 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19 i 47/19) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete donijelo je

R J E Š E N j E
O DOPUNI LICENCE FAKULTETU ZA CRNOGORSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST,
CETINJE

1. Izdaje se dopuna licence za rad Fakultetu za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, za:
 - osnovni akademski studijski program Crnogorski jezik i književnost, obima 180 ECTS kredita (tri godine), za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.), i
 - master akademski studijski program Crnogorski jezik i književnost, obima 120 ECTS kredita (dvije godine), za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.).
2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

UP I broj 060-100/2019

Podgorica, 25. septembra 2019. godine

Ministar,
dr **Damir Šehović**, s.r.

Na osnovu člana 30 stav 3 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19 i 47/19) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete donijelo je

R J E Š E N j E

I. Utvrđuje se broj studenata za upis u prvu godinu studija na Univerzitetu Crne Gore, za sljedeće organizacione jedinice po studijskim programima, i to:

1. Pravni fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Pravne nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 240 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Pravne nauke, Bijelo Polje, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Krivično pravo, obima 120 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Međunarodno pravo, obima 120 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Građansko pravo, obima 120 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Poslovno pravo, obima 120 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Pravne nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

2. Ekonomski fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Ekonomija, obima 180 ECTS, za upis najviše 240 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni primijenjeni studijski program Menadžment, obima 180 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- osnovni primijenjeni studijski program Menadžment, Bijelo Polje, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- master akademski studijski program Ekonomija, obima 120 ECTS, za upis najviše 90 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Poslovna ekonomija, obima 120 ECTS, za upis najviše 90 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master primijenjeni studijski program Menadžment, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp.);

- doktorski studijski program Ekonomija, obima 180 ECTS, za upis najviše 15 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

3. Fakultet političkih nauka, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Politikologija – međunarodni odnosi, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Medijske studije i novinarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Socijalna politika i socijalni rad, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Komparativna politika, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Međunarodni odnosi, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Novinarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Socijalna politika i socijalni rad, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Političke nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

4. Fakultet za turizam i hotelijerstvo, Kotor, za:

- osnovni akademski studijski program Turizam i hotelijerstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 240 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Turizam, obima 120 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Međunarodno hotelijerstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Turizam, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

5. Filozofski fakultet, Nikšić, za:

- osnovni akademski studijski program Pedagogija, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Psihologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- osnovni akademski studijski program Filozofija, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- osnovni akademski studijski program Geografija, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- osnovni akademski studijski program Istorija, obima 180 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- osnovni akademski studijski program Predškolsko vaspitanje, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- integrisani akademski studijski program Obrazovanje učitelja, obima 300 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- integrisani akademski studijski program Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku, Podgorica, obima 300 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- osnovni akademski studijski program Sociologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);
- master akademski studijski program Pedagogija, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Psihologija, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Filozofija, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Geografija, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Istorija, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- master akademski studijski program Sociologija, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);
- doktorski studijski program Filozofija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Pedagogija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Istorija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Sociologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- 5 studenata za doktorski studijski program Geografija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Inkluzivno obrazovanje, obima 120 ECTS kredita, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.).

6. Filološki fakultet, Nikšić, za:

- osnovni akademski studijski program Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, obima 180 ECTS, za upis najviše 55 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Srpski jezik i južnoslovenske književnosti, obima 180 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Engleski jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Ruski jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Francuski jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Italijanski jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Njemački jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- master akademski studijski program Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, obima 120 ECTS, za upis najviše 55 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Srpski jezik i južnoslovenske književnosti, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Engleski jezik i književnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Engleski jezik - prevodilaštvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Ruski jezik i književnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Francuski jezik i književnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Italijanski jezik i književnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Njemački jezik i književnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- doktorski studijski program Jezik i književnost, obima 180 ECTS, za upis najviše 25 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

7. Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, Nikšić, za:

- osnovni akademski studijski program Fizička kultura i zdravi stilovi života, obima 180 ECTS, za upis najviše 90 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Sportski novinari i treneri, obima 180 ECTS, za upis najviše 90 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- master akademski studijski program Fizička kultura i zdravi stilovi života, obima 120 ECTS, za upis najviše 70 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Sport, fitnes i turizam, obima 120 ECTS, za upis najviše 70 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- doktorski studijski program Fizička kultura, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

8. Arhitektonski fakultet, Podgorica, za:

- integrisani akademski studijski program Arhitektura, obima 300 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i nivo obrazovanja Master (Msc.).

9. Biotehnički fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Biljna proizvodnja, obima 180 ECTS, za upis najviše 70 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Animalna proizvodnja, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni primijenjeni studijski program Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje, Bijelo Polje, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- osnovni primijenjeni studijski program Mediteransko voćarstvo, Bar, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- master akademski studijski program Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Ratarstvo i povrtarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Zaštita bilja, obima 120 ECTS, Biotehnički fakultet, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Tehnologije u animalnoj proizvodnji, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master primijenjeni studijski program Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje, Bijelo Polje, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp.);

- master primijenjeni studijski program Rasadničarstvo, Bar, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Agrobiznis i ruralni razvoj, obima 120 ECTS kredita, za upis najviše 25 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Bezbjednost hrane, obima 120 ECTS, za upis najviše 25 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Biotehnika, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

10. Građevinski fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Građevinarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 160 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Građevinarstvo - konstrukcije, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Građevinarstvo - infrastruktura, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Menadžment u građevinarstvu, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Građevinarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

11. Mašinski fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Mašinstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Drumski saobraćaj, obima 180 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Mašinstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Drumski saobraćaj, obima 120 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Kvalitet i standardizacija, obima 120 ECTS kredita, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Mehatronika, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski interdisciplinarni studijski program Energetska efikasnost, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Mašinstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

12. Metalurško-tehnološki fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Metalurgija i materijali, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Hemijska tehnologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni primijenjeni studijski program Zaštita životne sredine, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- master akademski studijski program Metalurgija i materijali, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Hemijska tehnologija, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master primijenjeni studijski program Zaštita životne sredine, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp);

- doktorski studijski program Metalurgija i materijali, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Hemijska tehnologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

13. Pomorski fakultet, Kotor, za:

- osnovni akademski studijski program Menadžment u pomorstvu i logistika, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Brodomašinstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Nautika i pomorski saobraćaj, obima 180 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Pomorska elektrotehnika, obima 180 ECTS, za upis najviše 60 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- master akademski studijski program Menadžment u pomorstvu i logistika, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Pomorske nauke, obima 120 ECTS, za upis najviše 45 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- doktorski studijski program Pomorske nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Menadžment u pomorstvu i logistika, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

14. Elektrotehnički fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Elektrotehnika, telekomunikacije i računari, obima 180 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni akademski studijski program Energetika i automatika, obima 180 ECTS, za upis najviše 100 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);

- osnovni primijenjeni studijski program Primijenjeno računarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 130 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp.);

- master akademski studijski program Računari, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Elektronika, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Telekomunikacije, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Automatika i industrijska elektrotehnika, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master akademski studijski program Elektroenergetski sistemi, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);

- master primijenjeni studijski program Primijenjeno računarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp.);

- doktorski studijski program Elektrotehnika, obima 180 ECTS, za upis najviše 15 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

15. Prirodno-matematički fakultet, Podgorica, za:

- osnovni akademski studijski program Matematika, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);
- osnovni akademski studijski program Matematika i računarske nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);
- osnovni akademski studijski program Računarske nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);
- osnovni akademski studijski program Fizika, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);
- osnovni akademski studijski program Biologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 50 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (Bsc.);
- osnovni primijenjeni studijski program Računarstvo i informacione tehnologije, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);
- master akademski studijski program Matematika, obima 120 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);
- master akademski studijski program Matematika i računarske nauke, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);
- master akademski studijski program Računarske nauke, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);
- master akademski studijski program Fizika, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);
- master akademski studijski program Biologija, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MSc.);
- master primijenjeni studijski program Računarstvo i informacione tehnologije, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master primijenjenim studijama i nivo obrazovanja Master (MApp.);
- doktorski studijski program Matematika, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);
- doktorski studijski program Biologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);
- doktorski studijski program Fizika, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);
- doktorski studijski program Računarske nauke, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

16. Medicinski fakultet, Podgorica, za:

- integrisani akademski studijski program Medicina, obima 360 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i akademski naziv Doktor medicine (Dr Med.);

- integrisani akademski studijski program Stomatologija, obima 360 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i akademski naziv Doktor stomatologije (Dr Stom.);

- integrisani akademski studijski program Farmacija, obima 300 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim integrisanim osnovnim i master studijama i akademski naziv Doktor farmacije (Dr Pharm.);

- osnovni primijenjeni studijski program Visoka medicinska škola, Berane, obima 180 ECTS, za upis najviše 70 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- osnovni primijenjeni studijski program Primijenjena fizioterapija, Igalo, obima 180 ECTS, za upis najviše 80 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim primijenjenim osnovnim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BApp);

- doktorski studijski program Medicina, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Stomatologija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.);

- doktorski studijski program Farmacija, obima 180 ECTS, za upis najviše 5 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

17. Fakultet likovnih umjetnosti, Cetinje, za:

- osnovni akademski studijski program Slikarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 15 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Vajarstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Grafički dizajn, obima 180 ECTS, za upis najviše 15 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- master akademski studijski program Slikarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Vajarstvo, obima 120 ECTS, za upis najviše 7 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Grafički dizajn, obima 120 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.).

18. Fakultet dramskih umjetnosti, Cetinje, za:

- osnovni akademski studijski program Drama i pozorište, obima 180 ECTS, za upis najviše 12 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Gluma, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Film i mediji, obima 180 ECTS, za upis najviše 13 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- master akademski studijski program Gluma, obima 120 ECTS, za upis najviše 8 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Režija, obima 120 ECTS, za upis najviše 8 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Produkcija, obima 120 ECTS, za upis najviše 8 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Dramaturgija, obima 120 ECTS, za upis najviše 8 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.).

19. Muzička akademija, Cetinje, za:

- osnovni akademski studijski program Izvođačke umjetnosti, obima 180 ECTS, za upis najviše 36 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- osnovni akademski studijski program Opšta muzička pedagogija, obima 180 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BA.);

- master akademski studijski program Izvođačke umjetnosti, obima 120 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.);

- master akademski studijski program Opšta muzička pedagogija, obima 120 ECTS, za upis najviše 20 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim master akademskim studijama i nivo obrazovanja Master (MA.).

20. Centar za doktorske studije, Podgorica, za:

- doktorski interdisciplinarni studijski program Zaštita životne sredine, obima 180 ECTS, za upis najviše 10 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim doktorskim akademskim studijama i nivo obrazovanja Doktor nauka (PhD.).

II. Danom donošenja ovog rješenja prestaje da važi Rješenje kojim se utvrđuje broj studenata za upis u prvu godinu studija na Univerzitetu Crne Gore ("Službeni list CG", broj 44/17).

III. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

UPI broj: 060-98/2019

Podgorica, 24. septembra 2019. godine

Ministar,
dr **Damir Šehović**, s.r.

Na osnovu člana 79 stav 2 i člana 84 stav 3 Zakona o vodama („Službeni list RCG“, broj 27/07 i „Službeni list CG“, br. 32/11, 48/15, 52/16 i 84/18), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, uz prethodno mišljenje Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva zdravlja, donijelo je

PRAVILNIK
O KVALITETU I SANITARNO-TEHNIČKIM USLOVIMA ZA ISPUŠTANJE OTPADNIH VODA,
NAČINU I POSTUPKU ISPITIVANJA KVALITETA OTPADNIH VODA I SADRŽAJU IZVJEŠTAJA O
UTVRĐENOM KVALITETU OTPADNIH VODA*

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se kvalitet i sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, uključujući i zahtjeve u zavisnosti od industrije koja ispušta otpadne vode, način i postupak ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalni broj ispitivanja i sadržaj izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda.

Primjena pravilnika

Član 2

Ovaj pravilnik primjenjuje se na:

- a) komunalne otpadne vode;
- b) industrijske otpadne vode;
- c) rashladne otpadne vode;
- d) atmosferske vode;
- e) vode od pranja ulica;
- f) procijedne vode.

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **komunalne otpadne vode** su otpadne vode iz domaćinstava ili mješavina te vode sa upotrijebljenim vodama iz institucija i industrijskim vodama, vodom od pranja ulica i/ili atmosferskim vodama;
- 2) **otpadne vode** iz domaćinstva su sanitarne otpadne vode iz stambenih objekata i objekata uslužnih djelatnosti, koje potiču pretežno od ljudskog metabolizma i kućnih aktivnosti;
- 3) **industrijske otpadne vode** su otpadne vode koje potiču od proizvodnih procesa u industriji i drugih privrednih aktivnosti, kao i atmosferske vode sa industrijskih površina;
- 4) **biorazgradive otpadne vode** su otpadne vode koje sadrže organske supstance koje se mogu razgraditi djelovanjem mikroorganizama;

- 5) **predtretman otpadnih voda** je prethodna obrada otpadnih voda (industrijskih, rashladnih, procijednih, atmosferskih i drugih otpadnih voda);
- 6) **primarno prečišćavanje** je prečišćavanje otpadnih voda fizičkim i/ili hemijskim postupkom koji obuhvata taloženje suspendovanih materija ili druge postupke u kojima se petodnevna biohemijaska potrošnja kiseonika (BPK₅) ulaznih otpadnih voda smanjuje za najmanje 20% prije ispuštanja, a ukupne suspendovane materije ulaznih otpadnih voda za najmanje 50%;
- 7) **sekundarno prečišćavanje** je prečišćavanje otpadnih voda postupkom koji obuhvata biološko prečišćavanje sa sekundarnim taloženjem i/ili druge postupke u skladu sa zakonom;
- 8) **tercijarno prečišćavanje** je prečišćavanje otpadnih voda postupkom kojim se dodatno uklanja fosfor za 80 % i/ili azot za 70-80 %;
- 9) **odgovarajuće prečišćavanje** je prečišćavanje otpadnih voda bilo kojim postupkom i/ili sistemom dispozicije, kojim se postiže da poslije ispuštanja, prijemna voda zadovoljava kriterijume kvaliteta utvrđene zakonom;
- 10) **efluent** je prečišćena otpadna voda koja se ispušta u recipijent;
- 11) **emisija** je kontrolisano ili nekontrolisano, direktno ili indirektno ispuštanje supstanci u životnu sredinu u tekućem, gasovitom ili čvrstom stanju i/ili ispuštanje energije (toplota, zračenje) iz tačkastih ili difuznih izvora zagađivanja;
- 12) **granična vrijednost emisije** je masa izražena određenim specifičnim parametrima, koncentracija i/ili nivoa emisija, koji se ne smije prekoračiti u jednom ili više perioda, a može se odrediti za određene grupe ili kategorije supstanci i obično se određuje na mjestu gdje se efluenti ispuštaju iz instalacije, ne uzimajući u obzir razblaženje pri njihovom utvrđivanju, a u slučajevima indirektnog ispuštanja u vodu, može se pri utvrđivanju graničnih vrijednosti emisija uzeti u obzir efekat postrojenja za prečišćavanje otpadne vode, uz obezbjeđenje da se garantuje ekvivalentni nivo zaštite životne sredine u cjelini i da to neće voditi ka povećanju nivoa zagađenja životne sredine;
- 13) **opterećenje** je masa emisije u jedinici vremena, a izuzetno po jedinici proizvoda ili sirovine;
- 14) **indirektno ispuštanje u podzemne vode** je ispuštanje prečišćenih otpadnih voda u podzemne vode procjeđivanjem kroz potpovršinske filterske slojeve;
- 15) **kolektorski sistem** je sistem kanalizacionih cijevi, kanala i povezane opreme kojim se prikupljaju i odvođe komunalne otpadne vode;
- 16) **podmorski ispust** je vodni objekat za ispuštanje otpadnih voda u more na udaljenosti, po pravilu, ne manjoj od 500 m od osnovne linije teritorijalnog mora i na dubini većoj od 20 m;
- 17) **aglomeracija** je oblast gdje su stanovništvo i/ili privredne djelatnosti koncentrisane tako da se komunalna otpadna voda može sakupljati i sprovesti do postrojenja za prečišćavanje ili do krajnje tačke ispuštanja;
- 18) **1 ES (jedan ekvivalentni stanovnik)** je organsko biorazgradivo opterećenje koje ima petodnevnu biohemijasku potrošnju kiseonika (BPK₅) od 60 grama kiseonika na dan.

Kvalitet otpadnih voda

Član 4

Prije ispuštanja otpadnih voda u recipijent ili javnu kanalizaciju otpadna voda treba da zadovolji propisani kvalitet, odnosno propisane granične vrijednosti emisija otpadnih voda,

koje se utvrđuju dozvoljenim koncentracijama zagađujućih supstanci i/ili opterećenjem u otpadnim vodama.

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz stava 1 ovog člana date su u Prilogu 1.

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda za zagađujuće supstance iz Priloga 1 tačka 9 utvrđuju se vodnom dozvolom, odnosno sanitarno-tehničkim uslovima i propisima kojima je uređeno integrisano sprječavanje i kontrola zagađivanja životne sredine (integrisana dozvola).

Prilikom određivanja graničnih vrijednosti emisija otpadnih voda iz stava 3 ovog člana uzimaju se u obzir unosi zagađujućih supstanci iz difuznih (rasutih) izvora zagađivanja koji utiču na stanje kvaliteta voda, kad god je to tehnički moguće.

Za ispuštanja prečišćenih komunalnih otpadnih voda u površinske vode, pored koncentracija zagađujućih supstanci i/ili opterećenja u otpadnim vodama, utvrđuje se i procenat smanjenja opterećenja na postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda.

Sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje komunalnih otpadnih voda

Član 5

Komunalne otpadne vode prikupljaju se, odvođe i prečišćavaju, prije njihovog ispuštanja u prijemnik, posebnim sistemima javne kanalizacije koji se sastoje od kolektorskih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Sistem javne kanalizacije projektuje se, gradi i održava u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama, uzimajući u obzir:

- 1) količine i sastav komunalnih otpadnih voda,
- 2) sprečavanje procurivanja voda iz sistema za prikupljanje i odvođenje otpadnih voda, i
- 3) ograničenja zagađivanja recipijenta u skladu sa njegovim prihvatnim mogućnostima.

Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda projektuju se, grade i održavaju na način da se osigura njihov nesmetan rad i prečišćavanje projektovanih količina otpadnih voda u svim normalnim lokalnim klimatskim uslovima.

Pri projektovanju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda opterećenje aglomeracije izraženo u ES (ekvivalent stanovnika) izračunava se na osnovu maksimalnog prosječnog nedeljnog opterećenja koje dolazi na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda tokom godine, isključujući vanredne situacije (veliki intenzitet padavina), a uzimajući u obzir sezonske varijacije opterećenja.

Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda projektuju se, grade ili rekonstruišu na način da se pri ispuštanju prečišćenih otpadnih voda u prijemnik mogu uzeti reprezentativni uzorci ulazne vode prije prečišćavanja i prečišćenog efluenta prije ispuštanja u recipijent.

Sistem za odvođenje zagađenih atmosferskih voda projektuje se, gradi i održava uzimajući u obzir razrjeđenje voda ili kapacitet u odnosu na protok tokom suvog perioda ili utvrđivanje određenog prihvatljivog broja preliivanja tokom godine, u zavisnosti od prihvatnih mogućnosti recipijenta.

Odredbe stava 6 ovog člana primjenjuju se i na projektovanje, izgradnju i održavanje vodnih objekata za odvođenje voda na drugim infrastrukturnim objektima (saobraćajnice, aerodromi i slično).

Mjesto ispuštanja prečišćenih otpadnih voda, uključujući i podmorske ispuste, određuje se na način da se uticaj na promjenu stanja recipijenta, kad god je to moguće, svede na najmanju moguću mjeru.

Sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje industrijskih otpadnih voda

Član 6

Industrijske otpadne vode koje se ispuštaju u sistem javne kanalizacije, ispuštaju se poslije predtretmana, kojim se:

- 1) osigurava zaštita zdravlja zaposlenih koji rade u tom sistemu;
- 2) sprječava oštećenje sistema javne kanalizacije;
- 3) ne ometa rad postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i obradu mulja;
- 4) osigurava da ispuštanja iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda nemaju negativan uticaj na životnu sredinu i da stanje recipijenta ispunjava druge zahtjeve, u skladu sa posebnim propisima;
- 5) osigurava upotreba mulja na ekološki prihvatljiv način.

Sistemi za predtretman i ispuštanje industrijskih otpadnih voda u javnu kanalizaciju projektuju se, grade ili rekonstruišu i održavaju u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama i na način da se pri ispuštanju prečišćenih otpadnih voda u javnu kanalizaciju mogu uzeti reprezentativni uzorci prečišćenog efluenta prije ispuštanja u javnu kanalizaciju.

Industrijske otpadne vode koje se ispuštaju u recipijent, ispuštaju se nakon izvršenog prečišćavanja na postrojenju za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda.

Sistem za ispuštanje industrijskih otpadnih voda u recipijent projektuje se, gradi i održava u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama, na način da se osigura njegov nesmetan rad i prečišćavanje projektovanih količina otpadnih voda u svim normalnim lokalnim klimatskim uslovima, uzimajući u obzir:

- 1) količine i sastav industrijskih otpadnih voda,
- 2) sprječavanje procurivanja voda iz sistema za odvođenje otpadnih voda,
- 3) ograničenja zagađenja recipijenta u zavisnosti od njegovih prihvatnih mogućnosti.

Postrojenja za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda projektuju se, grade ili rekonstruišu na način da se pri ispuštanju prečišćenih otpadnih voda u recipijent mogu uzeti reprezentativni uzorci ulazne vode prije prečišćavanja i prečišćenog efluenta prije ispuštanja u recipijent.

Sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje drugih otpadnih voda

Član 7

Otpadne vode zdravstvenih, veterinarskih i drugih ustanova, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika u kojima se mogu očekivati patogeni mikroorganizmi, uzročnici različitih infektivnih oboljenja, koje se ispuštaju u sistem javne kanalizacije dezinfikuju se prije ispuštanja.

Za otpadne vode koje nijesu industrijske, a koje se pri obavljanju različitih djelatnosti (poslovni objekti, trgovinski centri, hoteli, moteli, obrazovne institucije i druge) ispuštaju u recipijent primjenjuju se odredbe člana 6 st. 3, 4 i 5 ovog pravilnika.

Sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje otpadnih voda u javnu kanalizaciju

Član 8

Prilikom ispuštanja otpadnih voda u javnu kanalizaciju uzimaju se u obzir sve specifičnosti korisnika kanalizacije (kapacitet i tehnologija proizvodnje, količina, sastav i dinamika ispuštanja otpadnih voda, mogućnost recirkulacije i drugo) i odgovarajuće granične vrijednosti emisija za sva ispuštanja u javnu kanalizaciju.

Za svaku promjenu specifičnosti iz stava 1 ovog člana pribavljaju se novi sanitarno-tehnički uslovi.

Način i postupak ispitivanja kvaliteta otpadnih voda

Član 9

Ispitivanje sastava otpadnih voda na sve parametre iz Priloga 1 (tabela 1), radi detaljnog utvrđivanja parametara koji su prisutni u otpadnoj vodi vrši se prilikom pribavljanja vodne dozvole, odnosno sanitarno-tehničkih uslova za ispuštanje otpadnih voda ili integrisane dozvole.

Na postrojenjima za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, ispitivanje se obavlja na uzorcima srazmjernim protoku ili vremenu, prikupljenim u toku 24-satnog perioda na obilježenom mjestu na izlazu iz postrojenja, a za utvrđivanje postignutog smanjenja opterećenja na isti način se obavlja uzorkovanje i na ulazu u postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda.

Uzorkovanje otpadnih voda iz stava 2 ovog člana obavlja se svakih sat vremena.

Uzorkovanje prečišćenih ili neprečišćenih industrijskih i drugih otpadnih voda koje se ispuštaju u sistem javne kanalizacije obavlja se iz trenutnog ili kompozitnog uzorka, odnosno na način utvrđen sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda ili integrisanom dozvolom prema propisima kojima je uređena zaštita životne sredine, u toku trajanja radnog procesa i na obilježenom kontrolnom oknu neposredno prije ispuštanja prečišćene ili neprečišćene otpadne vode u sistem javne kanalizacije.

Uzorkovanje prečišćenih ili neprečišćenih industrijskih i drugih otpadnih voda koje se ispuštaju u površinske ili u izuzetnim slučajevima u podzemne vode, obavlja se iz trenutnog ili kompozitnog uzorka, odnosno na način utvrđen vodnom dozvolom za ispuštanje otpadnih voda ili integrisanom dozvolom prema propisima kojima je uređena zaštita životne sredine, u toku trajanja radnog procesa i na obilježenom kontrolnom oknu neposredno prije ispuštanja prečišćene ili neprečišćene otpadne vode u površinske ili u izuzetnim slučajevima u podzemne vode.

Kompozitno uzorkovanje otpadnih voda iz st. 4 i 5 ovog člana obavlja se svakih sat vremena.

Minimalni broj ispitivanja kvaliteta otpadnih voda

Član 10

Minimalna učestalost uzorkovanja industrijskih i drugih otpadnih voda u zavisnosti od količine ispuštenih otpadnih voda data je u Prilogu 1 (tabela 29).

Uzorci iz stava 1 ovog člana uzimaju se u pravilnim vremenskim razmacima.

Sadržaj izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda

Član 11

Nakon utvrđivanja kvaliteta otpadnih voda sačinjava se izvještaj o količinama i kvalitetu otpadnih voda (u daljem tekstu: izvještaj).

Izvještaj sadrži podatke o:

- količini ispuštene otpadne vode;

- obavljenom ispitivanju otpadnih voda - ispitivanje trenutnih uzoraka;
- obavljenom ispitivanju otpadnih voda - ispitivanje kompozitnih uzoraka.

Podaci iz stava 2 alineja 1 ovog člana vode se na obrascu 1.

Podaci iz stava 2 alineja 2 ovog člana vode se na obrascu 2.

Podaci iz stava 2 alineja 3 ovog člana vode se na obrascu 3.

Prilog i obrasci

Član 12

Prilog 1 i obrasci 1, 2 i 3 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Početak primjene

Član 13

Ekotoksikološka ispitivanja otpadnih voda iz Priloga 1 vršiće se od 1. oktobra 2021. godine.

Prestanak važenja

Član 14

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda („Službeni list CG“, br. 45/08, 9/10, 26/12, 52/12 i 59/13).

Stupanje na snagu

Član 15

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj pravilnik prenijeta je Direktiva 91/271/EEC koja se odnosi na prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, posljednji put dopunjena Direktivom Vijeća 2013/64/EU o izmjeni direktiva Vijeća 91/271/EEC i 1999/74/EC i direktiva 2000/60/EC, 2006/7/EC, 2006/25/EC i 2011/24/EU Evropskog parlamenta i Vijeća zbog izmjene statusa Mayottea u odnosu na Evropsku uniju.

Broj: 327-221/2019

Podgorica, 24. septembar 2019. godine

Ministar,
mr **Milutin Simović, s.r.**

GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA

1. Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci u otpadnim vodama

Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci u otpadnim vodama date su tabeli 1 ovog priloga.

Tabela 1: GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA ZAGAĐUJUĆIH SUPSTANCI U OTPADNIM VODAMA

PARAMETRI	ZABRANA ISPUŠTANJA U PODZEMNE VODE	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
1	2	3	4	5	6
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI					
1. pH vrijednost				6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
2. Temperatura			°C	30	40
3. ΔT_R ne više od			°C	5	-
3.1. ΔT_P ne više od			°C	3 (a) 1,5 (b)	-
4. Boja				bez	-
5. Miris				bez	-
6. Taložne materije			ml/lh	0,5	10
7. Ukupne suspendovane materije			mg/l	35 / 60 (c)	500
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI					
8. Toksičnost na dafnije		LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
9. Toksičnost na svjetleće bakterije		LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
ORGANSKI PARAMETRI					
10. BPK ₅		O ₂	mg/l	25	500
11. HPK		O ₂	mg/l	125	700
12. Ukupni organski ugljenik (TOC)		C	mg/l	30	-
13. Teškoisparljive lipofilne materije (ukupna ulja i masti) (d)			mg/l	20	100
14. Ukupni ugljovodoni (e)	N		mg/l	10	30
15. Lakoisparljivi aromatični ugljovodoni (BTX) (f)	N		mg/l	0,1	1,0
15.1. Benzen	N		mg/l	0,1	1,0
16. Trihlorbenzeni	N		mg/l	0,04	0,04
17. Polihlorovani bifenili (PCB) (g)	N		mg/l	0,001	0,001
18. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		Cl	mg/l	0,5	0,5
19. Lakoisparljivi hlorovani ugljovodoni (h)	N	Cl	mg/l	0,1	1,0
19.1. Tetrahlorometan	N		mg/l	0,1	0,1
19.2. Trihlorometan	N		mg/l	0,1	0,1
19.3. 1,2 – dihloretan	N		mg/l	0,1	0,1
19.4. 1,1 – dihloretan	N		mg/l	0,1	0,1
19.5. Trihloreten	N		mg/l	0,1	0,1
19.6. Tetrahloretilen	N		mg/l	0,1	0,1
19.7. Heksahloro - 1,3-butadien (HCBd)	N		mg/l	0,01	0,01
19.8. Dihlorometan	N		mg/l	0,1	0,1

20. Fenoli			mg/l	0,1	10,00
21. Deterdženti, anjonski			mg/l	1	10,00
22. Deterdženti, nejonski			mg/l	1	10,00
23. Deterdženti, katjonski			mg/l	0,2	2,0
24. Organohlorovani pesticidi					
24.1. Heksahlorbenzen (HCB)	N		mg/l	0,001	0,001
24.2. Lindan	N		mg/l	0,01	0,01
24.3. Endosulfan	N		mg/l	0,0005	0,0005
24.4. Aldrin	N		mg/l	0,001	0,001
24.5. Dieldrin	N		mg/l	0,001	0,001
24.6. Endrin	N		mg/l	0,001	0,001
24.7. Izodrin	N		mg/l	0,001	0,001
24.8. Pentahlorbenzen	N		mg/l	0,0007	0,0007
24.9. Ukupni DDT (i)	N		mg/l	0,0025	0,0025
24.10. Para-para DDT	N		mg/l	0,001	0,001
25. Triazinski pesticidi i metaboliti					
25.1. Alahlor	N		mg/l	0,03	0,03
25.2. Atrazin	N		mg/l	0,06	0,06
25.3. Simazin	N		mg/l	0,1	0,1
26. Organofosforni pesticidi					
26.1. Hlorfenvinfos	N		mg/l	0,01	0,01
26.2. Hlorpirifos	N		mg/l	0,003	0,003
27. Pesticidi fenilurea, bromacil, metribuzin					
27.1. Izoproturon	N		mg/l	0,03	0,03
27.2. Diuron	N		mg/l	0,02	0,02
28. Drugi pesticidi					
28.1. Pentahlorofenol (PCP)	N		mg/l	0,04	0,04
29. Organokalajna jedinjenja					
29.1. Tributilkalajna jedinjenja	N	TBT _{kation}	mg/l	0,00002	0,00002
30. Policiklični aromatični ugljovodonici (PAH)					
30.1. Antracen	N		mg/l	0,01	0,01
30.2. Naftalen	N		mg/l	0,01	0,01
30.3. Fluoranten	N		mg/l	0,01	0,01
30.4. Benzo(a)piren	N		mg/l	0,05	0,05
30.5. Benzo(b)fluoranten	N		mg/l	0,003	0,003
30.6. Benzo(k)fluoranten	N		mg/l	0,003	0,003
30.7. Benzo(g,h,i)perilen	N		mg/l	0,0002	0,0002
30.8. Indeno(1,2,3-cd)piren	N		mg/l	0,0002	0,0002
31. Druga organska jedinjenja					
31.1. Hloroalkani C10-C13	N		mg/l	0,04	0,04
31.2. Nonilfenol i nonilfenol etoksilati	N		mg/l	0,03	0,03
31.3. di(2-etilheksil)ftalat (DEHP)	N		mg/l	0,13	0,13
31.4. Oktilfenoli i oktilfenol etoksilati	N		mg/l	0,01	0,01
31.5. Pentabromdifeniletri-(PBDE) (j)	N		mg/l	0,00005	0,00005
NEORGANSKI PARAMETRI					
32. Aluminijum		Al	mg/l	3	-
33. Arsen	N	As	mg/l	0,1	0,1
34. Bakar		Cu	mg/l	0,5	0,5
35. Barijum		Ba	mg/l	5	5
36. Bor		B	mg/l	1,0	10,0
37. Cink		Zn	mg/l	2	2
38. Kadmijum	N	Cd	mg/l	0,1	0,1
39. Kobalt		Co	mg/l	1	1

40. Kalaj		Sn	mg/l	2	2
41. Ukupni hrom		Cr	mg/l	0,5	0,5
42. Hrom (VI)		Cr	mg/l	0,1	0,1
43. Mangan		Mn	mg/l	2	4,0
44. Nikal	N	Ni	mg/l	0,5	0,5
45. Olovo	N	Pb	mg/l	0,5	0,5
46. Selen		Se	mg/l	0,02	0,1
47. Srebro		Ag	mg/l	0,1	0,1
48. Vanadijum		V	mg/l	0,05	0,1
49. Gvožđe		Fe	mg/l	2	10
50. Živa	N	Hg	mg/l	0,01	0,01
51. Fluoridi rastvoreni		F	mg/l	10,0	20,0
52. Sulfiti		SO ₃	mg/l	1	10
53. Sulfidi rastvoreni		S	mg/l	0,1	1,0
54. Sulfati		SO ₄	mg/l	250	200 (k)
55. Hloridi		Cl	mg/l	-	1 000 (k)
56. Ukupni fosfor		P	mg/l	2 / 1 (c)	10
57. Hlor slobodni		Cl	mg/l	0,2	0,5
58. Hlor ukupni		Cl	mg/l	0,5	1,0
59. Ukupni azot		N	mg/l	15 / 10 (c)	50
60. Amonijačni azot		N	mg/l	10 (l) / 6,7 (m)	-
61. Nitriti		N	mg/l	1 (l) / 0,7 (m)	10
62. Nitrati		N	mg/l	2 (l) / 1,3 (m)	-
63. Ukupni cijanidi	N	CN	mg/l	0,5	1,0
64. Cijanidi slobodni	N	CN	mg/l	0,1	0,1

Oznake u tabeli 1 znače:

*LID_D, LID_L - najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.

ΔT_R - razlika vrijednosti temperature rashladne vode na ispustu i vrijednosti temperature vode na zahvatu.

ΔT_P - razlika vrijednosti temperature na granici zone miješanja u kopnenim i priobalnim vodama (recipijentu) i vrijednosti temperature vode uzvodno od ispusta.

N - zagađujuća supstanca čije je ispuštanje u podzemne vode zabranjeno.

(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na područja ciprinidnih voda i na područja priobalnih voda, i to na granici zone miješanja (max 200 metara) koja se određuje na osnovu rezultata modeliranja pri projektovanju novog postrojenja, a nakon puštanja postrojenja u rad na osnovu mjerenja temperature u zoni miješanja minimalno u razdoblju od 2 godine.

(b) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na područja salmonidnih voda.

(c) - za komunalne otpadne vode u skladu sa Zakonom o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, a za industrijske i druge otpadne vode za ispuštanja u osjetljiva područja.

(d) - teškoisparljive lipofilne materije (ukupna ulja i masti) predstavljaju sumu masti i ulja životinjskog i biljnog porijekla, kao i ukupnih ugljovodonika (mineralnih ulja) ekstraktabilnih n-heksanom.

(e) - ukupni ugljovodonici (mineralna ulja) predstavljaju sumu dugolančanih i razgranatih alifatičnih, alicikličnih, aroamtičnih ili alkil-supstituisanih aromatičnih ugljovodonika između C₁₀H₂₂ (n-dekana) i C₄₀H₈₂ (n-tetrakontana).

(f) - lakoisparljivi aromatični ugljovodonici (BTX) predstavljaju sumu benzena, etilbenzena i orto-, meta- i paraksilena.

(g) - polihlorovani bifenili (PCB) predstavljaju sumu 2,4,4'-trihlorobifenil (PCB-28), 2,2',5,5'-tetrahlorobifenil (PCB-52), 2,2',4,5,5'-pentahlorobifenil (PCB-101), 2,2',4,4',5' - heksahlorobifenil (PCB-138), 2,2',4,4',5,5' - heksahlorobifenil (PCB-153), 2,2',3,4,4',5' - heptahlorobifenil (PCB-180), 2,2',3,3',4,4',5,5'-oktahlorobifenil (PCB-194) i 2,3',4,4',5-pentahlorobifenil (PCB-118).

(h) - lakoisparljivi hlorovani ugljovodonici predstavljaju sumu trihlormetana, dihlormetana, tetrahlorometana, 1,2-dihlormetana, trihlormetana i tetrahloretena.

(i) - ukupna količina DDT obuhvata zbir izomera 1,1,1-trihloro-2,2 bis(p-hlorofenil)etan; 1,1,1-trihloro-2 (o-hlorofenil)-2-(p-hlorofenil)etan; 1,1-dihloro-2,2bis(p-hlorofenil)etilen; 1,1-dihloro-2,2 bis(p-hlorofenil)etan.

(j) - pentabromdifeniletri (PBDE) predstavljaju sumu kongerena 28, 47, 99, 100, 153 i 154.

(k) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.

(l) - za komunalne otpadne vode za aglomeracije između 10 000 i 100 000 ES, a za industrijske i druge otpadne vode za ispuštanja u područja koja nijesu određena kao osjetljiva.

(m) - za komunalne otpadne vode za aglomeracije veće od 100 000 ES, a za za industrijske i druge otpadne vode za ispuštanja u osjetljiva područja.

2. Granične vrijednosti emisija komunalnih otpadnih voda

Komunalne otpadne vode prečišćene na postrojenju sa sekundarnim ili tercijskim prečišćavanjem pored graničnih vrijednosti iz Tabele 1 ovog priloga treba da ispunjavaju i uslove utvrđene zakonom kojim je uređeno upravljanje komunalnim otpadnim vodama.

Prilikom ispuštanja komunalnih otpadnih voda u površinske vode koje se koriste za kupanje, za vrijeme trajanja sezone kupanja, kao i za dozvoljena ispuštanja u podzemne vode, otpadne vode dodatno se prečišćavaju i ispituju se i parametri dati u Tabeli 2 ovog priloga.

Tabela 2 - Granične vrijednosti mikrobioloških parametara u dodatno prečišćenim komunalnim otpadnim vodama koje se ispuštaju u površinske vode koje se koriste za kupanje

PARAMETAR	MJERNA JEDINICA	KOPNENE POVRŠINSKE VODE	PRIOBALNE VODE
1	2	3	4
Crijevne enterokoke	cfu/100 ml	400	200
Escherichia coli	cfu/100 ml	1 000	500

Komunalne otpadne vode koje se ispuštaju u vode u osjetljivom području, ili u vode u slivu osjetljivog područja, u zavisnosti od kriterijuma na osnovu kojeg je područje u koje se one ispuštaju određeno osjetljivim, treba da ispune i:

- zahtjeve za uklanjanje zagađujućih supstanci koje su ograničavajući faktor za postizanje ciljeva zaštite životne sredine u zaštićenim područjima, i /ili
- zahtjeve iz Tabele 2 ovog priloga kada se ispuštaju u površinske vode koje se koriste za kupanje za vrijeme trajanja sezone kupanja.

3. Granične vrijednosti emisija industrijskih otpadnih voda

Granične vrijednosti emisija industrijskih otpadnih voda koje se ispuštaju u javnu kanalizaciju ili u površinske vode određene su u zavisnosti od prirode/vrste industrije.

3.1. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRERADU MLIJEKA I PROIZVODNJU MLIJEČNIH PROIZVODA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za preradu mlijeka i proizvodnju mliječnih proizvoda date su u tabeli 3 ovog priloga.

Tabela 3 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 - 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	20
ORGANSKI PARAMETRI				
5. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
6. HPK	O ₂	mg/l	125	700
7. Teškoisparljive lipofilne supstance		mg/l	20	100

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
(ukupna ulja i masti)				
8. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,1	0,5
NEORGANSKI PARAMETRI				
9. Ukupni hlor	Cl ₂	mg/l	0,4	0,4
10. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
11. Amonijak	N	mg/l	10	-
12. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10

Granične vrijednosti iz tabele 3 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja, i
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za preradu mlijeka i proizvodnju mliječnih proizvoda sprovode se sljedeće mjere:

- zadržavanje otpadaka sira i sirutke unutar izvora zagađenja, sprečavanjem ispuštanja otpadaka sira i sirutke neposredno u javnu kanalizaciju ili površinske/podzemne vode,
- biološkim prečišćavanjem otpadnih voda sa uklanjanjem ugljenika nitrifikacijom, i uklanjanje kiseonika i fosfora kada se otpadne vode direktno ispuštaju u površinske vode u osjetljivom području,
- upotreba sredstava za čišćenje i dezinfekciju koja sadrže što manje adsorbilnih organskih halogena,
- zamjena sredstava za dezinfekciju koja sadrže hlor sredstvima koja sadrže vodonik peroksid i persirčetnu kiselinu.

3.2. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRIPREMU I PRERADU VOĆA I POVRĆA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za pripremu i preradu voća i povrća date su u tabeli 4 ovog priloga.

Tabela 4 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	50	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	–
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	–
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	10	100
NEORGANSKI PARAMETRI				
10. Ukupni azot	N	mg/l	10	50
11. Hloridi	Cl	mg/l	–	1 000 (a)
12. Ukupni fosfor	P	mg/l	0,4-5	10
Oznake u tabeli 1 znače:				
* LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta				

godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.
 (a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za pripremu i preradu voća i povrća utvrđuju se za zagađenja koja nastaju tokom procesa:

- pripreme voća i povrća za tržište (pranja, čišćenja, rezanja, orezivanja, ljuštenja, usitnjavanja, sjeckanja, rashlađivanja, zamrzavanja i sušenja voća i povrća bez pretvaranja u prerađevine od voća i povrća) i
- prerade voća i povrća odnosno djelovanja koje bitno mijenja početni proizvod (zagrijavanje, dimljenje, soljenje, dozrijevanje, sušenje, mariniranje, ekstrahovanje ili kombinacija ovih procesa).

Granične vrijednosti iz tabele 4 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- objekte i postrojenja za proizvodnju sokova od voća i povrća,
- objekte i postrojenja za proizvodnju biljnih ulja i masti,
- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja navedenih u stavu 2 ovog priloga i
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja i sanitarne otpadne vode (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda).

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za pripremu i preradu voća i povrća sprovode se sljedeće mjere:

- racionalna upotreba vode u tehnološkom procesu za čišćenje i pranje, recirkulacija u upotrebi vode za pranje i čišćenje, racionalna upotreba i recirkulacija sredstava za pranje i dezinfekciju, pranje i čišćenje staklenih tegli i druge ambalaže koja se pere,
- upotreba naljepnica i natpisa na staklenim teglama i drugoj ambalaži koja se pere na kojima boja ne sadrži teške metale ili ih sadrži u smanjenim količinama,
- primjena fizičkih ili fizičko-hemijskih postupaka predtretmana industrijskih otpadnih voda prije ispuštanja u javnu kanalizaciju i ravnomjerno ispuštanje efluenta u javnu kanalizaciju sa postrojenjem za prečišćavanje,
- biološko prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih materija za ispuštanje otpadnih voda u površinske vode,
- uklanjanje svih čvrstih supstanci iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu pripreme i/ili prerade voća i povrća i
- pravilno odlaganje svih vrsta otpada koji nastaju u tehnološkom procesu proizvodnje.

3.3. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU BEZALKOHOLNIH PIĆA I VODE

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja proizvodnju bezalkoholnih pića i vode date se u tabeli 5 ovog priloga.

Tabela 5 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	35
2. pH-vrijednost			6,5 – 8,5	6,0 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-

6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,1	0,5
10. Zbir anjonskih i nejonskih deterdženata		mg/l	1	-
NEORGANSKI PARAMETRI				
11. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
12. Gvožđe (b)	Fe	mg/l	2	10
13. Hlor slobodni	Cl ₂	mg/l	0,05	0,2
14. Ukupni hlor	Cl ₂	mg/l	0,4	0,4
15. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
16. Amonijak	N	mg/l	5	-
17. Hloridi	Cl	mg/l	-	1 000 (a)
18. Ukupni fosfor	P	mg/l	1	10
19. Sulfidi (b)	S	mg/l	0,1	1
Oznake u tabeli 1 znače:				
*LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				
(b) - parametar se određuje za otpadne vode iz objekata i postrojenja za proizvodnju vode, mineralne vode i vode ljekovitih svojstava, koje se pune u boce ili druge posude te prodaju na tržištu.				

Granične vrijednosti iz tabele 5 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnje vode ljekovitih svojstava, koja se puni u boce ili druge posude i prodaje na tržištu,
- proizvodnje, prerade i punjenja bezalkoholnih pića ili pića koja ne sadrže alkohol više od 0,5% (prirodna ili vještačka osvježavajuća pića, voćni sokovi i sokovi od povrća),

Granične vrijednosti iz tabele 5 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja;
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja;
- sanitarne otpadne vode koje nastaju izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju mineralnih voda i bezalkoholnih pića sprovode se sljedeće mjere:

- smanjenje upotrebe vode u tehnološkom procesu za čišćenje i pranje (pranje pod visokim pritiskom), recirkulacija u upotrebi vode za pranje i čišćenje, recirkulacija sredstava za pranje i dezinfekciju i pranje i čišćenje staklenih boca i druge ambalaže,
- racionalna upotreba sredstava za pranje i čišćenje, kao i upotreba dezinfekcionih sredstava, koja ne oslobađaju hlor,
- upotreba naljepnica i natpisa na staklenim bocama i drugoj ambalaži na kojima boja ne sadrži teške metale ili ih sadrži u smanjenim količinama,
- primjena pravila u tehnološkom procesu koja omogućavaju ujednačen izlaz efluenta i njegov dotok na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda,
- fizičko-hemijsko prečišćavanje na postrojenju za prethodno prečišćavanje otpadnih voda prije dolaska na postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda,
- biološko prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih materija za ispuštanje otpadnih voda u površinske vode u osjetljivom području,
- uklanjanje svih čvrstih supstanci iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu proizvodnje mineralnih voda i bezalkoholnih pića,
- ponovna upotreba filtriranih ostataka u poljoprivredi.

3.4. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRIPREMU ZA TRŽIŠTE I PRERADU KROMPIRA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za pripremu za tržište i preradu krompira date se u tabeli 6 ovog priloga.

Tabela 6 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5-9,0	6,5-9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,5	10
EKOTOKSIOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	–
6. Toksičnost na svijetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	–
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	10	100
10. Deterdženti anjonski (a)		mg/l	1	10
11. Deterdženti nejonski (a)		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
12. Ukupni azot	N	mg/l	10	50
13. Ukupni fosfor	P	mg/l	0,4 - 5	10
Oznake u tabeli 1 znače:				
*LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaj na test organizme, određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svijetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.				
(a) - granična vrijednost emisije određuje se u otpadnoj vodi u slučaju korištenja deterdženata (anjonskih i nejonskih) za pranje i čišćenje.				

Granične vrijednosti iz tabele 6 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- pranje, ljuštenje i sortiranje krompira;
- rezanje krompira;
- pranje krompira nakon rezanja;
- isparavanje i sušenje krompira;
- blanširanje krompira;
- prženje krompira;
- aromatizovanje i pakovanje proizvoda od krompira; i
- hlađenje i pakovanje proizvoda od krompira.

Granične vrijednosti iz tabele 6 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja;
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja; i
- sanitarne otpadne vode (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda).

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za pripremu za tržište i preradu krompira sprovode se sljedeće mjere:

- uklanjanje svih čvrstih supstanci iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu pripreme za tržište i prerade krompira,
- sprečavanje ispuštanja otpadnih supstanci iz tehnološkog procesa odgovarajućim uređajima (rešetkama, uređajem za flotaciju ili uklanjanje suspendovanih materija);
- maksimalno odvajanje koncentrata sivog i bijelog skroba iz otpadne vode;
- biološko prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih supstanci za ispuštanje u površinske vode;
- racionalna potrošnja vode i primjena recirkulacije vode u najvećoj mogućoj mjeri gdje god je to moguće; i
- u tehnološkom procesu pripreme za tržište i prerade krompira osigurati odgovarajući predtretman otpadnih voda prije konačnog prečišćavanja.

3.5. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRERADU MESA I KONZERVIRANJE MESNIH PRERAĐEVINA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za preradu mesa i konzerviranje mesnih prerađevina date se u tabeli 7 ovog priloga.

Tabela 7 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5-9,0	6,5-9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	20
ORGANSKI PARAMETRI				
5. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
6. HPK	O ₂	mg/l	125	700
7. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
8. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,1	0,5
NEORGANSKI PARAMETRI				
9. Ukupni hlor	Cl ₂	mg/l	0,4	0,4
10. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
11. Amonijak	N	mg/	10	-
12. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10

Granične vrijednosti iz tabele 7 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- klanice, koje nedjeljno kolju više od 20 grla goveda ili druge krupne stoke, 100 prasadi ili 200 ovaca ili druge sitne stoke;
- klanice pernatih životinja, koje godišnje kolju više od 150 000 pernatih životinja (pilića, kokošaka, ćuraka, pataka, gusaka i drugo);
- objekte za preradu, konzerviranje i proizvodnju mesnih prerađevina sa više od 7,5 tona mesnih proizvoda nedjeljno;
- objekte i postrojenja za tretiranje ili preradu životinjskih masnoća.

Granične vrijednosti iz tabele 7 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja;
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja;
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju, preradu i konzerviranje mesnih proizvoda sprovode se sljedeće mjere:

- sprečavanje ispuštanja otpadnih supstanci iz tehnološkog procesa odgovarajućim uređajima (rešetkama, uređajem za flotaciju ili uklanjanje suspendovanih materija);
- biološko prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih materija za ispuštanje u površinske vode,
- upotreba dezinfekcionih sredstava, koja sadrže najmanje adsorbilnih organskih halogena,
- zamjena dezinfekcionih sredstava koja sadrže hlor sredstvima koja sadrže vodonik peroksid i persirćetnu kiselinu,
- ujednačeno ispuštanje otpadne vode u javnu kanalizaciju sa postrojenjem za prečišćavanje, kada nastaje udarno hidrauličko opterećenje kao rezultat pražnjenja kotlova i drugih posuda koje se koriste u tehnologiji prerade mesa.

3.6. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU PIVA I SLADA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju piva i slada date se u tabeli 8 ovog priloga.

Tabela 8 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	20
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,5	0,5
10. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
NEORGANSKI PARAMETRI				
11. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
12. Cink	Zn	mg/l	2	2
13. Hlor slobodni	Cl ₂	mg/l	0,2	0,5
14. Ukupni hlor	Cl ₂	mg/l	0,5	0,5
15. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
16. Amonijak	N	mg/l	10	-
17. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10
Oznake u tabeli 1 znače:				

*LID_D, LID_L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme, određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.

Granične vrijednosti iz tabele 8 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnju slada iz žitarica za pivo ili alkoholne destilate;
- proizvodnju i punjenje piva;
- proizvodnju i punjenje pića, koja imaju u sastavu hmelj i slad i deklarirana su kao bezalkoholna.

Granične vrijednosti iz tabele 8 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja navedenih u stavu 2 ovog priloga,
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju piva i slada sprovode se sljedeće mjere:

- smanjenje upotrebe vode u tehnološkom procesu recirkulacijom vode za pranje, omekšane vode, vode koja se koristi za namakanje i klijanje, kao i vode korišćene tokom crpljenja ječma pri proizvodnji slada, davanje prednosti upotrebi suvog čišćenja žitarica, smanjenje ili ponovna upotreba vode korišćene za ispiranje, ponovna upotreba izmiješane vode nastale na početku ili kraju filtracije piva i korišćenje sredstava za čišćenje recirkulacijom dezinfekcionih sredstava za pranje i čišćenje staklene i druge ambalaže;
- racionalna upotreba sredstava za pranje i čišćenje, kao i upotreba dezinfekcionih sredstava koja ne oslobađaju hlor;
- upotreba pravila u tehnološkom procesu koja omogućavaju ujednačeno ispuštanje efluenta, kao i njegov dotok na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda;
- fizičko-hemijsko prečišćavanje na postrojenju za predtretman otpadnih voda prije dolaska na postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda;
- prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih materija kod ispuštanja u površinske vode;
- uklanjanje svih čvrstih materija iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu proizvodnje piva i slada.

3.7. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU ALKOHOLA I ALKOHOLNIH NAPITAKA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju alkohola i alkoholnih napitaka date se u tabeli 9 ovog priloga.

Tabela 9 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	35
2. pH-vrijednost			6,5-8,5	6,0 - 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	10
ORGANSKI PARAMETRI				
5. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
6. HPK	O ₂	mg/l	125	700
NEORGANSKI PARAMETRI				
7. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
8. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
9. Amonijak	N	mg/l	5	-

10. Nitrati	N	mg/l	2	-
11. Ukupni fosfor	P	mg/l	1	10
12. Sulfidi	S	mg/l	0,1	1
13. Sulfiti	SO ₃	mg/l	1	20
14. Sulfati	SO ₄	mg/l	250	200 (a)
Oznake u tabeli 1 znače:				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				

Granične vrijednosti iz tabele 9 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja;
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja;
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju alkoholnih napitaka i alkohola sprovode se sljedeće mjere:

- smanjenje upotrebe vode u tehnološkom procesu za čišćenje i pranje, npr. pranje pod visokim pritiskom, recirkulacija vode za pranje i čišćenje, kao i recirkulacija sredstava za pranje i dezinfekciju, pranje i čišćenje staklenih boca i druge ambalaže, upotreba rashladnih sistema sa recirkulacijom i smanjenje gubitka vode u tehnologiji hlađenja,
- racionalna upotreba sredstava za pranje i čišćenje, kao i upotreba dezinfekcionih sredstava koja ne oslobađaju hlor,
- upotreba naljepnica i natpisa na staklenim bocama i drugoj ambalaži na kojima boja ne sadrži teške metale ili su u smanjenim količinama,
- primjena pravila u tehnološkom procesu, koja omogućavaju ujednačeno ispuštanje otpadnih voda i ujednačen dotok na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda,
- fizičko-hemijsko prečišćavanje na postrojenju za predtretman otpadnih voda,
- biološko prečišćavanje otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih materija kod ispuštanja u površinske vode,
- uklanjanje svih čvrstih materija iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu proizvodnje alkoholnih napitaka i alkohola naročito otpadaka grožđa kod prerade za proizvodnju vina,
- ponovna upotreba vode za ispiranje opreme za preradu grožđa, posuda za pravljenje mošta i vina i odstranjivanje tropa, peteljki, ostataka naljepnica i ostalog, nastalog u tehnološkom procesu proizvodnje vina,
- primjena recirkulacije tehnološke vode iz postupka odstranjivanja vinskog kamena.

3.8. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU STOČNE HRANE BILJNOG PORIJEKLA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju stočne hrane biljnog porijekla date su u tabeli 10 ovog priloga.

Tabela 10 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost		pH	6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	–
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	–

ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	–
10. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
11. Deterdženti anjonski		mg/l	1	10
12. Deterdženti nejonski		mg/l	1	10
13. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,5	0,5
NEORGANSKI PARAMETRI				
14. Sulfiti	SO ₃	mg/l	1	10
15. Sulfidi rastvoreni	S	mg/l	0,1	1,0
16. Sulfati	SO ₄	mg/l	250	200 (a)
17. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10
18. Hlor slobodni	Cl	mg/l	0,2	0,5
19. Hlor ukupni	Cl	mg/l	0,5	1,0
20. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
Oznake u tabeli 1 znače:				
* LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				

Granične vrijednosti iz tabele 10 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- preradu zrna žitarica
- preradu sjemenki i plodova uljarica,
- preradu zrna mahunarki,
- preradu gomolja i korijenja,
- preradu ostalih zrna, sjemenki i plodova i
- proizvodnju voluminoznih krmiva.

Granične vrijednosti iz tabele 10 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- pripremu i preradu nusproizvoda životinjskog porijekla,
- sanitarne otpadne vode,
- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja, i
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju stočne hrane biljnog porijekla sprovode se sljedeće mjere:

- racionalna upotreba vode u tehnološkom procesu za čišćenje i pranje (npr. pranje pod visokim pritiskom), recirkulacija u upotrebi vode za pranje i čišćenje, kao i recirkulacija sredstava za pranje i dezinfekciju, suvo čišćenje opreme, radnih površina, podova pogona i svih prostora za rad prije pranja,
- racionalna upotreba sredstava za pranje i čišćenje, kao i upotreba dezinfekcionih sredstava, koja ne izlučuju hlor,
- primjena fizičkih ili fizičko-hemijskih postupaka u predtretmanu tehnoloških otpadnih voda prije ispuštanja u javnu kanalizaciju, kao i ravnomjerno ispuštanje efluenta u javnu kanalizaciju sa postrojenjem za prečišćavanje,
- biološko prečišćavanje tehnoloških otpadnih voda sa uklanjanjem hranljivih supstanci za ispuštanje u površinske vode,
- uklanjanje čvrstih materija iz otpadnih voda nastalih u tehnološkom procesu proizvodnje,
- ponovna upotreba djelimično prečišćenih industrijskih otpadnih voda za manje zahtjevne postupke u tehnološkom procesu i
- pravilno odlaganje svih vrsta otpadaka, koji nastaju u tehnološkom procesu proizvodnje.

3.9. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU ŽELATINA I LIJEPKA OD KRZNA, KOŽE I KOSTIJU

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju želatina i lijepka od krzna, kože i kostiju date se u tabeli 11 ovog priloga.

Tabela 11 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	MJERNA JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/l h	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	–
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	–
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	–
10. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
11. Deterdženti, anjonski		mg/l	1	10
12. Deterdženti, nejonski		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
13. Hloridi	Cl	mg/l	–	1 000 (a)
14. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10
15. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
16. Amonijak	N	mg/l	10	–
17. Nitriti	N	mg/l	1	10
18. Nitrati	N	mg/l	2	–
Oznake u tabeli 1 znače:				
* LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				

Granične vrijednosti iz tabele 11 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnje želatina u prehrambenoj industriji,
- proizvodnje praznih želatinskih kapsula za farmaceutsku i drugu industriju,
- proizvodnje želatina za stočnu hranu i
- proizvodnje lijepka od krzna, kože i kostiju.

Granične vrijednosti iz tabele 11 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnje farmaceutskih proizvoda u formi želatinskih kapsula,
- rashladnih sistema i parnih generatora unutar izvora zagađenja,
- sanitarnih otpadnih voda (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda) i
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju želatina i lijepka od krzna, kože i kostiju sprovode se sljedeće mjere:

- određuju se mjesta nastajanja otpadnih voda kao i njihov sastav i količina,
- racionalna potrošnja vode u svim tehnološkim procesima i
- sakuplja se i odvozi opasni i neopasni otpad.

3.10. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRERADU RIBE

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za preradu ribe date su u tabeli 12 ovog priloga.

Tabela 12 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JEDINICA	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI					
1. Temperatura		°C	30	°C	40
2. pH			5,5 – 9,0		6,0 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		kg/t sirove ribe	0,5	mg/l	500
ORGANSKI PARAMETRI					
4. BPK ₅		kg/t sirove ribe	2	mg/l	500
5. HPK		kg/t sirove ribe	3,2	mg/l	700
6. Ukupna ulja i masti		mg/l	20	mg/l	100
NEORGANSKI PARAMETRI					
7. Hloridi	Cl ⁻	mg/l	-	mg/l	1 000 (a)
8. Ukupni azot*	N	mg/l	15	mg/l	50
9. Ukupni fosfor*	P	mg/l	2	mg/l	10
Oznake u tabeli 1 znače:					
*primjenjuje se kod ulaznih opterećenja jednakih ili većih od 10.000 ES za ispuštanje otpadnih voda u osjetljivom području.					
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.					

Granične vrijednosti iz tabele 12 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- prerade soljenjem,
- prerade mariniranjem,
- prerade termičkim postupkom (ne uključujući smrzavanje),
- prerade dimljenjem,
- prerade sušenjem,
- proizvodnje ribljeg ulja,
- proizvodnje ribljeg brašna,
- obrada (dekapitacija, evisceracija, rasijecanje, odluskivanje i slično),
- filetiranje.

Granične vrijednosti iz tabele 12 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- distribucije proizvoda ribarstva,
- rashladne otpadne vode iz separatnog sistema kanalizacije objekata i postrojenja,
- sanitarne otpadne vode iz separatnog sistema kanalizacije objekata i postrojenja,
- industrijske otpadne vode iz sistema za pripremu tehničke vode objekata i postrojenja.

Opterećenje otpadnih voda se utvrđuje za vrijeme sezone prerade na osnovu kompozitnih uzoraka u skladu sa protokom otpadnih voda.

Specifična potrošnja vode pojedinih tehnoloških procesa u objektima za preradu ribe data je u tabeli 13 ovog priloga.

Tabela 13 - Specifična potrošnja vode u tehnološkim procesima:

TEHNOLOŠKI PROCES	IZRAŽEN KAO	SPECIFIČNA POTROŠNJA
Obrada	m ³ /t sirove ribe	3
Filetiranje	m ³ /t sirove ribe	10
Smrzavanje	m ³ /t sirove ribe	1
Mariniranje	m ³ /t sirove ribe	10
Soljenje	m ³ /t sirove ribe	2
Proizvodnja ribljih konzervi	m ³ /t sirove ribe	15

Objekti koji se bave isključivo skladištenjem, sortiranjem, smrzavanjem, pakovanjem i distribucijom proizvoda od ribe ili godišnje prerade manje od 500 tona sirove ribe ili ispuste manje od 3.000 m³ otpadne vode godišnje, nemaju posebno određene granične vrijednosti emisija, već se moraju pridržavati opštih mjera iz ovog priloga.

Opšte mjere u objektima za preradu i skladištenje proizvoda od ribe su:

- sprječavanje ulaska čvrstog otpada u javnu kanalizaciju ugradnjom sita u odvođe,
- suvo čišćenje opreme, radnih površina, podova pogona, hladne komore i svih prostora za rad prije pranja,
- pranje opreme, radnih površina i prostora vodenom parom pod pritiskom i/ili uređajima za pranje sa visokim pritiskom uz smanjenje potrošnje vode i hemijskih sredstava za čišćenje i pranje,
- korišćenje sredstava za čišćenje i dezinfekciju koja sadrže niske koncentracije apsorbirajućih organskih halogena (AOX). Zamjena dezinficijensa koji sadrže hlor sa vodonik peroksidom i persirčetnom kiselinom, gdje je to tehnički izvodljivo bez negativnih uticaja na proizvodnju,
- ponovno korišćenje industrijskih voda gdje god je to moguće bez negativnih uticaja na proizvodnju,
- industrijske otpadne vode iz objekata i postrojenja se prije ispuštanja u recipijent moraju tretirati uklanjanjem suspendovanih i plivajućih materija na opremi odgovarajućeg kapaciteta u skladu sa važećim normama.

3.11. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH ULJA I MASTI

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju biljnih i životinjskih ulja i masti date su u tabeli 14 ovog priloga.

Tabela 14 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,3	20
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
ORGANSKI PARAMETRI				
7. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700

9. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
10. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
11. Ukupni ugljovodonici		mg/l	10	30
12. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,5	0,5
NEORGANSKI PARAMETRI				
13. Hrom ukupni	Cr	mg/l	0,5 (a)	0,5 (a)
14. Nikal	Ni	mg/l	0,5 (b)	0,5 (b)
15. Živa	Hg	mg/l	0,01 (a)	0,01 (a)
16. Hlor slobodni	Cl ₂	mg/l	0,2	0,5
17. Ukupni hlor	Cl ₂	mg/l	0,2	0,5
17. Amonijak	N	mg/l	10	-
18. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10
19. Sulfati	SO ₄	mg/l	1000	-
20. Sulfidi	S	mg/l	0,1	2,0
Oznake u tabeli 1 znače:				
* LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.				
(a) - važi za izvore zagađenja, u kojima se tehnološkim procesima koristi hrom ili živa ili njihova jadinjenja.				
(b) - važi samo za objekte i postrojenja za proizvodnju hidratizovanih masti i margarina. Granična vrijednost emisija pri katalitičkoj preradi masti u vremenu trajanja proizvodnje iznosi 2 mg/l. Ako katalitička prerada masti traje u određenom vremenskom periodu, tada navedenu vrijednost treba zadovoljavati u tom vremenskom periodu.				

Granične vrijednosti iz tabele 14 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnju biljnih ulja i masti i poluproizvoda iz uljnih sjemenki,
- rafiniranje (uključuje sve tehnološke postupke u rafiniranju sirovog biljnog ulja i masti), kao i pakovanje ulja i masti koja su predmet ovog priloga,
- otpadne vode iz pogona za proizvodnju tehničkih masti i kafilerija,
- proizvodnju margarina i drugih masti za prehranu,
- proizvodnju i pakovanje životinjske masti za ishranu.

Granične vrijednosti iz tabele 14 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja,
- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja,
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju biljnih i životinjskih ulja i masti sprovode se sljedeće mjere:

- upotreba uljarica koje u tehnološkom procesu proizvodnje ulja ispuštaju manje sluzi, nezasićenih masnih kiselina i ne sadrže pesticide, ukoliko to dopušta postupak rafinacije,
- brza obrada biljnih ili životinjskih sirovina za proizvodnju ulja, kako bi se spriječili enzimski ili mikrobiološki procesi,
- korišćenje recirkulacije vode u tehnološkom procesu sa odstranjivanjem otpadaka iz tehnološkog procesa u vodi iz postrojenja za sušenje sirovog ulja i prilikom pražnjenja tropa,
- upotreba postupka suvog topljenja pri dobijanju životinjskih masti,
- upotreba fizičkog postupka rafinacije kod kojeg se smanjuje ili sprječava dospijevanje neželjenih produkata ili masti u otpadnu vodu,
- korišćenje zatvorenog kruga pri postupku presterilizacije i oplemenjivanja,
- upotreba polukontinuiranih ili kontinuiranih postupaka kod dezodorisanja sa recirkulacijom barokondenzovane vode, kao i sprječavanje dospijevanja ulja ili masnih kiselina u otpadnu vodu,

- nekorišćenje mikroorganizama ili enzima koji otapaju masti pri čišćenju mastolova,
- upotreba fizičkih ili fizičko-hemijskih postupaka prečišćavanja otpadne vode sa odstranjivanjem otpadaka iz industrijske vode, kao i u recirkulaciji vode ili pri ispuštanju efluenta u površinske vode, korišćenjem biološkog prečišćavanja,
- ravnomjerno ispuštanje efluenta u javnu kanalizaciju sa postrojenjem za prečišćavanje,
- pravilno odlaganje svih vrsta otpadaka, koji nastaju u tehnološkom procesu proizvodnje biljnih ulja i životinjskih masti, naročito otpadnih masti i prečišćavanja otpadne vode.

3.12. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU I PRERADU TEKSTILA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju i preradu tekstila date su u tabeli 15 ovog priloga.

Tabela 15 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	80	500
4. Taložne materije		ml/lh	0,5	10
5. Boja			bez	bez
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
6. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	3	-
7. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	4	-
ORGANSKI PARAMETRI				
8. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
9. HPK	O ₂	mg/l	125	700
10. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
11. Ukupni ugljovodnici		mg/l	10	30
12. Adsorbujući organski halogeni (AOX)	Cl	mg/l	0,5	0,5
13. Lakoisparljivi hlorovani ugljovodnici	Cl	mg/l	0,1	1,0
14. Fenoli		mg/l	0,1	10
15. Zbir anjonskih i nejonskih deterdženata		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
16. Aluminiјum	Al	mg/l	3	-
17. Bakar	Cu	mg/l	1	1,0
18. Cink	Zn	mg/l	3	3,0
19. Kadmijum	Cd	mg/l	0,1	0,1
20. Kobalt	Co	mg/l	0,5	0,5
21. Kalaj	Sn	mg/l	1	1,0
22. Ukupni hrom	Cr	mg/l	0,5	1,0
23. Hrom VI	Cr	mg/l	0,1	0,1
24. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5
25. Hlor slobodni	Cl	mg/l	0,2	0,5
26. Ukupni hlor	Cl	mg/l	0,5	1,0
27. Amonijak	N	mg/l	5	-

28. Ukupni fosfor	P	mg/l	1	10
29. Sulfati	SO ₄	mg/l	1000	-
30. Sulfidi	S	mg/l	0,5	1,0
31. Sulfiti	SO ₃	mg/l	1	10

Oznake u tabeli 1 znače:
 *LID_D, LID_L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.

Granične vrijednosti iz tabele 15 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- izrada i prerada pređe i prediva,
- bijeljenje, mercerizovanje ili alkalna obrada tekstila,
- bojenje tekstila,
- štampanje tekstila,
- plastificiranje ili kaširanje tekstila, apretiranje tekstila,
- čišćenje i pranje vlakana u svim oblicima,
- pranje sirove vune,
- grafički i fotografski procesi i obrada metalnih površina pri proizvodnji valjaka za štampanje tekstila i šablona,
- hemijsko čišćenje tekstila, ako se za čišćenje koriste halogeni organski rastvarači.

Granične vrijednosti iz tabele 15 ovog priloga ne primjenjuju se na sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju i preradu tekstila sprovode se sljedeće mjere:

- zamjena sirovina u tehnološkim postupcima onim sirovinama koje manje uzrokuju opterećenje efluenta ukoliko se time ne šteti kvalitetu proizvoda,
- korišćenje biološki dobro razgradivih deterdženata,
- zamjena etilendiamintetrasirćetne kiseline i njenih jedinjenja i soli sa biološki bolje razgradivim sredstvima,
- upotreba sintetičkog skroba koji ima visok stepen biološke razgradljivosti,
- zamjena natrijum hipohlorita, trihlorbenzena, živinih jedinjenja, polivinilalkohola, karboksi metil celuloze, poliakrilata i njihovih jedinjenja aktifenoletoksilata, fosfonatom i drugim sličnim jedinjenjima,
- zamjena boja koje sadrže živu, kadmijum, olovo, bakar, nikal i hrom, kao i druge teške metale,
- zamjena ili smanjenje upotrebe toksičnih i nerazgradivih organskih jedinjenja i silikona,
- zamjena supstanci koje smanjuju koncentraciju kiseonika u vodi.

3.13. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU DRVETA, VLAKANA I PAPIRA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju drveta, vlakana i papira date su u tabeli 16 ovog priloga.

Tabela 16- Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JEDINICA	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI					
1. Temperatura		°C	30	°C	40

2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0		6,5 – 9,5
3. Ukupne suspendovane materije		kg/t proizvoda	0,9	mg/l	500
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI					
4. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	Faktor razrjeđenja	-
5. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	Faktor razrjeđenja	-
ORGANSKI PARAMETRI					
6 BPK ₅		kg/t proizvoda	0,9	mg/l	500
7. HPK		kg/t proizvoda	3,9	mg/l	700
NEORGANSKI PARAMETRI					
8. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5	mg/l	0,5
9. Ukupni azot	N	mg/l	15	mg/l	50
10 Ukupni fosfor	P	mg/l	2	mg/l	10
Oznake u tabeli 1 znače:					
*LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.					

Opterećenje otpadnih voda se utvrđuje za vrijeme tehnološkog procesa na osnovu kompozitnih uzoraka u skladu sa protokom otpadnih voda.

Granične vrijednosti iz tabele 16 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- na rashladne sisteme,
- postrojenja za tehnološku pripremu vode, i
- sanitarne otpadne vode koje nastaju koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju drveta, vlakana i papira sprovode se sljedeće mjere:

- racionalna potrošnja vode i primjena recirkulacije vode u najvećoj mogućoj mjeri,
- obezbjeđivanje odgovarajućeg predtretmana otpadnih voda prije konačnog prečišćavanja na pojedinim procesnim postrojenjima, i
- ostale posebne mjere u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama.

3.14. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA HEMIJSKE INDUSTRIJE

3.14.1. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU ORGANSKIH HEMIKA LIJA I PROIZVODA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju organskih hemikalija i proizvoda date su u tabeli 17 ovog priloga.

Tabela 17 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5–9,0	6,5–9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	20	500
4. Taložne materije		ml/l h	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				

5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
6. Toksičnost na alge	LID _A *	Faktor razrjeđenja	3	-
7. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
8. Genotoksičnost	LID _L *	Faktor razrjeđenja	1,5	-
ORGANSKI PARAMETRI				
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
10. HPK	O ₂	mg/l	125	700
11. BPK ₅	O	mg/l	20	500
12. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
13. Ukupni ugljovodonici		mg/l	10	30
14. Fenoli		mg/l	0,1	10
15. Lakoisparljivi aromatični ugljovodonici (BTX)		mg/l	0,1	1,0
16. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5	0,5
17. Lakoisparljivi hlorovani ugljovodonici		mg/l	0,1	1,0
18. Deterdženti anjonski		mg/l	1	10
19. Deterdženti nejonski		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
20. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
21. Cink	Zn	mg/l	2	2
22. Kadmijum	Cd	mg/l	0,2	0,2
23. Kalaj	Sn	mg/l	2	2
24. Hrom ukupni	Cr	mg/l	0,5	0,5
25. Nikal	Ni	mg/l	0,5	0,5
26. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5
27. Gvožđe	Fe	mg/l	2	10
28. Živa	Hg	mg/l	0,05	0,05
29. Cijanidi slobodni	CN	mg/l	0,1	0,1
30. Ukupni cijanidi	CN	mg/l	0,5	1
31. Fluoridi rastvoreni		mg/l	10	20
32. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
33. Ukupni fosfor	P	mg/l	1,5	10
34. Sulfati	SO ₄	mg/l	250	200 (a)
35. Sulfidi rastvoreni	S ²⁻	mg/l	0,1	1
36. Hloridi	Cl ⁻	mg/l	-	1 000 (a)
Oznake u tabeli 1 znače:				
*LID _D , LID _L - najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode, a toksičnost na alge i genotoksičnost kada se otpadne vode ispuštaju u sve površinske vode.				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				

Granične vrijednosti iz tabele 17 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- jednostavne ugljovodonike (linearni ili ciklični, zasićeni ili nezasićeni, alifatični ili aromatični),
- ugljovodonike koji sadrže kiseonik, kao što su alkoholi, aldehidi, ketoni, karboksilne kiseline, estri, acetati, etri, peroksidi i epoksidne smole,
- ugljovodonike koji sadrže sumpor,

- ugljovodonike koji sadrže azot, kao što su amini, amidi, azotova jedinjenja, nitro-jedinjenja ili jedinjenja nitrata, nitrili, cijanati, izocijanati,
- ugljovodonike koji sadrže fosfor,
- halogene ugljovodonike,
- organometalna jedinjenja,
- osnovne plastične materijale (polimeri, sintetička vlakna i vlakna na bazi celuloze);
- sintetičke gume,
- boje, pigmente i premaze,
- površinski aktivne supstance i surfaktante; i
- deterdžente, sredstva za pranje, čišćenje i poliranje.

Granične vrijednosti iz tabele 17 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- otpadne vode iz proizvodnje kozmetičkih proizvoda,
- otpadne vode iz analitičkih laboratorija.

Granične vrijednosti iz tabele 17 ovog priloga ne primjenjuju se na otpadne vode koje se ispuštaju iz separatnog sistema interne kanalizacije postrojenja za proizvodnju organskih hemikalija i proizvoda i to:

- otpadne vode iz postrojenja za pripremu pare i vruće vode,
- sanitarne otpadne vode (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda),
- zagađene atmosferske vode.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju organskih hemikalija i proizvoda sprovode se sljedeće mjere:

- određivanje svih mjesta nastajanja otpadnih voda kao i njihov sastav i količinu,
- racionalna upotreba vode u svim tehnološkim procesima, gdje god je to moguće,
- minimalizovanje mogućnosti kontaminacije procesnih voda sirovinama, proizvodima i otpadom,
- maksimalna ponovna upotreba prečišćenih otpadnih voda u tehnološkom procesu,
- maksimalna iskoristivost sirovina iz matičnih lugova za ponovnu upotrebu u tehnološkom procesu,
- zaštita podzemne i površinske vode od zagađenja, a naročito na područjima od posebne zaštite kao što su zone sanitarne zaštite izvorišta, osjetljiva područja, ranjiva područja (nadzemni rezervoari u vodonepropusnim zaštitnim bazenima (tankvanama) sa kontrolisanim zasunskim oknima, podzemni rezervoari sa duplim zidom sa svjetlosnom i zvučnom dojavom procurivanja, zabrana bilo kakvog ispuštanja u zemljište i/ili podzemlje, monitoring kvaliteta podzemnih voda),
- otpadne vode iz različitih tehnoloških procesa postrojenja (tokovi otpadnih voda), a koje sadrže teške metale ili toksične ili biološki nerazgradiva organska jedinjenja potrebno je razdvojiti i zasebno izvršiti predtretman na mjestu nastajanja. U slučaju nemogućnosti predtretmana navedenih tokova otpadnih voda iste je potrebno zbrinuti kao opasni otpad,
- predtretirane tokove otpadnih voda potrebno je biološki obraditi prije ispuštanja u recipijent ili u javnu kanalizaciju za slučajeve kada sastav otpadnih voda ne zadovoljava granične vrijednosti emisija za ispuštanje u recipijent.

3.14.2. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU NEORGANSKIH HEMIKALIJA I PROIZVODA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju neorganskih hemikalija i proizvoda date su u tabeli 18 ovog priloga.

Tabela 18 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5–9,0	6,5–9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	20	-
4. Taložne materije		ml/l h	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
6. Toksičnost na alge	LID _A *	Faktor razrjeđenja	3	-
7. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
8. Genotoksičnost	LID _L *	Faktor razrjeđenja	1,5	-
ORGANSKI PARAMETRI				
9. HPK	O ₂	mg/l	125	700
10. BPK ₅	O ₂	mg/l	20	500
11. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
12. Ukupni ugljovodoni		mg/l	10	30
13. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5	0,5
14. Deterdženti anjonski		mg/l	1	10
15. Deterdženti nejonski		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
16. Aluminijum	Al	mg/l	3	-
17. Arsen	As	Mg/l	0,1	0,1
18. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
19. Barijum	Ba	mg/l	5	5
20. Cink	Zn	mg/l	2	2
21. Kadmijum	Cd	mg/l	0,1	0,1
22. Kobalt	Co	mg/l	1	1
23. Kalaj	Sn	mg/l	2	2
24. Hrom (VI)	Cr	mg/l	0,1	0,1
25. Hrom ukupni	Cr	mg/l	0,5	0,5
26. Mangan	Mn	mg/l	2	4
27. Nikal	Ni	mg/l	0,5	0,5
28. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5
29. Vanadijum	V	mg/l	0,05	0,1
30. Gvožđe	Fe	mg/l	2	10
31. Živa	Hg	mg/l	0,01	0,01
32. Cijanidi slobodni	CN-	mg/l	0,1	0,1
33. Ukupni cijanidi	CN	mg/l	0,5	1
34. Fluoridi rastvoreni	F-	mg/l	10	20
35. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
36. Ukupni fosfor	P	mg/l	1,5	10
37. Sulfati	SO ₄ ²⁻	mg/l	250	200 (a)
38. Sulfidi rastvoreni	S ²⁻	mg/l	0,1	1
39. Sulfiti	SO ₃ ²⁻	mg/l	1	10
40. Hloridi	Cl ⁻	mg/l	-	1 000 (a)

41. Amonijak	N	mg/l	10	-
42. Nitriti	N	mg/l	1	10
43. Nitrati	N	mg/l	2	-
Oznake u tabeli 1 znače:				
(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.				

Ako se u tehnološkom procesu koristi ili proizvodi titan ili TiO_2 , korisnik treba da u otpadnim vodama ispituje koncentraciju titana i TiO_2 .

Granične vrijednosti iz tabele 18 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja iz proizvodnje:

- gasove, kao što su amonijak, hlor ili hlorovodonik, fluor i fluorovodonik, ugljenikovi oksidi, sumporna jedinjenja, azotni oksidi, vodonik, karbonil hlorid,
- kiselinu, kao što su hromna kiselina, fluorovodična kiselina, fosforna (fosfatna) kiselina, azotna (nitratna) kiselina, hlorovodonična (hloridna) kiselina, sumporna (sulfatna) kiselina, oleum, sumporasta (sulfitna) kiselina, i baze, kao što su amonijum hidroksid, kalijum hidroksid, natrijum hidroksid,
- soli, kao što su amonijum hlorid, kalijum hlorat, kalijum karbonat, natrijum karbonat, perborat, srebro nitrat,
- nemetale (kao što je kalcijum karbid, silicijum, silicijum karbid i drugo), metalni oksidi (pigmenti) ili druga neorganska jedinjenja (neorganski eksplozivi, kao i deterdženti sa većim učešćem neorganskih supstanci).

Granične vrijednosti iz tabele 18 ovog priloga ne primjenjuju se na otpadne vode iz analitičkih laboratorija, kao i na otpadne vode, koje se ispuštaju iz separatnog sistema interne kanalizacije postrojenja za proizvodnju organskih hemikalija i proizvoda i to:

- rashladne otpadne vode,
- otpadne vode iz postrojenja za pripremu pare i vruće vode,
- sanitarne otpadne vode (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda),
- zagađene atmosferske vode.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju neorganskih hemikalija i proizvoda sprovode se sljedeće mjere:

- određivanje svih mjesta nastajanja otpadnih voda kao i njihov sastav i količinu,
- racionalna upotreba vode u svim tehnološkim procesima, gdje god je to moguće,
- minimalizovanje mogućnosti kontaminacije procesnih voda sirovinama, proizvodima i otpadom,
- maksimalna ponovna upotreba prečišćenih otpadnih voda u tehnološkom procesu,
- maksimalna iskoristivost sirovina iz matičnih lugova za ponovnu upotrebu u tehnološkom procesu,
- zaštita podzemne i površinske vode od zagađenja, a naročito na područjima od posebne zaštite - zone sanitarne zaštite izvorišta, osjetljiva područja, ranjiva područja (nadzemni rezervoari u vodonepropusnim tankvanama sa kontrolisanim zasunskim oknima, podzemni rezervoari sa duplim zidom sa svjetlosnom i zvučnom dojavom procurivanja, zabranjena bilo kakvih ispuštanja u zemljište i/ili podzemlje, monitoring kvaliteta podzemnih voda),
- razdvajanje otpadne vode sa neorganskim opterećenjem od otpadnih voda sa organskim opterećenjem i zasebna predtretman na mjestu nastajanja,
- otpadne vode koje sadrže jedinjenja teških metala odvojiti i predtretirati prije miješanja sa drugim otpadnim vodama (koriste se tehnike za predtretman koje omogućuju što bolju ponovnu iskoristivost teških metala),

- predtretirane otpadne vode koje sadrže teške metale, obraditi mehaničko-hemijskim postupcima prije tretiranja na sopstvenom biološkom postrojenju ili centralnom komunalnom postrojenju,
- primijena odgovarajućeg predtretmana na mjestu nastajanja ako koncentracija neorganskih soli (naročito hlorida i sulfata) i /ili pH vrijednost u otpadnoj vodi imaju negativan uticaj na stanje vodnog tijela ili mogu naštetiti kanalizacionoj mreži javne kanalizacije (korozija cjevovoda) ,
- primijena suvih postupaka čišćenja pogona, uređaja i opreme, gdje je to moguće.

3.15. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA IZ FARMACEUTSKE INDUSTRIJE

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja iz farmaceutske industrije date su u tabeli 19 ovog priloga.

Tabela 19 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5–9,0	6,5–9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	20	500
4. Taložne materije		ml/l h	0,5	10
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	-
6. Toksičnost na alge	LID _A *	Faktor razrjeđenja	3	-
7. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	-
8. Genotoksičnost	LID _L *	Faktor razrjeđenja	1,5	-
ORGANSKI PARAMETRI				
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	–
10. HPK	O ₂	mg/l	125	700
11. BPK ₅	O ₂	mg/l	20	500
12. Teškoisparljive lipofilne supstance(ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
13. Fenoli		mg/l	0,1	10
14. Lakoisparljivi aromatični ugljovodonici (BTX)		mg/l	0,1	1,0
15. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5	0,5
16. Lakoisparljivi hlorovani ugljovodonici		mg/l	0,1	1,0
17. Deterdženti anjonski		mg/l	1	10
18. Deterdženti nejonski		mg/l	1	10
NEORGANSKI PARAMETRI				
19. Ukupni hrom	Cr	mg/l	0,05	0,3
20. Bakar	Cu	mg/l	0,1	0,4
21. Nikal	Ni	mg/l	0,05	0,3
22. Živa	Hg	mg/l	0,01	0,01
23. Cink	Zn	mg/l	0,1	0,5
24. Cijanidi slobodni	CN	mg/l	0,1	0,1

25. ukupni cijanidi	CN	mg/l	0,5	1
26. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5
27. Nitrati	N	mg/l	2	-
28. Nitriti	N	mg/l	1	10
29. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
30. kupni fosfor	P	mg/l	1,5	10
31. Sulfati	SO ₄	mg/l	250	200 (a)
32. Sulfiti	SO ₃	mg/l	1	10
33. Sulfidi rastvoreni	S	mg/l	0,1	1
34. Hloridi	Cl	mg/l	-	1 000 (a)

Oznake u tabeli 1 znače:

*LID_D, LID_L, LID_A – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode, a toksičnost na alge i genotoksičnost kada se otpadne vode ispuštaju u sve površinske vode

(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.

Granične vrijednosti iz tabele 19 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- objekte i postrojenja za proizvodnju osnovnih farmaceutskih sirovina i preparata: salicilna kiselina i njene soli, kvarterne amonijumove soli i hidroksidi, lecitini i ostali fosfoaminolipidi, lizin, glutaminska kiselina i njene soli, aciklički i ciklički amidi i njihovi derivati i soli, laktoni, sulfonamidi, provitamini i vitamini, antibiotici i drugo,
- proizvodnju farmaceutskih preparata: lijekova, tableta, kapsula, suvih sirupa, masti, krema, gelova, injekcija, antiseruma, vakcina za humanu i veterinarsku medicinu, kontrastnih sredstava za radiografska ispitivanja, dijagnostičkih reagensa i drugo.

Granične vrijednosti iz tabele 19 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- otpadne vode iz istraživačkih farmaceutskih laboratorija, koji nijesu u sklopu industrijskog postrojenja,
- otpadne vode iz zdravstvene djelatnosti,
- otpadne vode iz uzgoja životinja koje se koriste u eksperimentima za farmaceutska istraživanja.

Granične vrijednosti iz tabele 19 ovog priloga ne primjenjuju se na otpadne vode, koje se ispuštaju iz separatnog sistema interne kanalizacije farmaceutskih postrojenja, i to:

- otpadne vode iz postrojenja za pripremu pare i vruće vode,
- sanitarne otpadne vode (ako su razdvojene od industrijskih otpadnih voda),
- zagađene atmosferske vode.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih proizvoda sprovode se sljedeće mjere:

- određivanje svih mjesta nastajanja otpadnih voda kao i njihov sastav i količinu,
- smanjenje upotrebe vode u svim tehnološkim procesima,
- smanjenje zagađenja procesnih voda sirovinama, proizvodima i otpadom,
- posebna zaštita podzemne vode od zagađenja (nadzemni rezervoari u vodonepropusnim tankvanama sa kontrolisanim zasunskim oknima, podzemni rezervoari sa duplim zidom sa svjetlosnom i zvučnom dojavom procurivanja, zabrana bilo kakvih ispuštanja u zemljište i/ili podzemlje, monitoring kvaliteta podzemnih voda),
- odvojanje i predtretiranje, prije obrade na sopstvenom postrojenju, tokova otpadnih voda koji sadrže toksična ili biološki nerazgradiva organska jedinjenja.

3.16. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA PROCJEDNIH VODA IZ ODLAGALIŠTA NEOPASNOG OTPADA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja iz odlagališta neopasnog otpada date su u tabeli 20 ovog priloga.

Tabela 20 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,0-9,0	6,5-9,5
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	25	500
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
4. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	3	-
5. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	4	-
ORGANSKI PARAMETRI				
6. BPK ₅	O ₂	mg/l	20	500
7. HPK	O ₂	mg/l	100	700
8. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
9. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
10. Ukupni ugljovodoni		mg/l	10	30
11. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5	0,5
12. Lakoisparljivi aromatični ugljovodoni (BTX)		mg/l	0,1	1,0
13. Fenoli		mg/l	0,1	10,0
NEORGANSKI PARAMETRI				
14. Amonijak	N	mg/l	5	-
15. Nitrati	N	mg/l	2	-
16. Nitriti	N	mg/l	1	10
17. Ukupni azot	N	mg/l	15	50
18. Ukupni fosfor	P	mg/l	2 (1 osjetljiva područja)	10
19. Arsen	As	mg/l	0,1	0,1
20. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,5
21. Barijum	Ba	mg/l	5	5
22. Cink	Zn	mg/l	2	2
22. Kadmijum	Cd	mg/l	0,1	0,1
23. Ukupni hrom	Cr	mg/l	0,5	0,5
24. Hrom (VI)	Cr	mg/l	0,1	0,1
25. Mangan	Mn	mg/l	2	4
26. Nikal	Ni	mg/l	0,5	0,5
27. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5
28. Selen	Se	mg/l	0,02	0,1
29. Gvožđe	Fe	mg/l	2	10
30. Živa	Hg	mg/l	0,01	0,01

Oznake u tabeli 1 znače:

*LID_D, LID_L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće

bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.

Granične vrijednosti iz tabele 20 ovog priloga primjenjuju se na odlagališta za neopasni otpad uključujući i regionalne sanitarne deponije u dijelu gdje je primjenjivo.

Granične vrijednosti iz tabele 20 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- odlagališta opasnog otpada
- odlagališta inertnog otpada.

Prilikom ispuštanja procjednih voda iz objekata i postrojenja odlagališta otpada sprovode se sljedeće mjere:

- procjedne vode potrebno je prikupljati odvojeno od atmosferskih voda, kao i otpadnih voda sa manipulativnih površina (pranje vozila),
- uspostaviti sistem prikupljanja i praćenje nivoa prikupljenih procjednih voda u sabirnim bazenima,
- primijeniti recirkulaciju procjednih voda vraćanjem u tijelo odlagališta,
- prilagoditi način prečišćavanja procjednih voda (kombinovati hemijsko, fizičko i biološko prečišćavanje procjednih voda) graničnim vrijednostima emisija za ispuštanje u površinske vode, odnosno u javnu kanalizaciju,
- ostale posebne mjere u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama (BAT).

3.17 GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ POSTROJENJA ZA SPALJIVANJE OTPADA I ZA SUSPALJIVANJE OTPADA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja postrojenja za spaljivanje otpada i za suspaljivanje otpada date su u tabeli 21 ovog priloga.

Tabela 21- Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci u nefiltriranom uzorku

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Ukupne suspendovane materije		mg/l	(95 %) 30 (a) (100 %) 45 (a)	500
NEORGANSKI PARAMETRI (b)				
2. Živa i njena jedinjenja	Hg	mg/l	0,03	0,03
3. Kadmijum i njegova jedinjenja	Cd	mg/l	0,05	0,05
4. Talijum i njegova jedinjenja	Tl	mg/l	0,05	0,05
5. Arsen i njegova jedinjenja	As	mg/l	0,15	0,15
6. Olovo i njegova jedinjenja	Pb	mg/l	0,2	0,2
7. Hrom i njegova jedinjenja	Cr	mg/l	0,5	0,5
8. Bakar i njegova jedinjenja	Cu	mg/l	0,5	0,5
9. Nikal i njegova jedinjenja	Ni	mg/l	0,5	0,5
10. Cink i njegova jedinjenja	Zn	mg/l	1,5	1,5
ORGANSKI PARAMETRI (c)				
11. Dioksini i furani*		ng/l	0,3	0,3
Oznake u tabeli 1 znače: * dioksini i furani - definisani kao suma individualnih dioksina i furana određenih prema tabeli 2 Granične vrijednosti emisija zadovoljene su ako: (a) - 95 %, odnosno 100 % izmjerenih vrijednosti za suspendovane materije ne prelazi granične vrijednosti emisija iz tabele 1, (b) - najviše jedna izmjerena vrijednost godišnje za teške metale (Hg, Cd, Tl, As, Pb, Cr, Cu, Ni i Zn) prelazi graničnu vrijednost emisije iz tabele 1, ili ako se predviđa više od 20 uzoraka godišnje, najviše 5 % tih uzoraka prelazi granične vrijednosti emisije iz tabele 1, (c) - izmjerene vrijednosti za dioksine i furane ne prelaze graničnu vrijednost emisija iz tabele 1.				

Granične vrijednosti iz tabele 20 ovog priloga primjenjuju se na postrojenja kapaciteta:

- preko 3 tone na sat za neopasni otpad,
- preko 10 tona na dan za opasni otpad.

Postrojenja za spaljivanje otpada i postrojenja za suspaljivanja otpada obuhvataju: sve linije za spaljivanje ili linije za suspaljivanje, prihvati otpada, skladištenje, objekte za prethodnu obradu na lokaciji, sisteme za dovod otpada, goriva i vazduha, kotlove, objekte za obradu otpadnih gasova, objekte za obradu ili skladištenje ostataka i otpadne vode na lokaciji, dimnjake, uređaje i sisteme za kontrolu spaljivanja ili suspaljivanja, evidentiranje i praćenje uslova spaljivanja i suspaljivanja.

Ako se suspaljivanje vrši tako da osnovna namjena postrojenja nije proizvodnja energije ili proizvodnja materijalnih proizvoda nego termička obrada otpada postrojenje se smatra postrojenjem za spaljivanje otpada.

Ako se u termičkoj obradi otpada primjenjuju postupci kao što su piroliza, gasifikacija ili plazma, osim oksidacije, postrojenje za spaljivanje otpada ili postrojenje za suspaljivanje otpada uključuje i postupak termičke obrade kao i postupak spaljivanja nakon toga.

Granične vrijednosti iz tabele 21 ovog priloga ne primjenjuju se na:

- postrojenja za gasifikaciju ili pirolizu, ako su gasovi koji nastaju kao rezultat termičke obrade otpada tako prečišćeni da više ne predstavljaju otpad prije spaljivanja i ako emisije koje oni prouzrokuju nijesu veće od emisija nastalih kao rezultat spaljivanja prirodnog gasa;
- postrojenja koja obrađuju sljedeći otpad: biljni otpad iz poljoprivrede i šumarstva, biljni otpad iz prehrambene industrije, ako je proizvedena toplota obnovljena, vlaknasti biljni otpad iz proizvodnje celuloze i iz proizvodnje papira iz celuloze, ako je suspaljen na mjestu proizvodnje a proizvedena toplota obnovljena, otpad od plute, drveni otpad osim drvenog otpada koji može sadržati halogena organska jedinjenja ili teške metale kao posljedicu obrade sredstvima za zaštitu drveta ili premazima, što posebno obuhvata drveni otpad koji potiče iz otpada nastalog gradnjom ili rušenjem;
- postrojenja u kojima se spaljuje/suspaljuje otpad životinjskog porijekla, koji je definisan posebnim propisom o utvrđivanju vetrinarsko-zdravstvenih uslova za nusproizvode životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi;
- otpad koji je nastao kao rezultat traženja i iskorišćavanja izvora nafte i gasa sa postrojenja na otvorenom moru koji se na tim postrojenjima spaljuju;
- eksperimentalna postrojenja koja se koriste za istraživanje, razvoj i ispitivanje radi unaprjeđenja postupka spaljivanja i koja godišnje obrađuju manje od 50 tona otpada.

Za određivanje ukupne vrijednosti emisija, koncentracije dioksina i furana množe se ekvivalentnim faktorima prije njihovog sabiranja, prema faktoru ekvivalentne toksičnosti iz tabele 22.

Tabela 22- Faktori ekvivalentne toksičnosti za dibenzo-p-dioksine i dibenzofurane

	Faktori ekvivalentne toksičnosti
2,3,7,8 – Tetrahlordibenzodioksin (TCDD)	1
1,2,3,7,8 – Pentahlordibenzodioksin (PeCDD)	0,5
1,2,3,4,7,8 – Heksahlordibenzodioksin (HxCDD)	0,1
1,2,3,6,7,8 – Heksahlordibenzodioksin (HxCDD)	0,1
1,2,3,7,8,9 – Heksahlordibenzodioksin (HxCDD)	0,1
1,2,3,4,6,7,8 – Heptahlordibenzodioksin (HpCDD)	0,01
Oktahlordibenzodioksin (OCDD)	0,001
2,3,7,8 – Tetrahlordibenzofuran (TCDF)	0,1
2,3,4,7,8 – Pentahlordibenzofuran (PeCDF)	0,5
1,2,3,7,8 – Pentahlordibenzofuran (PeCDF)	0,05

	Faktori ekvivalentne toksičnosti
1,2,3,4,7,8 – Heksahlordibenzofuran (HxCDF)	0,1
1,2,3,6,7,8 – Heksahlordibenzofuran (HxCDF)	0,1
1,2,3,7,8,9 – Heksahlordibenzofuran (HxCDF)	0,1
2,3,4,6,7,8 – Heksahlordibenzofuran (HxCDF)	0,1
1,2,3,4,6,7,8 – Heptahlordibenzofuran (HpCDF)	0,01
1,2,3,4,7,8,9 – Heptahlordibenzofuran (HpCDF)	0,01
Oktahlordibenzofuran (OCDF)	0,001

Objekti i postrojenja za spaljivanje otpada i za suspaljivanje otpada za ispuštanje otpadnih voda treba da ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) otpadna voda se ni pod kojim uslovima ne smije razrjeđivati u svrhu poštovanja graničnih vrijednosti emisija iz tabele 1 ovog priloga;
- 2) granične vrijednosti emisija iz tabele 1 primjenjuju se na mjestu gdje se otpadne vode nastale prečišćavanjem otpadnih gasova ispuštaju iz postrojenja za spaljivanje otpada ili postrojenja za suspaljivanje otpada;
- 3) u slučaju da se otpadne vode nastale prečišćavanjem otpadnih gasova prečišćavaju izvan postrojenja za spaljivanje otpada ili postrojenja za suspaljivanje otpada, u postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda koje je namijenjeno prečišćavanju samo te vrste otpadne vode, na mjestu gdje otpadne vode napuštaju postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda primjenjuju se granične vrijednosti emisije iz tabele 1 ovog priloga;
- 4) u slučaju da se otpadne vode nastale prečišćavanjem otpadnih gasova prečišćavaju zajedno sa ostalim vrstama otpadnih voda, bilo na lokaciji ili izvan nje, operater vrši odgovarajuće proračune bilansa mase parametara, koristeći rezultate mjerenja iz tačke 5.2. ovog stava kako bi se odredili nivoi emisije u konačno ispuštenoj otpadnoj vodi, koja se može pripisati otpadnoj vodi nastaloj prečišćavanjem otpadnih gasova, a kako bi provjerio usklađenost sa graničnim vrijednostima emisija parametara iz tabele 21 ovog priloga za otpadnu vodu koja otiče nakon postupka prečišćavanja otpadnih gasova.
- 5) ispitivanja koja se odnose na zagađujuće supstance u vodi sprovode se:
 - a) na mjestu ispuštanja otpadne vode i to:
 - kontinuirano mjerenje pH, temperature i protoka;
 - najmanje jednom dnevno uzorkovanje i ispitivanje suspendovanih materija iz trenutnog ili kompozitnog uzorka srazmjernog protoku tokom perioda od 24 sata;
 - najmanje jednom mjesečno uzorkovanje i ispitivanje Hg, Cd, Tl, As, Pb, Cr, Cu, Ni i Zn iz kompozitnog uzorka srazmjernog protoku tokom perioda od 24 sata;
 - najmanje jednom u 6 mjeseci uzorkovanje i ispitivanje dioksina i furana s tim da se u prvih 12 mjeseci rada postrojenja sprovodi barem jednom svaka 3 mjeseca.
 - b) ako se otpadna voda, nastala kao rezultat prečišćavanja otpadnih gasova, prečišćava na lokaciji zajedno sa ostalim izvorima otpadnih voda koji se nalaze na toj lokaciji, operator sprovodi mjerenja protoka i uzorkovanje i ispitivanje zagađujućih supstanci:
 - u toku otpadne vode koja je nastala kao rezultat prečišćavanja otpadnih gasova prije ulaska u zajedničko postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda;
 - u otpadnim vodama drugih tokova prije ulaska u zajedničko postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda;
 - na obilježenom kontrolnom oknu, nakon prečišćavanja otpadnih voda iz postrojenja za spaljivanje otpada i postrojenja za suspaljivanje otpada.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz postrojenja za spaljivanje otpada i postrojenja za suspaljivanje otpada sprovode se sljedeće mjere:

- lokacije postrojenja za spaljivanje otpada i lokacije postrojenja za suspaljivanje otpada, uključujući i pripadajuće područje za skladištenje otpada, potrebno je projektovati i koristiti

tako da se spriječi neovlašćeno i slučajno ispuštanje bilo kakvih zagađujućih supstanci u zemljište i vode,

- na lokaciji postrojenja za spaljivanje otpada i postrojenja za suspaljivanje otpada potrebno je osigurati/izgraditi sabirni rezervoar odgovarajućeg kapaciteta za zagađene atmosferske vode sa manipulativnih površina postrojenja i/ili drugih zagađenih voda nastalih izlivanjem ili gašenjem vatre. Sabirni rezervoar mora na odgovarajući način osigurati mogućnost ispitivanja i prečišćavanja takvih voda prije njihovog ispuštanja, kada je to potrebno,
- ispuštanje otpadnih voda nastalih prečišćavanjem otpadnih gasova u akvatičnu sredinu, ograničava se koliko god je moguće, a koncentracije u nefiltriranom uzorku ne smiju prekoračiti granične vrijednosti emisija iz tabele 21 ovog priloga,
- postrojenja za spaljivanje otpada i postrojenja za suspaljivanje otpada moraju imati automatski sistem za sprečavanje unosa otpada koji se aktivira uvijek kada stalna mjerenja pokažu da je bilo koja granična vrijednost emisije prekoračena zbog poremećaja u radu ili kvara postrojenja za prečišćavanje otpadnih gasova i
- ako su prekoračene granične vrijednosti emisija, postrojenje za spaljivanje otpada ili postrojenje za suspaljivanje otpada ili pojedinačne peći koje su dio postrojenja za spaljivanje otpada ili postrojenja za suspaljivanje otpada, ni pod kojim uslovima ne nastavlja sa spaljivanjem otpada duže od 4 sata neprekidno od trenutka prekoračenja, ukupno trajanje rada u takvim uslovima ne smije prelaziti 60 sati tokom 1 godine, a vremensko ograničenje primjenjuje se na one peći koje su povezane sa jednim pojedinačnim postrojenjem za prečišćavanje otpadnih gasova.

3.18. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PRERADU I ŠTAVLJENJE KOŽE I PROIZVODNJU KRZNA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za preradu i štavljenje kože i proizvodnju krzna date su u tabeli 23 ovog priloga.

Tabela 23 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE	JAVNA KANALIZACIJA
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI				
1. Temperatura		°C	30	40
2. pH-vrijednost			6,5 – 9,0	6,5 – 9,5
3. Taložne materije		ml/lh	0,5	10
4. Ukupne suspendovane materije		mg/l	80	500
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI				
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	3	-
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	4	-
ORGANSKI PARAMETRI				
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25	500
8. HPK	O ₂	mg/l	125	700
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30	-
10. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20	100
NEORGANSKI PARAMETRI				
11. Aluminijum	Al	mg/l	3	4,0
12. Ukupni hrom	Cr	mg/l	1	4,0
13. Hrom VI	Cr VI	mg/l	0,1	0,1

14. Sulfati	SO ₄	mg/l	1000	200 (a)
15. Sulfidi	S	mg/l	0,5	2,0
16. Ukupni fosfor	P	mg/l	2	10
17. Amonijak	N	mg/l	10	-
18. Nitrati	N	mg/l	2	-
19. Ukupni azot	N	mg/l	15	50

Oznake u tabeli 1 znače:

*LID_D, LID_L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.

(a) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na betonske kolektorske cijevi.

Granične vrijednosti iz tabele 23 ovog priloga primjenjuju se na objekte i postrojenja za:

- preradu i štavljenje kože i proizvodnje krzna iz sirovih koža,
- preradu različitih vrsta sirovih koža u poluproizvode, koji nastaju prilikom štavljenja hromom,
- preradu sirovih koža u bojani ili nebojani proizvod, koji nastaju nakon mokrih završnih operacija i sušenja,
- izradu krzna i kože iz poluproizvoda i preradu kožnih otpadaka (izvori zagađenja).

Granične vrijednosti iz tabele 23 ovog priloga ne primjenjuju se otpadne vode iz objekata i postrojenja za:

- skupljanje i konzerviranje sirove kože,
- preradu kože u kožne proizvode,
- na sanitarne otpadne vode koje nastaju u objektima iz prvog stava ovog priloga.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju kože i krzna sprovode se sljedeće mjere:

- zamjena tehnologije luženja sa hidrolizom dlaka za luženje, tehnologijom luženja sa očuvanjem dlaka,
- upotreba tehnologije štavljenja hromom, sa velikim iskorišćenjem ili ponovnom upotrebom hromovih kupki u tehnološkom procesu,
- mehaničko i po potrebi hemijsko prečišćavanje zajedničkih ili zasebnih industrijskih otpadnih voda,
- ponovna upotreba djelimično prečišćenih tehnoloških otpadnih voda za manje zahtjevne postupke u tehnološkom procesu, osim ako bi se zbog primjene tih mjera pogoršao kvalitet proizvoda.

3.19. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU TOPLOTNE I ELEKTRIČNE ENERGIJE I POGONA ZA PRANJE I SEPARACIJU UGLJA

Granične vrijednosti emisija industrijskih i rashladnih otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju toplotne i električne energije i pogona za pranje i separaciju uglja date su u tabelama 24 i 25 ovog priloga.

Tabela 24 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci za rashladne otpadne vode

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI			
1. pH-vrijednosti			6,5-9,0
2. Temperatura na ispustu		°C	30 / 35 (a)
3. ΔT _R ne viša od		°C	10

4. ΔT_p ne viša od		°C	3 (b) / 1,5 (c)
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI			
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	3
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	4
ORGANSKI PARAMETRI			
7. HPK **	O ₂	mg/l	125
8. Adsorbilni organski halogeni ² (AOX)		mg/l	0,15
NEORGANSKI PARAMETRI			
9. Bakar ** ¹	Cu	mg/l	0,5
10. Cink ** ²	Zn	mg/l	2
11. Ukupni krom **	Cr	mg/l	0,5
12. Hlor slobodni ³	Cl ₂	mg/l	0,2
13. Ukupni azot **	N	mg/l	15
14. Ukupni fosfor **	P	mg/l	1,5 / 3 (d)
Oznake u tabeli 1 znače:			
*LID _D , LID _L - najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.			
** analiza se radi samo kod recirkulacionih rashladnih sistema.			
ΔT_R - razlika vrijednosti temperature rashladne vode na ispustu i vrijednosti temperature vode na zahvatu.			
ΔT_p - razlika vrijednosti temperature na granici zone miješanja u kopnenim i priobalnim vodama (recipijentu) i vrijednosti temperature vode uzvodno od zahvata.			
(a) - dozvoljena granična vrijednost primjenjuje se kada je temperatura vode na zahvatu viša od 20°C.			
(b) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na područja ciprinidnih voda i na područja priobalnih voda, i to na granici zone miješanja (max 200 metara) koja se određuje na osnovu rezultata modeliranja pri projektovanju novog postrojenja, a nakon puštanja postrojenja u rad na osnovu mjerenja temperature u zoni miješanja minimalno u vremenskom intervalu od 2 godine.			
(c) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na područja salmonidnih voda.			
(d) - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na slučaj kada se za kondicioniranje vode koriste isključivo neorganska fosforna jedinjenja.			
¹ - analiza se radi u slučaju da je rashladni sistem napravljen od materijala koji sadrži bakar.			
² - za kondicioniranje rashladne vode ne smiju se koristiti cinkova jedinjenja.			
³ - analiza se radi u slučaju korišćenja biocida.			

Tabela 25 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci za industrijske otpadne vode

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI			
1. pH-vrijednost			6,5-9,0
2. Temperatura		°C	30
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	35
4. Taložne materije		ml/lh	0,5
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI			
5. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	3
6. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	4
ORGANSKI PARAMETRI			
7. BPK ₅	O ₂	mg/l	25
8. HPK	O ₂	mg/l	125 / 150**
9. Ukupni organski ugljenik (TOC)	C	mg/l	30
10. Teškoisparljive lipofilne supstance (ukupna ulja i masti)		mg/l	20
11. Lakoisparljivi aromatični ugljovodonici (BTX)		mg/l	0,1

12. Adsorbujući organski halogeni (AOX)		mg/l	0,5
13. Fenoli		mg/l	0,1
NEORGANSKI PARAMETRI			
14. Arsen	As	mg/l	0,1
15. Bakar	Cu	mg/l	0,5
16. Cink	Zn	mg/l	1
17. Kadmijum	Cd	mg/l	0,05
18. Ukupni hrom	Cr	mg/l	0,5
19. Nikal	Ni	mg/l	0,5
20. Olovo	Pb	mg/l	0,1
21. Vanadijum	V	mg/l	0,05
22. Živa	Hg	mg/l	0,01
23. Sulfati**	SO ₄	mg/l	2000
24. Sulfiti **	SO ₃	mg/l	20
25. Sulfidi **	S	mg/l	0,2
26. Fluoridi**	F	mg/l	30
27. Hloridi	Cl	mg/l	-
28. Ukupni azot **	N	mg/l	50
29. Ukupni fosfor	P	mg/l	2
Oznake u tabeli 2 znače:			
*LID _D , LID _L - najmanje razređenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.			
** - dozvoljena granična vrijednost odnosi se na postrojenja sa postupkom mokrog odsumporavanja dimnih gasova (FGD).			

Granične vrijednosti iz tabela 24 i 25 ovog priloga primjenjuju se na izvore zagađenja iz:

- termoenergetskih postrojenja i postrojenja u kojima se koriste konvencionalna goriva (ugalj, biomasa, tečna i gasna goriva) kao i kombinacija suspaljivanja otpada i regenerisanih goriva,
- postrojenja protočnih i recirkulacionih rashladnih sistema u elektranama i toplanama.

Granične vrijednosti iz tabela 24 i 25 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- postrojenja u kojima se proizvodi sagorijevanja koriste za direktno grejanje, sušenje ili bilo koji drugi tretman objekata ili materijala (kao npr: postrojenje za dimljenje i/ili sušenje mesa, voća i povrća, peći u keramičkoj industriji i drugo),
- postrojenja za naknadno sagorijevanje konstruisana za prečišćavanje otpadnih gasova sagorijevanjem, koja ne rade kao samostalna postrojenja za sagorijevanje (kao npr: dimnjaci, baklje i drugo),
- postrojenja koja kao gorivo koriste ostatke iz procesa ili nusproizvode ili goriva koja se na tržištu ne mogu prodavati kao specificirana (drvena industrija),
- postrojenja koja kao gorivo koriste bilo koji čvrsti ili tečni otpad, osim biomase,
- postrojenja gdje su procesi sagorevanja sastavni dio specifičnog proizvodnog procesa (proizvodnja čađi i drugo),
- kotlarnice,
- postrojenja za obnavljanje katalizatora katalitičkog krekanja,
- postrojenja za pretvaranje vodonik sulfida u sumpor,
- reaktore koji se koriste u hemijskoj industriji,
- koksne peći,
- rekuperatore,
- sve tehničke uređaje koji se koriste za pogon vozila, brodova ili aviona,
- gasne turbine i gasne motore koji se koriste na platformama,

- sanitarne otpadne vode iz postrojenja.

Grafične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata iz postrojenja i pogona za pranje i separaciju uglja date su u tabeli 26.

Tabela 26 - Grafične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci za otpadne vode iz postrojenja i pogona za pranje i separaciju uglja

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI			
1. pH-vrijednost			6,5-9,0
2. Temperatura		°C	30
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	80
ORGANSKI PARAMETRI			
4. HPK	O ₂	mg/l	100

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju toplotne i električne energije sprovode se sljedeće mjere:

- sve industrijske otpadne vode (od hemijske pripreme vode, mokrog odsumporavanja, hemijskog čišćenja i pranja, kotlovske vode) potrebno je prečistiti jednom od raspoloživih fizičko-hemijskih metoda prečišćavanja (sedimentacija, neutralizacija, flokulacija, filtriranje, jonska izmjena),
- sve opasne i štetne materije i opasne otpadne materije, koje se skladište na lokaciji, potrebno je skladištiti na izolovanim vodonepropusnim površinama (po mogućnosti natkrivenim) sa zasebnim sistemom kanalizacije i prečišćavanja zagađenih atmosferskih voda,
- s obzirom na količinu zagađujućih materija u otpadnoj vodi, potrebno je istu predtretirati na mjestu nastanka jednom od fizičko-hemijskih metoda, a prije odvođenja na konačno prečišćavanje, a sve sa ciljem da se poboljša konačno prečišćavanje otpadnih voda,
- sve rezervoare tečnih goriva, koji nisu osigurani prihvatnim tankvanama sa pripadajućim odvodnim sistemom i postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda, potrebno je opremiti sistemom automatske dojava procurivanja,
- najboljim dostupnim tehnikama potrebno je rashladne otpadne vode (sa kontinualnim i diskontinualnim ispuštanjem) dovesti u stanje koje osigurava poštovanje grafičnih vrijednosti emisija zagađujućih supstanci i/ili toplote prijemnika,
- način zahvatanja voda izvesti tako da se spriječi povlačenje akvatičnih organizama,
- ispušt rashladnih voda kod protočnog hlađenja projektovati na način da je isti postavljen 1 (jedan) metar ispod najniže izmjerenog nivoa vode vodotoka,
- kod odabira rashladne opreme primjenjivati materijal otporniji na koroziju,
- kod obrade rashladne vode primijeniti alternativne, a ne hemijske načine obrade rashladnih voda,
- koristiti aditive za rashladnu vodu koji imaju manji uticaj na okolinu te pratiti primjenu (doziranje) aditiva za rashladnu vodu,
- ostale posebne mjere u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama.

3.20. GRAFIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU I FINALNU OBRADA OBOJENIH METALA

Grafične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju i finalnu obradu obojenih metala date su u tabeli 27 ovog priloga.

Tabela 27 - Grafične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci za ispuštanja u površinske vode

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	Proizvodnja i livenje bakra,	Proizvodnja i livenje olova	Proizvodnja i livenje cinka	Proizvodnja aluminijum oksida,

			sporednih proizvoda i poluproizvoda	i/ili kalaja, sporednih proizvoda i poluproizvoda	i/ili kadmijuma, sporednih proizvoda i poluproizvoda	topljenje i livenje aluminijuma i proizvodnja poluproizvoda i proizvoda
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI						
1. Ukupne suspendovane materije		kg/t proizvoda	-	-	-	0,03
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI						
2. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2	2	2	-
3. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3	3	3	-
ORGANSKI PARAMETRI						
4. HPK	O ₂	mg/l	125	125	125	125
5. Ukupni ugljovodonici		mg/l	10	10	10	10
NEORGANSKI PARAMETRI						
6. Aluminijum	Al	mg/l	-	-	-	3
7. Gvožđe	Fe	mg/l	-	-	-	2
8. Fluoridi rastvoreni	F	kg/t proizvoda	-	-	-	0,02
9. Arsen	As	mg/l	0,1 ⁽¹⁾	0,1	0,1	0,1
10. Kadmijum	Cd	mg/l	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Kobalt	Co	mg/l	-	0,1	-	1
12. Bakar	Cu	mg/l	0,5	0,2	0,1	0,5
13. Živa	Hg	mg/l	0,01	0,01	0,01	0,01
14. Nikal	Ni	mg/l	0,5	0,5	0,1	0,5
15. Olovo	Pb	mg/l	0,5	0,5	0,2	0,5
16. Cink	Zn	mg/l	1	1	1	2
Oznake u tabeli 1 znače:						
*LID _D , LID _L – najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.						
⁽¹⁾ u slučaju visokog sadržaja arsena u ukupnom ulazu u postrojenje granična vrijednost emisije može biti do 0,2 mg/l.						

Granične vrijednosti iz tabele 27 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- proizvodnje i livenja obojenih metala: olova, bakra, cinka, aluminijuma,
- dobijenih sporednih proizvoda i
- proizvodnje poluproizvoda.

Granične vrijednosti iz tabele 27 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja navedenih u stavu 2 ovog priloga,
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja,
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju i finalnu obradu obojenih metala sprovode se sljedeće mjere:

- smanjenje upotrebe vode u tehnološkom procesu za pranje, druga recirkulacija rashladne i vode za pranje,

- višestruka upotreba tretirane vode i upotreba dekantovane vode gdje to okolnosti dozvoljavaju,
- odvajanje tokova otpadne vode koje zahtjevaju tretman od onih koje to ne zahtjevaju,
- pravila u tehnološkom procesu koja omogućavaju ujednačen izlaz efluenta i njegov dotok na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda,
- izbegavanje procesnih tehnologija koje uključuju velike zapremine otpadne vode,
- upotreba sirovina i pomoćnih materijala sa niskim sadržajem zagađenja,
- kod obrade rashladne vode primjeniti alternativne, a ne hemijske načine obrade rashladnih voda,
- koristiti aditive za rashladnu vodu koji imaju manji uticaj na okolinu te pratiti primjenu (doziranje) aditiva za rashladnu vodu,
- ostale posebne mjere u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama.

3.21. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA OTPADNIH VODA IZ OBJEKATA I POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU GVOŽĐA I ČELIKA

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju gvožđa i čelika date su u tabeli 28 ovog priloga.

Tabela 28 - Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci za ispuštanja u površinske vode

PARAMETRI	IZRAŽENI KAO	JEDINICA	POVRŠINSKE VODE
FIZIČKO-HEMIJSKI PARAMETRI			
1. Temperatura		°C	30
2. pH-vrijednost			6,5-9,0
3. Ukupne suspendovane materije		mg/l	20
EKOTOKSIKOLOŠKI PARAMETRI			
4. Toksičnost na dafnije	LID _D *	Faktor razrjeđenja	2
5. Toksičnost na svjetleće bakterije	LID _L *	Faktor razrjeđenja	3
ORGANSKI PARAMETRI			
6. Ukupni ugljovodonici		mg/l	5
7. Fenoli		mg/l	0,1
NEORGANSKI PARAMETRI			
8. Gvožđe	Fe	mg/l	5
9. Cijanidi ukupni	CN	mg/l	0,5
10. Olovo	Pb	mg/l	0,5
11. Cink	Zn	mg/l	2
12. Nikal	Ni	mg/l	0,5
13. Ukupni hrom	Cr	mg/l	0,5
Oznake u tabeli 1 znače:			
*LID _D , LID _L - najmanje razrjeđenje otpadne vode koje nema uticaja na test organizme; određuje se najmanje četiri puta godišnje - toksičnost na dafnije određuje se u slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u kopnene vode, a toksičnost na svjetleće bakterije kada se otpadne vode ispuštaju u priobalne morske vode.			
(a) u slučaju visokog sadržaja arsena u ukupnom ulazu u postrojenje granična vrijednost emisije može biti do 0,2 mg/l.			

Granične vrijednosti iz tabele 28 ovog priloga primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- topionice,
- zone u kojima se vrši livenje, hlađenje i pražnjenje,
- operacije površinske zaštite,
- proizvodnja kalupa i kondicioniranje livačkog pijeska,
- postrojenja za oblikovanje proizvoda i poluproizvoda i
- čišćenje proizvodnih sistema.

Granične vrijednosti iz tabele 28 ovog priloga ne primjenjuju se na sljedeće izvore zagađenja:

- rashladne sisteme i parne generatore unutar izvora zagađenja,
- postrojenja za tehnološku pripremu vode unutar navedenih izvora zagađenja,
- sanitarne otpadne vode koje nastaju u predmetnim izvorima zagađenja.

Prilikom ispuštanja otpadnih voda iz objekata i postrojenja za proizvodnju gvožđa i čelika sprovode se sljedeće mjere:

- smanjenje upotrebe vode u tehnološkom procesu za pranje, druga recirkulacija rashladne i vode za pranje,
- višestruka upotreba tretirane vode i upotreba dekantovane vode gdje to okolnosti dozvoljavaju,
- odvajanje tokova otpadne vode koje zahtjevaju tretman od onih koje to ne zahtjevaju,
- pravila u tehnološkom procesu koja omogućavaju ujednačen izlaz efluenta i njegov dotok na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda,
- izbegavanje procesnih tehnologija koje uključuju velike zapremine otpadne vode,
- upotreba sirovina i pomoćnih materijala sa niskim sadržajem zagađenja,
- kod obrade rashladne vode primjeniti alternativne, a ne hemijske načine obrade rashladnih voda,
- koristiti aditive za rashladnu vodu koji imaju manji uticaj na okolinu te pratiti primjenu (doziranje) aditiva za rashladnu vodu,
- ostale posebne mjere u skladu sa najboljim dostupnim tehnikama.

Granične vrijednosti emisija industrijskih otpadnih voda, u slučaju njihovog razrjeđivanja, utvrđuju se primjenom faktora razrjeđenja.

Osim parametara iz ove tačke, vodnom dozvolom odnosno sanitarno-tehničkim uslovima i integrisanom dozvolom mogu se odrediti i drugi specifični parametri, njihove granične vrijednosti i njihovo praćenje, u zavisnosti od specifičnosti tehnološkog procesa.

Privremeno ispuštanje industrijskih otpadnih voda u recipijent iznad propisanih količina i graničnih vrijednosti emisija otpadnih voda iz ove tačke može se vršiti samo jednokratno, u vrijeme trajanja vodne dozvole za ispuštanje otpadnih voda, uz sprovođenje dopunskih mjera za smanjenje opterećenja u otpadnim vodama, kako bi se postigli ciljevi zaštite voda, odnosno dobro stanje voda.

Za biorazgradive industrijske otpadne vode iz podtač. 3.1 do 3.10 ove tačke koje se ispuštaju u vode sopstvenim ispustom, primjenjuju se zahtjevi za industrijske otpadne vode i zahtjevi za komunalne otpadne vode.

4. Granične vrijednosti emisija drugih otpadnih voda

Za otpadne vode koje nijesu industrijske i koje se ispuštaju iz poslovnih objekata, trgovinskih centara, hotela, motela, obrazovnih institucija i drugih primjenjuju se granične vrijednosti emisija otpadnih voda utvrđene u Tabeli 1 ovog priloga, u zavisnosti od toga da li se ispuštanje otpadnih voda vrši u javnu kanalizaciju ili u površinske vode.

5. Granične vrijednosti emisija otpadnih voda koje se ispuštaju u zaštićena područja

Za ispuštanje prečišćenih otpadnih voda u zaštićena područja ili ukoliko se utvrdi da se primjenom graničnih vrijednosti emisija iz tač. 1 do 4 ovog priloga, ne mogu postići ciljevi zaštite životne sredine ili u slučajevima kada uslovi zaštite životne sredine to zahtijevaju, sprovode se i dodatne mjere zaštite.

Dodatne mjere zaštite životne sredine određuju se Planom upravljanja vodama rječnog sliva.

6. Granične vrijednosti emisija otpadnih voda u zavisnosti od stanja recipijenta

Ako se otpadne vode ispuštaju u vodno tijelo koje je u dobrom ili vrlo dobrom stanju, granične vrijednosti emisija otpadnih voda utvrđuju se na sljedeći način:

- primjenjuju se granične vrijednosti iz tač. 1, 2 i 3 ovog priloga, ako dodatno opterećenje ispuštenih otpadnih voda (primjenom graničnih vrijednosti emisija) ne utiče na pogoršanje stanja vodnog tijela i nizvodnih vodnih tijela;
- primjenjuju se strožije granične vrijednosti emisija od vrijednosti iz tač. 1, 2 i 3 ovog priloga i to do onih graničnih vrijednosti koje neće uticati na pogoršanje stanja vodnog tijela, ako dodatno opterećenje ispuštene otpadne vode pogoršava stanje vodnog tijela i nizvodnih vodnih tijela.

U slučaju kada se otpadne vode ispuštaju u vodno tijelo koje je u umjerenom, lošem ili vrlo lošem stanju, granične vrijednosti emisija otpadnih voda propisuju se na sljedeći način:

- ukoliko je vodno tijelo u umjerenom stanju, propisuju se uslovi smanjenja opterećenja primjenom strožih graničnih vrijednosti emisija do nivoa postizanja najmanje dobrog stanja;
- ukoliko je vodno tijelo u vrlo lošem i lošem stanju, propisuju se uslovi smanjenja opterećenja primjenom strožih graničnih vrijednosti emisija do nivoa postizanja najmanje umjerenog stanja na tom i nizvodnim vodnim tijelima, kao prvi korak u postupku dovođenja voda u najmanje dobro stanje.

Ispuštanje otpadnih voda u vodno tijelo koje je u umjerenom, lošem ili vrlo lošem stanju nije dozvoljeno za nove korisnike voda, osim u slučajevima kada bi određivanje nove lokacije za tog korisnika voda ili, u slučaju da to nije moguće, odovođenje otpadnih voda do drugog vodnog tijela bilo ekonomski neopravdano i pod uslovom da je prethodnim ispitivanjem utvrđeno da je kvalitet prečišćenih otpadnih voda koje se ispuštaju takav da poboljšava stanje voda tog vodnog tijela.

Prethodno ispitivanje iz stava 3 ovog člana obuhvata postupak procjene uticaja zahvata na životnu sredinu prema posebnim propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine, koji sadrži analizu uticaja ispuštanja prečišćenih otpadnih voda na stanje vodnog tijela u koje se ispuštaju otpadne vode.

7. Granične vrijednosti emisija otpadnih voda koje se ispuštaju u podzemne vode

Prečišćene otpadne vode ispuštaju se u podzemne vode samo indirektno, i to u slučajevima kada bi njihovo odovođenje do postojeće odgovarajuće površinske vode bilo ekonomski neopravdano i pod uslovom da je prethodnim ispitivanjem utvrđeno da ispuštanje prečišćenih otpadnih voda u podzemne vode nema negativnog uticaja na stanje podzemnih voda.

Prethodno ispitivanje obuhvata postupak procjene uticaja zahvata na životnu sredinu prema posebnim propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine, koji sadrži analizu uticaja indirektnog ispuštanja prečišćenih otpadnih voda na stanje podzemnih voda, koje bi mogle biti pod uticajem tog ispuštanja.

Granične vrijednosti emisija otpadnih voda koje se ispuštaju u podzemne vode određuju se vodnim aktima u skladu sa nalazima utvrđenim prethodnim.

Zagađujuće supstance čije je ispuštanje u podzemne vode zabranjeno i zagađujuće supstance čije je ispuštanje ograničeno date su u Tabeli 1 ovog priloga.

8. Minimalna učestalost uzorkovanja

Minimalna učestalost uzorkovanja u zavisnosti od količine ispuštenih otpadnih voda data je u tabeli 29 ovog priloga.

Tabela 29 - MINIMALNA UČESTALOST UZORKOVANJA U ZAVISNOSTI OD KOLIČINE ISPUŠTENIH OTPADNIH VODA

PRIJEMNIK	MINIMALNA UČESTALOST			
	Do 10 m ³ vode/dan	10 – 100 m ³ vode/dan	100 – 1 000 m ³ vode/dan	Više od 1 000 m ³ vode/dan
Površinske vode	2 x godišnje	4 x godišnje	6 x godišnje	8 x godišnje
Javna kanalizacija bez postrojenja za prečišćavanje	2 x godišnje	4 x godišnje	6 x godišnje	8 x godišnje
Javna kanalizacija sa postrojenjem za prečišćavanje	1 x godišnje	2 x godišnje	4 x godišnje	6 x godišnje

9. Zagađujuće supstance za koje se granične vrijednosti emisija otpadnih voda definišu vodnom dozvolom, odnosno sanitarno-tehničkim uslovima i integrisanom dozvolom

Zagađujuće supstance za koje se granične vrijednosti emisija definišu vodnom dozvolom, odnosno sanitarno-tehničkim uslovima i integrisanom dozvolom su supstance (odabrane uglavnom na osnovu toksičnosti, razgradljivosti i bioakumulacije, uz izostavljanje onih supstanci koje su biološki neškodljive ili koje brzo prelaze u biološki neškodljive supstance), koje pripadaju sljedećim grupama supstanci:

- 1) organohalogeni jedinjenja i supstance koje mogu stvarati takva jedinjenja u akvatičnoj sredini,
- 2) organofosfora jedinjenja,
- 3) organokalajna jedinjenja,
- 4) supstance za koje je dokazano da imaju kancerogena svojstva ili poprimaju takva svojstva u akvatičnoj sredini,
- 5) živa i živina jedinjenja,
- 6) kadmijum i kadmijumova jedinjenja,
- 7) postojani ukupni ugljovodonici,
- 8) postojane sintetičke supstance koje mogu plutati, lebdjeti ili potonuti i koje mogu ometati upotrebu voda za druge namjene,
- 9) sljedeći metaloidi i metali i njihova jedinjenja:

1. cink	6. selen	11. kalaj	16. vanadijum
2. bakar	7. arsen	12. barijum	17. kobalt
3. nikal	8. antimon	13. berilijum	18. talijum
4. hrom	9. molibden	14. bor	19. telurijum
5. olovo	10. titanijum	15. uranijum	20. srebro

- 10) biocidi i njihovi derivati,
- 11) supstance koje imaju štetan uticaj na ukus i/ili miris vode namjenjene za ljudsku upotrebu,

- 12) toksična ili nerazgradiva organska jedinjenja silicijuma i supstance koje mogu uzrokovati nastanak takvih jedinjenja u vodi, isključujući i one koje su biološki neškodljive ili koje u vodi brzo prelaze u neškodljive supstance,
- 13) neorganska jedinjenja fosfora i elementarni fosfor,
- 14) razgradivi ukupni ugljovodonici,
- 15) cijanidi, fluoridi i
- 16) supstance koje imaju negativan uticaj na ravnotežu kiseonika, posebno amonijak i nitriti.

U slučaju da su određene supstance kancerogene, one se uključuju u četvrtu grupu supstanci.

MJESEČNA EVIDENCIJA KOLIČINA ISPUŠTENE OTPADNE VODE

Broj: _____

Datum: _____

Naziv zagađivača (privredno društvo, drugo pravno lice, odnosno preduzetnik):

Adresa sjedišta zagađivača: _____

Adresa lokacije zagađivača (lokacija za koju se dostavljaju podaci, ako je različita od adrese sjedišta):

Kontakt osoba na lokaciji: Ime i prezime: _____ Tel: _____

E-mail: _____ Mob: _____

Podaci o ispustu: Naziv ispusta: _____

Aglomeracija: _____

Recipijent: _____

Dužina ispusta (m): _____

Koordinate tačke ispuštanja: _____

Način mjerenja: _____

Vrsta mjernog uređaja: _____

Način određivanja količine ispuštenih voda: _____

GODINA	KOLIČINA ISPUŠTENIH OTPADNIH VODA (m ³)						
MJESEC	INDUSTRIJSKE VODE	SANITARNE VODE	RASHLADNE VODE	ATMOSFERSKE VODE	PROCIJEDNE VODE SA DEPONIJAMA	INFILTRACIONE VODE	UKUPNO
Januar							
Februar							
Mart							
April							
Maj							
Jun							
Jul							
Avgust							
Septembar							
Oktobar							
Novembar							
Decembar							
Ukupno							

Pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujemo da su podaci u ovoj evidenciji vjerodostojni, istiniti i identični sa podacima dostavljenim u evidenciji u elektronskom obliku.

Osoba odgovorna za tačnost podataka

M.P.

Odgovorna osoba zagađivača

ime i prezime_____
ime i prezime

EVIDENCIJA ISPITIVANJA TRENUTNIH UZORAKA

Broj: _____

Datum: _____

Naziv zagađivača (privredno društvo, drugo pravno lice, odnosno preduzetnik):

Adresa sjedišta zagađivača: _____

Adresa lokacije zagađivača (lokacija za koju se dostavljaju podaci, ako je različita od adrese sjedišta):

Kontakt osoba na lokaciji: Ime i prezime: _____ Tel: _____

E-mail: _____ Mob: _____

Podaci o ispustu: Naziv ispusta: _____

Aglomeracija: _____

Recipijent: _____

Dužina ispusta (m): _____

Koordinate tačke ispuštanja: _____

OPŠTI PODACI			
1	Laboratorija – naziv		
2	Analitički broj izvještaja o ispitivanju		
3	Datum izvještaja o ispitivanju (dd:mm:gggg)		
4	Datum uzorkovanja (dd:mm:gggg)		
5	Vrijeme uzorkovanja (hh:min)		
6	Vremenski uslovi tokom uzorkovanja		
7	Vremenski uslovi za prethodni dan		
8	Temperatura vazduha za vrijeme uzorkovanja (°C)		
9	Trajanje ispuštanja otpadnih voda u satima/dan		
10	Protok otpadnih voda u trenutku uzorkovanja u l/sek		
11	Način utvrđivanja protoka otpadnih voda u trenutku uzorkovanja		
REZULTATI ISPITIVANJA OTPADNIH VODA			
	Parametar	Mjerna jedinica	Rezultat
1	pH vrijednost	-	
2	Temperatura vode	°C	
3	... itd.	-	
4			
5			

Pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujemo da su podaci u ovoj evidenciji vjerodostojni, istiniti i identični sa podacima dostavljenim u evidenciji u elektronskom obliku.

Osoba odgovorna za tačnost podataka

M.P.

Odgovorna osoba zagađivača

ime i prezime_____
ime i prezime

EVIDENCIJA ISPITIVANJA KOMPOZITNIH UZORAKA

Broj: _____

Datum: _____

Naziv zagađivača (privredno društvo, drugo pravno lice, odnosno preduzetnik):

Adresa sjedišta zagađivača: _____

Adresa lokacije zagađivača (lokacija za koju se dostavljaju podaci, ako je različita od adrese sjedišta):

Kontakt osoba na lokaciji: Ime i prezime: _____ Tel: _____

E-mail: _____ Mob: _____

Podaci o ispustu: Naziv ispusta: _____

Aglomeracija: _____

Recipijent: _____

Dužina ispusta (m): _____

Koordinate tačke ispuštanja: _____

OPŠTI PODACI			
1	Laboratorija – naziv		
2	Analitički broj izvještaja o ispitivanju		
3	Datum izvještaja o ispitivanju (dd:mm:gggg)		
4	Datum uzorkovanja (dd:mm:gggg)		
5	Početak uzorkovanja (hh:min)		
6	Trajanje uzorkovanja (h)		
7	Frekvencija uzorkovanja (h)		
8	Vremenski uslovi tokom uzorkovanja		
9	Vremenski uslovi za prethodni dan		
10	Prosječna temperatura vazduha tokom uzorkovanja (°C)		
11	Trajanje ispuštanja otpadnih voda u satima/dan		
12	Srednji protok tokom uzorkovanja otpadnih voda u m ³ /h		
13	Maksimalni protok tokom uzorkovanja otpadnih voda u m ³ /h		
14	Minimalni protok tokom uzorkovanja otpadnih voda u m ³ /h		
15	Način utvrđivanja protoka otpadnih voda u vremenu uzorkovanja		
REZULTATI ISPITIVANJA OTPADNIH VODA			
	Parametar	Mjerna jedinica	Rezultat
1	pH	-	
2	Temperatura vode	°C	
3	... itd.		
4			
5			

Pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujemo da su podaci u ovoj evidenciji vjerodostojni, istiniti i identični sa podacima dostavljenim u evidenciji u elektronskom obliku.

Osoba odgovorna za tačnost podataka

M.P.

Odgovorna osoba zagađivača

ime i prezime_____
ime i prezime

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i ukida presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev.br. 547/15, od 18. novembra 2015. godine i predmet vraća tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje

Ustavni sud Crne Gore u sastavu: predsjednik Dragoljub Drašković i sudije - Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopičić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Šćepanović, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore i člana 48. tačka 3. i člana 76. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 11/15), na sjednici Suda od 18. jula 2019. godine, većinom glasova, donio je

ODLUKU

I USVAJA SE ustavna žalba.

II UKIDA SE presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev.br. 547/15, od 18. novembra 2015. godine i predmet vraća tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

III Ova odluka objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. “Monitor” doo, sa sjedištem u Podgorici, koje zastupa A.Đ., advokat iz P., podnijelo je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev.br. 547/15, od 18. novembra 2015. godine i Višeg suda u Bijelom Polju, Gž.br. 3216/14, od 21.januara 2015. godine, zbog povrede prava iz čl. 6, 17, 19, 24, 32, 47, 49 i 58 Ustava Crne Gore, čl. 6 st.1 i čl.10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

1.1. U ustavnoj žalbi je, u bitnom navedeno: da se u predmetnom slučaju radi o selektivnoj primjeni prava na štetu podnosioca; da je drugostepeni sud svoje zaključke zasnovao na pogrešnom tumačenju člana 10 Evropske konvencije; da nije izvjesno da je podnosilac objavio netačne informacije, a imao je pravo da sadržaj tekstova utemelji na zvaničnom dokumentu čije navode nije bio dužan da provjerava; da drugostepeni sud nije obrazložio svoj zaključak o “neistinitosti sadržaja”, zbog čega je nejasno koji su konkretni sadržaji koje je podnosilac objavio, a koje je sud cijenio kao neistinite i sa kojeg razloga; da standard na kojem je zasnovana osporena presuda – da su prilikom objavljivanja informacija mediji dužni da se staraju da bude objavljena istina i potpuna informacija, a ne poluistina, sumnja i neistina, nije utemeljen u praksi Evropskog suda; da u nekim slučajevima u kojima nije utvrđena istinitost objavljenih informacija, Evropski sud je našao da je to bilo u okvirima slobode izražavanja, zato što je, pišući o temi od javnog interesa, novinar učinio sve što je u vrijeme objavljivanja bilo potrebno da provjeri tačnost informacije ili zašto što je postupao na osnovu pouzdanog izvora (Stângu and Scutelnicu protiv Rumunije, 2006; Lepojić protiv Srbije, 2007, st.77); da u situacijama kada je data činjenična tvrdnja, a ne postoje dovoljni dokazi da je potvrde, a novinar se bavio pitanjem od pravog javnog interesa, postaje odlučujuće to da li je novinar postupao profesionalno i u dobroj vjeri (Flux protiv Moldavije (no.7)(2009), br.25367/05, st.41 i Kasabova protiv Bugarske (2011) br.22385/03, st.63); da je Evropski sud utvrdio da mediji po pravilu imaju pravo da se, kada učestvuju u debati od javnog interesa, oslone na sadržaj zvaničnih izvještaja bez obaveze da preduzimaju posebno istraživanje ili da dokazuju istinitost tvrdnji koje se u njima iznose (Marian Maciejewski protiv Poljske, br.34447/05, st.86); da su sporni tekstovi podnosioca zasnovani na podacima iz tužbe Komisije za hartije od vrijednosti, kao zvaničnog organa Sjedinjenih Američkih

Država, u kojoj se izričito navodi da “sestra najvišeg zvaničnika crnogorske vlade po profesiji advokat”, primila mito u vidu isplate po ugovoru Sigma u kontekstu privatizacije Telekoma Crne Gore; da stav drugostepenog suda povodom navedene tužbe Komisije za hartije od vrijednosti SAD, nije zasnovan na praksi Evropskog suda koji se u svojoj praksi izjasnio da je zvanični dokument i izvještaj inspektora ministarstva, čiji su se navodi naknadno čak i pokazali kao netačni (Bladet Tromso and Stensaas protiv Norveške, 1999); da je podnosilac imao pravo da sadržaj tekstova utemelji na navodima iz zvaničnog dokumenta organa SAD, iako povodom istih da sada nije pokrenut sudski postupak protiv tužilje, pri čemu je podnosilac postupao u dobroj vjeri i u skladu sa novinarskom etikom; da tužilja nije neosnovano napadnuta u isključivom cilju njene diskreditacije; da je od značaja da li je podnosilac imao dovoljno činjeničnog utemeljenja za navode u osporenim tekstovima, da li su isti zasnovani na relevantnim izvorima, da li je pisao o temi od javnog interesa i da li se imajući sve to u vidu, njegova kritika tužilje može smatrati “bezrazložnim ličnim napadom”; da međunarodno pravo ljudskih prava poseban značaj pridaje političkoj raspravi i raspravi o drugim pitanjima od javnog interesa, pa u kontekstu takve debate, snažan i čak pretjeran način izražavanja može da spada u okvir dozvoljene kritike (Brosa protiv Njemačke, 2014, st.51); da je podnosilac imao pravo da tekstove ilustruje fotografijama tužilje, u prilog čemu stoji praksa Evropskog suda (Krone Verlang GmbH & Co. Kg protiv Austrije, 2013, st.86); da advokati ne uživaju posebnu zaštitu u kontekstu slobode izražavanja, za razliku od sudija i tužilaca, o čemu se izjasnio Evropski sud u presudi Prager i Oberschick protiv Austrije, 1995, st.34); da zahtjevi javnog morala, specifični u svakoj zemlji, mogu biti jedan od legitimnih osnova za ograničenje slobode izražavanja, ali se u konkretnom slučaju radi o ograničenju slobode izražavanja u drugom cilju, zaštite ugleda i časti pojedinačne osobe, odnosno tužilje, koji se razmatra u odnosu na neophodnost ograničenja slobode izražavanja u demokratskom društvu; da je dosuđeni iznos nematerijalne štete u visini od 5.000,00 eura, nesrazmjeran i neosnovan; da se iz iskaza tužilje ne može sa sigurnošću zaključiti da je zaista podnosilac, a ne Komisija za hartije od vrijednosti SAD kod iste izazvala negativna osjećanja; da se naknada buduće štete ne bi mogla smatrati neophodnom u demokratskom društvu u kontekstu člana 10 stav 2 Evropske konvencije; da je utvrđivanje budućih duševnih bolova suštinski neizvjesno i nemoguće ga je kvantifikovati, posebno pri činjenici da nema dovoljno dokaza o postojećoj šteti. Predlaže da se usvoji ustavna žalba, ukine osporena presuda i predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje.

1.2. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 33. stav 1. i člana 34. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu, zatražio od Vrhovnog suda Crne Gore i Višeg suda u Podgorici mišljenje na navode sadržane u ustavnoj žalbi, ali isto nije dostavljeno do dana donošenja ove odluke.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili pravnog lica koje vrši javna ovlaštenja. U stavu 2. istog člana, propisano je da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imala pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlaštenja.

2.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Uvidom u osporenu presudu i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio slijedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

3.1. Predmet spora, koji je prethodio ustavnosudskom postupku, jeste tužbeni zahtjev tužilje da se tuženi (podnosilac ustavne žalbe), obaveže da joj na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene i buduće duševne bolove, zbog povrede časti i ugleda, isplati iznos od 100.000,00 eura sa pripadajućom kamatom od presuđenja do konačne isplate, kao i da se naredi objavljivanje presude o trošku tuženog i to na strani broj osam u prvom narednom broju nedjeljnika "Monitor", računajući po pravosnažnosti presude.

3.2. Presudom prvostepenog suda, odbijen je u cjelosti kao neosnovan predmetni tužbeni zahtjev.

3.2.1. U obrazloženju presude je, u bitnom, navedeno: da je sud cijenio sadržinu i to novinskog članka pod naslovom »Godina počinje Telekomom«, novinskog članka sa podnaslovom »Zajednički poslovi sestre i kumova«, teksta tuženog pod naslovom »I Spuž je Evropa«, teksta »Svi putevi vode do Đukanovića i Kneževića«, teksta »kompanija sigma intercop preko koje je isplaćivana Đukanovićeva sestra Ana Kolarević za navodne konsultantske usluge Telekomu u vezi je sa Duškom Kneževićem omiljenim tajkunom predsjednika DPS«, tekst sa naslovom »Ana je zakon«, teksta pod naslovom »Prva sestra opet u žarištu«, teksta »Kako je mito stigao do vrha«, teksta pod naslovom »Sahrana dravnog grada« i teksta pod naslovom »Kako se kalio profit«, da navodi tuženog u vezi korupcije prilikom privatizacije Telekoma i učešća tužilje u istom nijesu dokazani nijednim provedenim dokazom (što nije zadatak predmetnog postupka), ali da su sporni tekstovi tuženog uglavnom zasnovani na tužbi Komisije za hartije od vrijednosti SAD, pa sud nalazi da ne postoji neophodnost – hitna društvena potreba za miješanjem u slobodu izražavanja, posebno imajući u vidu da je sloboda štampe zaštićena članom 10 Evropske konvencije, zatim da je tužilja javna ličnost, i da je tuženi pišući o privatizaciji Telekoma pisao o temi od javnog interesa; da bi po shvatanju suda, eventualno miješanje u slobodu izražavanja u konkretnom slučaju moglo djelovati kao obeshrabrenje otvorenoj diskusiji o pitanjima od javnog interesa (presuda Thorgeirson protiv Islanda); da je sud imao u vidu da privilegovani položaj medija proizilazi iz stava da izražavanje u vezi političkih tema igra jednu od centralnih uloga u demokratskom društvu u pogledu svakodnevnih pitanja od javnog interesa, dok u pogledu jezika sud prihvata teške i oštre kritike, kao i intonirane izjave jer one imaju prednost u privlačenju pažnje na pitanja koja su predmet debate od javnog interesa; da je sud uzeo u obzir i činjenicu da vijest nije trajna roba i svako čak i malo kašnjenje u odlučivanju joj može oduzeti svu vrijednost i interes javnosti za nju (presuda Sunday times protiv Ujedinjenog Kraljevstva) kao i da shodno tome ako je u vrijeme objavljivanja novinar imao dovoljno razloga da vjeruje da je određena informacija bila tačna isti ne bi trebao biti sankcionisan; da je u vezi prednjeg, sud cijenio da je tuženi preko svog nedjeljnika »Monitor« sporne tekstove uglavnom bazirao na tužbi Komisije za hartije od vrijednosti SAD, koja je zvanični državni organ SAD, kao i da novinari tuženog nijesu bili dužni da dodatno provjeravaju predmetne navode obzirom da se radi o zvaničnom dokumentu jednog državnog organa, a ne o tvrdnjama privatnog lica koje bi trebalo ozbiljnije provjeriti, zbog čega nije bilo neophodno da novinari tuženog čekaju da državni tužilac SAD reaguje u pravcu eventualnog pokretanja odgovarajućeg postupka; da imajući u vidu sve navode iz spornih tekstova tuženog, sud nalazi da namjera tuženog preko svog nedjeljnika »Monitor« nije bila da povrijedi ugled i čast tužilje, kao ni da izaziva mržnju

prema njoj, već da spornim tekstovima kritike usmjeri prema vlasti u Crnoj Gori, prije svega prema premijeru M.Đ.; da je sud uzeo u obzir i da je tuženi objavljivao fotografije tužilje u tri broja na naslovnim stranama, a takođe i više puta na stranama nedjeljnika, pa je našao da to nije od uticaja na drugačije zaključivanje, imajući u vidu da sloboda izražavanja ima prednost u odnosu na zaštitu ugleda tužilje; da navodi iz spornih tekstova ne opravdavaju dosuđivanje naknade nematerijalne štete za povredu ugleda i časti tužilje, iz kojeg razloga je sud odbio kao neosnovan i dio tužbenog zahtjeva kojim je traženo da se naredi objavljivanje presude o trošku tuženog i to na strani broj osam prvog narednog nedjeljnika »Monitor« a po pravosnažnosti iste.

3.3. Presudom drugostepenog suda usvojena je žalba tužilje i preinačena prvostepena presuda i to na način što je obavezan tuženi (podnosilac) da tužilji na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene i buduće duševne bolove, zbog povrede časti i ugleda, isplati iznos od 5.000,00 eura sa pripadajućom kamatom od presuđenja do konačne isplate, kao i da joj na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 650,00 eura (stavu izreke); dio tužbenog zahtjeva u pogledu iznosa većeg od dosuđenog, u visini od 95.000,00 eura, je odbijen kao neosnovan (stav II izreke) i naređeno tuženom da presudu objavi na strani osam u prvom narednom broju nedjeljnika »Monitor« u roku od 15 dana od dana prijema ove odluke (stav III izreke).

3.4. Odlučujući po reviziji tuženog (podnosioca), Vrhovni sud je osporenom presudom, istu odbio kao neosnovanu.

3.4.1. U obrazloženju presude je, u bitnom, navedeno: da u konkretnom slučaju izvještavanje u nizu članaka iznijete sadržine sa senzacionalističkim naslovima i objavljenim fotografijama, pri čemu se stalno ponavljaju tvrdnje da je tužilja učesnik u davanju i primanju mita prilikom privatizacije Telekomu Crne Gore, da se označava kao pripadnik kriminalnih grupa, upućuje na zaključak o lošim namjerama tuženog da se stvori negativan utisak kod čitalaca i diskredituje njena ličnost, jer nijesu potkrijepljene relevantnim dokazima, koje činjenične tvrdnje podliježu mogućoj i potrebnoj provjeri; da je prednje dovelo do zloupotrebe slobode informisanja od strane tuženog na štetu tužilje, dovodeći u pitanje njen moralni integritet i vrijedajući njeno ljudsko dostojanstvo, pri čemu je povrijeđeno i načelo pretpostavke nevinosti; da shodno prednjem ne postoje razlozi u svrhu zaštite prava tuženog na slobodu izražavanja; da je tuženi kao osnivač medija odgovoran u smislu odredbe člana 20 Zakona o medijima zbog objavljivanja programskog sadržaja kojim se vrijeđa čast i ugled tužilje i prenose neistiniti navodi, a u vezi sa odredbom člana 148 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima; da su prekoračene granice prihvatljivog govora predviđene članom 10 Evropske konvencije i navedeni propisi, pri čemu tuženi nije pokušao da kontaktira tužilju prije objavljivanja spornih tekstova; da se tuženi ne može pozivati na podatke po tužbi Komisije za hartije od vrijednosti Sjedinjenih Američkih Država i odluku i nalog Orkužnog suda – Južni okrug Države Njujork, kao na dokaze koji isključuju njegovu odgovornost, sa razloga što nije vjerno prenio podatke iz tih akata, već je ubacivanjem svojih uvredljivih navoda stvorio situaciju da se vjeruje u istinitost nečega što nije dokazano; da činjenica što je tužilja javna ličnost, ne oslobađa odgovornosti tuženog jer je dostojanstvo svakog pojedinca prirodno pravo koje se stiče rođenjem, i kao takvo pripada i tužilji; da se zloupotrebom slobode izražavanja narušava sama suština ovog prava, a uravnoteženost između slobode izražavanja s jedne strane i ličnih prava tužilje s druge strane, grubo je narušena na štetu tužilje; da je opisanim postupanjem tuženog tužilji nanijet duševni bol, čiji intenzitet i trajanje očigledno opravdavaju dosuđeni iznos novčane naknade nematerijalne štete kao adekvatne satisfakcije, kao i objavljivanje presude o trošku tuženog u skladu sa odredbama čl.206 i 207 Zakona o obligacionim odnosima; da je sud ovlašćen da naknadu odredi po svom slobodnom uvjerenju, jer se ne radi o oboljenju tužilje koje bi zahtijevalo izvođenje dokaza vještačenjem po vještaku neuropsihijatru; da je dosuđena naknada proporcionalna legitimnom cilju zaštite

ugleda i časti tužilje i na taj način je ispoštovano pravilo o razumnom odnosu proporcionalnosti između miješanja države i legitimnog cilja; da pozivanje tuženog na prasku Evropskog suda za ljudska prava nije od uticaja na drugačije odlučivanje.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustava Crne Gore:

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.«

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

Član 10

Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez mješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad televizijskih, radio i bioskopskih preduzeća. Pošto korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnost i odgovornost, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovim, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, radi spriječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, spriječavanja otkrivanja obavještenja dobijenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.«

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list Crne Gore”, br. 47/ 08):

»Član 206

Fizičko lice uživa potpunu zaštitu svoje ličnosti.

Pravno lice uživa zaštitu prava ličnosti koja ne proizilaze iz prirodnih svojstava čovjeka kao fizičkog lica.

Zaštita prava ličnosti propisana ovim zakonom (minimalna zaštita) ne može se ograničiti posebnim zakonom.

Član 207

Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nijesu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Za povredu ugleda i prava ličnosti pravnog lica sud će, ako procijeni da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi mu pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete.«

Zakon o medijima (“Službeni list Republike Crne Gore”, br. 51/ 02 i 62/02):

»Član 20

Osnivač medija odgovoran je za objavljene programske sadržaje, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

Ako medij objavi programski sadržaj kojim se narušava zakonom zaštićeni interes lica na koje se informacija odnosi ili kojim se vrijeđa čast ili integritet pojedinca, iznose ili prenose neistiniti navodi o njegovom životu, znanju i sposobnostima, zainteresovano lice ima pravo na tužbu nadležnom sudu na naknadu štete protiv autora i osnivača medija.«

V OCJENA USTAVNOG SUDA

5. Iako je podnosilac u ustavnoj žalbi naznačio više ustavnih prava koja smatra povrijeđenim, polazeći od sadržaja tih ustavnih prava, a imajući u vidu razloge kojima je podnosilac obrazložio ustavnu žalbu, Ustavni sud je žalbu razmatrao sa stanovišta odredaba člana 47 Ustava i člana 10 Evropske konvencije.

6. Ustav Crne Gore, u dijelu kojim jemči politička prava i slobode, svakom jemči pravo na slobodu govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način, koja se može ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore (član 47). Zaštita slobode izražavanja je od posebne važnosti kada se radi o štampi, jer je zadatak štampe, pored ostalog, objavljivanje informacija od javnog značaja. Međutim, sloboda objavljivanja informacija u štampi ograničena je zaštitom ugleda i prava drugih osoba. Pri ocjeni da li je došlo do povrede slobode izražavanja potrebno je sagledati svaki pojedinačni slučaj u svjetlu svih okolnosti, uključujući sadržaj spornih navoda, kao i kontekst u kojem su ti navodi izrečeni. Posebno je potrebno utvrditi jesu li mjere preduzete radi ograničenja slobode izražavanja srazmjerne legitimnom cilju koji se tim ograničenjem želi postići.

6.1. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, sloboda izražavanja je je *conditio sine qua non* funkcionisanja i opstanka svakog demokratskog društva i jemstvo svih drugih ljudskih prava i sloboda. U slučaju mogućeg sukoba ovog prava sa ostalim zagaranovanim ljudskim pravima i slobodama, sudovi moraju voditi računa o tome da svako ograničavanje te slobode, s ciljem zaštite nekog drugog ljudskog prava zajemčenog Ustavom, može biti izuzetak od pravila, koje je u demokratskom društvu dopušteno samo ako to pravilo ničim ne ugrožava, nego ga potvrđuje. Svaka restrikcija, uslov, ograničenje ili bilo koja vrsta miješanja u slobodu izražavanja, može se primijeniti samo na određeno ostvarivanje ove slobode, dok sadržaj prava na slobodu izražavanja uvijek ostaje netaknut.

7. Sloboda izražavanja iz člana 10 Evropske konvencije spada u grupu tzv. kvalifikovanih prava za koje je karakteristično da prvim stavom definišu samo pravo, a drugim stavom definišu dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava. U skladu sa stavom 2 člana 10 Evropske konvencije, vlast se može miješati u ostvarivanje slobode izražavanja samo ako se ispune tri kumulativna uslova: a) miješanje je propisano zakonom, b) miješanje ima cilj da zaštiti jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti i c) miješanje je neophodno u demokratskom društvu. Sudovi moraju slijediti ova tri uslova kad razmatraju i odlučuju o predmetima koji se tiču slobode izražavanja.

a) da li je došlo do miješanja

8. U vezi sa pitanjem da li je u konkretnom slučaju došlo do miješanja u pravo podnosioca na slobodu izražavanja, Ustavni sud nema dilemu da jeste, budući da naknada štete u građanskoj parnici dodijeljena kao naknada za štetu nanesenu nečijem dostojanstvu ili ugledu predstavlja jasno miješanje u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja.

b) zakonitost

9. S obzirom na to da su osporene presude zasnovane na Zakonu o obligacionim odnosima i Zakonu o medijima, od kojih su oba bila dostupna i predvidljiva u svojoj primjeni, ovo miješanje mora smatrati kao "propisano zakonom".

c) legitimni cilj

10. Sud konstatuje da je miješanje imalo legitimni cilj jer mu je namjera bila zaštita ugleda ili prava drugih u smislu člana 10 stav 2 Evropske konvencije.

Nakon utvrđivanja da je miješanje u slobodu izražavanja podnosioca ustavne žalbe u konkretnom slučaju bilo zakonito i imalo legitimni cilj, jedino pitanje koje Sud mora razriješiti jeste da li je to miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu".

d) "neophodno u demokratskom društvu"

11. Evropski sud je u odluci Željko Ivanović i DOO Daily press protiv Crne Gore od 28. juna 2018. godine, predstavka br.24387/10, naveo:

"60. Relevantni opšti principi koji se odnose na član 10 su dati, na primjer, u presudi Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine ([VV], br 17224/11, stav 75, ECHR 2017):

(i) Sloboda izražavanja predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uslova njegovog napretka i samopotvrđivanja svakog pojedinca. Prema stavu 2. člana 10, ona se primjenjuje ne samo na „informacije“ ili „ideje“ kojese primaju s odobravanjem ili se smatraju neuvredljivima ili se doživljavaju s ravnodušnošću, nego i one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. Takvi su zahtjevi pluralizma, tolerancije i slobodoumnosti bez kojih nema „demokratskog društva“. Kako utvrđuje član 10, ova sloboda podliježe izuzecima, koji se ... moraju, međutim, striktno tumačiti, a potreba za bilo kakvim ograničenjima mora se ubjedljivo dokazati...

(ii) Pridjev „neophodno“, u smislu člana 10 stav 2, podrazumijeva postojanje „nužne društvene potrebe“. Države potpisnice imaju određeno polje slobodne procjene u ocjeni da li takva potreba postoji, ali ta sloboda procjene ide ruku pod ruku s evropskim nadzorom koji obuhvata kako zakon, tako i odluke u kojima je primijenjen, čak i one koje je donio nezavisan sud. Sud je stoga ovlašćen da daje konačnu odluku o tome da li je „ograničenje“ u skladu sa slobodom izražavanja koja je zaštićena članom 10.

(iii) Zadatak Suda u vršenju njegove nadzorne nadležnosti nije da zauzme mjesto nadležnih domaćih organa vlasti, nego da ispita prema članu 10 odluke koje su oni donijeli u skladu s njihovom slobodom procjene. Ovo ne znači da je nadzor ograničen na utvrđivanje da li je tužena država razumno, s pažnjom i u dobroj vjeri izvršila svoju diskrecionu nadležnost; ono što Sud mora uraditi jeste da sagleda uplitanje koje je predmet pritužbe u svjetlu slučaja u cjelini, te da utvrdi da li je ono bilo „srazmjerno legitimnom cilju koji se želio postići“ i da li su razlozi koje su domaći organi vlasti naveli kako bi ga opravdali „relevantni i dovoljni“... Pri tome, Sud se mora uvjeriti da su domaći organi primijenili standarde koji su u skladu s načelima sadržanim u članu 10 te, isto tako, da su se oslonili na prihvatljivu ocjenu relevantnih činjenica ...“

Takođe, u presudi Milisavljević protiv Srbije, predstavka broj 50123/06 od 4. aprila 2017. godine, Evropski sud je naveo:

"... 32. Prilikom razmatranja neophodnosti mešanja u demokratskom društvu u interesu „zaštite ugleda ili prava drugih“, od Suda se može tražiti da potvrdi da li su domaći organi postigli pravu ravnotežu pri zaštiti dvaju vrednosti zajemčenih Konvencijom koje mogu doći u međusobni sukob u određenim slučajevima, naime, sa jedne strane, slobode izražavanja zaštićene članom 10. i, sa druge strane, prava na poštovanje privatnog života predviđenog članom 8. (vidi Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske, broj 71111/01, stav 43, 14. jun 2007. godine, i MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva, broj 39401/04, stav 142, 18. januar 2011. godine).

33. Kada domaći organi pristupe postizanju ravnoteže između ova dva prava u skladu sa kriterijumima utvrđenim u praksi Suda, Sud zahteva jake razloge da svoje mišljenje zameni mišljenjem domaćih sudova (vidi MGN Limited, citirana u gornjem tekstu, st. 150. i 155, i Palomo Sánchez i drugi protiv Španije [VV], br. 28955/06, 28957/06, 28959/06 i 28964/06, stav 57, ECHR 2011). Relevantni kriterijumi s tim u vezi su: (a) doprinos članka raspravi od opšteg interesa; (b) koliko je poznata ličnost o kojoj je reč i šta je predmet izveštavanja; (v) ponašanje osobe o kojoj je reč pre objavljivanja članka; (g) način pribavljanja informacija i njihova istinitost; (d) sadržaj, forma i posledice objavljivanja i (đ) ozbiljnost određene kazne (vidi Axel Springer AG, st. 89-95, 7. februar 2012. godine).

11.1. U konkretnom slučaju, Vrhovni sud Crne Gore je ocijenio da izvještavanje u nizu članaka iznijete sadržine sa senzacionalističkim naslovima i objavljenim fotografijama tužilje, u kojim se stalno ponavljaju tvrdnje da je tužilja učesnik u davanju i primanju mita prilikom privatizacije Telekomu Crne Gore i označava kao pripadnik kriminalnih grupa, upućuje na zaključak o lošim namjerama tuženog da se stvori negativan utisak kod čitalaca i diskredituje njena ličnost. Dalje je navedeno da sporni navodi nijesu potkrijepljeni relevantnim dokazima, koje činjenične tvrdnje podliježu mogućoj i potrebnoj provjeri, a što je dovelo do zloupotrebe slobode informisanja od strane tuženog na štetu tužilje, pri čemu su prekoračene granice prihvatljivog govora koje predviđa član 10 Evropske konvencije i naznačeni propisi u domaćem pravnom sistemu, pri čemu tuženi nije ni pokušao da kontaktira tužilju prije objavljivanja spornih tekstova. Smatra da tuženi nije mogao da se poziva na podatke po tužbi Komisije za hartije od vrijednosti SAD i Odluku i nalog Okružnog suda - Južni okrug države Njujork, kao dokaze koji isključuju njegovu odgovornost, jer nije vjerno prenio podatke iz tih akata, već je ubacivanjem svojih uvredljivih navoda stvorio situaciju da se vjeruje u istinitost nečega što nije dokazano

11.2. Ustavni sud, najprije zapaža, da za redovne sudove nije sporno da pisanje podnosioca ustavne žalbe o privatizaciji "Telekoma Crne Gore" AD, kao jednoj od najvećih državnih kompanija, predstavlja pisanje o temi od opšteg interesa, za koju je je javnost u Crnoj Gori bila vrlo zainteresovana. S tim u vezi, Sud podsjeća da prema praksi Evropskog suda, član 10 stav 2 Konvencije ne ostavlja veliki prostor za ograničavanje slobode izražavanja kada su u pitanju debate o pitanjima od javnog interesa (vidjeti Surek protiv Turske, predstavka broj 26682/95, stav 61, CEDH 1999-IV; Wingrove protiv Ujedinjenog Kraljevstva, pesuda od 25. novembra 1996., Izvještaji 1996-V, str. 1957-58, stav 58). Polje slobodne procjene suženo je takođe jakim interesima demokratskog društva da štampa obavlja svoju vitalnu ulogu javnog čuvara (Editions Plon protiv Francuske, br. 58148/00, stav 43, ECHR 2004 IV), a obaveza štampe je da saopštava informacije i ideje o temama od javnog interesa i javnost takođe ima pravo da ih prima (Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 7. decembar 1976. godine, stav 49, Serija A br. 24 i Centro Europa 7 S.R.L. i Di Stefano protiv Italije, [GC], br. 38433/09, ECHR 2012).

11.3. Ustavni sud, dalje zapaža, da za redovne sudove nije sporno ni to da je tužilja javna ličnost. Sud takođe podseća da se, prema praksi Evropskog suda, mora napraviti razlika između privatnih pojedinaca i lica koja postupaju u javnom kontekstu, kao što su političke ličnosti ili javne ličnosti. Shodno tome, dok privatni pojedinac nepoznat javnosti može tražiti posebnu zaštitu njegovog prava na privatni život, isto ne važi za javne ličnosti (vidi Minelli protiv Švajcarske (odluka), broj 14991/02, 14. jun 2005. godine, i Petrenco protiv Moldavije, broj 20928/05, stav 55, 30. mart 2010. godine) u vezi sa kojima su granice kritičkog komentara šire, pošto su one neizbežno i svesno izložene ispitivanju javnosti i zbog toga moraju da pokažu posebno visok nivo tolerancije (vidi Ayhan Erdoğan protiv Turske, broj 39656/03, stav 25, 13. januar 2009. godine, i Kuliš protiv Poljske, broj 15601/02, stav 47, 18. mart 2008. godine).

11.4. Polazeći od sadržine spornih članaka, Ustavni sud zapaža da se sporni članci odnose na eventualne koruptivne radnje izvršene u postupku privatizacije "Telekoma Crne Gore" AD. Sud dalje primjećuje da je sadržina članaka bazirana na tužbi Komisije za hartije od vrijednosti i berzu SAD, koja je upućena Okružnom sudu SAD Južnog okruga Njujork i koja se pokreće zbog kršenja zakona protiv korupcije u inostranstvu iz 1977. godine od strane optuženih Eleka Strauba, Andrasa Balogha i Tamas Morvaia, rukovodilaca Mađar Telekoma, jer su ova lica odobrila Mađar Telekomu da izvrši koruptivna plaćanja u iznosu od 7,35 miliona eura vladinim zvaničnicima Republike Crne Gore kako bi omogućili da Mađar Telekom otkupi državnu kompaniju za telekomunikacije "Telekom Crne Gore" AD; da su najmanje dva crnogorska zvaničnika, uključena u kupovinu kompanije, dobila gotovinska plaćanja koja su bila izvršena kroz lažne ugovore; da je član porodice najvišeg crnogorskog vladinog zvaničnika takođe dobijao nezakonite uplate po lažnom ugovoru; da je svrha Sigma ugovora bila da se usmjere skrivena plaćanja skrivena plaćanja sestri najvišeg zvaničnika crnogorske vlade preko lica sa sjedištem u Njujorku; da zvaničnikova sestra koja je bila advokat u Crnoj Gori nije pružila nikakve bonafide usluge Mađar Telekomu niti Telekomu Crne Gore po tom ugovoru; da su prave usluge za koje je sestra zvaničnika tvrdila da ih je pružila, pružene po znatno nižim cijenama od strane savjetnika unutar Mađar Telekoma i njihovog redovnog spoljnog savjetnika; da savjetnik Mađar Telekoma nije imao nikakvih poslova sa nominalnom drugom stranom niti sa zvaničnikovom sestrom po bilo kom pitanju; da su optuženi učinili da crnogorske podružnice Mađar Telekoma izvrše uplatu od 580.000,00 eura po Sigma ugovoru i da su ove uplate bile lažno zavedene u evidenciji Mađaina r Telekoma kao konsultantske usluge.

Evropski sud je razvio opsežnu praksu u vezi sa dokazivanjem istinitosti objavljenih kritičkih izjava. Tako je u predmetu Lingens protiv Austrije, presuda od 8. jula 1986. godine, navedeno da je, ... potrebno pažljivo napraviti razliku između činjenica i vrijedonosnih sudova. Postojanje činjenica može biti dokazano, dok istinitost vrijedonosnih sudova nije podložna dokazivanju. ... Što se tiče vrijedonosnih sudova, ovaj uslov (da se dokaže istina) nemoguće je ispuniti i on krši samu slobodu mišljenja, koja je sastavni dio prava zajemčenog članom 10 Konvencije." S druge strane, Evropski sud je, i kada je riječ o iznošenju činjenica, razvio fleksibilnija pravila od onih koja se zahtijevaju za dokazivanje istinitost , ostavljajući medijima na taj način prostor za grešku, pod uslovom da su postupali razumno odnosno u "dobroj namjeri" kada su objavljivali kritičke izjave (Throgeir Thorgeirson protiv Islanda, presuda od 25. juna 1992. godine, stav 65.).

Imajući u vidu da je pisanje podnosioca ustavne žalbe zasnovano na tužbi Komisije za hartije od vrijednosti i berzu SAD, koja je upućena Okružnom sudu SAD Južnog okruga Njujork kao i njenu sadržinu, Ustavni sud ocjenjuje da je podnosilac ustavne žalbe u vrijeme objavljivanja imao opravdan razlog da vjeruje da je upravo tužilja "sestra najvišeg zvaničnika Vlade koja se bavila advokaturom u Crnoj Gori", kod činjenice da je u to vrijeme njen brat Milo Đukanović bio premijer, a s obzirom na to da predmetna tužba predstavlja zvanični dokument, podnosilac je imao dovoljno razloga da vjeruje da su informacije istinite odnosno da u dobroj namjeri pretpostavi njihovu tačnost. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje i na praksu Evropskog suda da mediji imaju pravo da se pozivaju na službene izvještaje bez prethodne provjere tačnosti istih. Tako je u predmetu Colombani i drugi protiv Francuske, presuda od 25. juna 2002. godine, predstavka br. 51279/99, naveo;

"... 65. ... Po mišljenju suda, štampa bi obično trebala da ima pravo, kada doprinosi javnoj raspravi o pitanjima od legitimnog interesa, da se poziva na sadržaj službenih izvještaja, bez prethodnog sprovođenja nezavisnog istraživanja. U suprotnom, bitna uloga štampe u javnosti može biti narušena (vidi, mutatis mutandis, Goodvin, citirano gore, str. 500, § 39). Sud stoga nalazi da je bilo razumno da se Le Monde osloni na izvještaj OGD-a, bez prethodne provjere tačnosti informacija sadržanih u tom izvještaju. Ne vidi razloga da sumnja da su podnosioci

predstavke u vezi s tim postupili u dobroj vjeri i stoga nalazi da razlozi na koje se pozivaju domaći sudovi nisu uvjerljivi..."

11.5. Iako su sporne riječi uvredljive, Sud smatra da iz sadržine spornih članaka jasno proizilazi da je podnositelj samo prenio navode iz tužbe Komisije za hartiju od vrijednosti i berzu SAD, i da to nisu bile izmišljene informacije. Evropski sud je u presudi Thoma protiv Luksemburga (predstavka broj 38432/97, presuda 29. mart 2001. godine) naveo : "... opšti uslov za novinare da se sistematski i formalno distanciraju od sadržaja koji citiraju, a koji bi mogao uvrijediti ili isprovocirati druge ili nanijeti štetu njihovom ugledu, nije u skladu sa zadatkom štampe da pruža informacije o tekućim događanjima, mišljenjima i idejama." Osim toga, Evropski sud je prihvatio da čak ni veoma oštar jezik ne stavlja kritiku izvan granica zaštite člana 10 : "... Član 10 ne štiti samo suštinu izraženih ideja i informacija, već i oblik u kojem su iste prenesene. Novinarska sloboda takođe obuhvata i mogućnost pribjegavanja pretjerivanju, ili pak provociranju..." (Dichand protiv Austrije, predstavka broj 29271/95, presuda od 26. maja 2002. godine, stav 41).

11.6. Ustavni sud smatra da drugostepeni i revizioni sud nijesu pokušali da naprave ravnotežu između ugleda tužilje i slobode izražavanja podnosioca ustavne žalbe i njegove dužnosti da saopšti informacije od opšteg interesa. Sud smatra da sporni članci nijesu bili proizvoljan lični napad na tužilju od strane novinara koji su pisali tekstove ili uvreda tužilje, te da pisanje podnosioca kao ni objavljivanje fotografija, nije bilo usredsređeno na njen privatni ili porodični život već na njen profesionalni angažman i na pitanje od javnog interesa, a što proizilazi iz sadržaja članaka, njihovog sveopšteg tona i konteksta. Tužilja se kao javna ličnost neizbežno i svesno izlagala oceni javnosti pa je, prema tome, trebalo da pokaže viši stepen tolerancije od običnog privatnog pojedinca.

11.7. Sud ne može da prihvati tvrdnju Vrhovnog suda da je podnositelj ustavne žalbe objavljivanjem spornih članaka imao lošu namjeru i cilj da se diskredituje ličnost tužilje. Podnositelj predstavke je, kako je naprijed navedeno, imao dovoljno razloga da vjeruje da su informacije tačne pa u tom slučaju ne postoji loša namjera da se okleveta navodna žrtva. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je podnositelj ustavne žalbe u članku "Ana je Zakon" od 3 februara 2012. godine između ostalog naveo "... Kolarevićeva je demantovala umiješanost u korupciju tokom privatizacije Telekomu...", dok je u članku "Svi putevi vode do Đukanovića i Kneževića" od 24. avgusta 2012. godine navedeno "... Ana Kolarević je tvrdila da je pošteno radila demantujući tako američke pravosudne vlasti koji su u svom izvještaju istakli da su ugovori pa i onaj sa Sigmom sporni...". Takođe, u članku "Prva sestra opet u žarištu" je navedeno "... Kolarevićeva je rekla da nema ništa sa ovim slučajem (misli se na uplatu od 580.000,00 eura) i da joj nikad nije uplaćen novac od ovih kompanija", dok je u članku "Kum do kuma -brat do brata" od 2. marta 2012. godine navedeno "... zatim da je Ana Kolarević, Đukanovića sestra demantovala da je primila mito prilikom prodaje madjarskom Matavu, ali nije negirala da je radila za firmu Stigma intrecop...", što takođe ukazuje na odsustvo loše namjere kod podnosioca da diskredituje ličnost tužilje.

Takođe, navodi Vrhovnog suda koji se odnose na obavezu podnosioca da je prije objavljivanja članaka bio dužan da kontaktira sa tužiljom, nijesu u saglasnosti sa praksom Evropskog suda koji je u presudi Mosley protiv Ujedinjenog kraljevstva, predstavka br.48009/08, presuda od 10. maja 2011. godine, odbacio kao neprihvatljivu tvrdnju da bi mediji trebalo pojedincima prethodno da dostave obavještenje čija bi privatnost mogla biti narušena namjeranim objavljivanjem, navodeći sledeće:

"... 132. Imajući u vidu odvracajući efekat koji bi zahtjev za prethodnim obavještenjem mogao da ima, što dovodi do značajnih sumnji u pogledu djelotvornosti prethodnih obavještenja kao i široko polje slobodne procjene u ovoj oblasti, Sud smatra da član 8 ne insistira na pravno obavezujućem uslovu prethodnog obavještanja..."

11.8. Na kraju, Sud podsjeća da su priroda i ozbiljnost određene kazne faktori koji se moraju uzeti u obzir pri ocjeni proporcionalnosti miješanja (vidjeti Chauvy i drugi protiv Francuske, broj 64915/01, stav 78, ECHR 2004-IV). S tim u vezi, Ustavni sud ocjenjuje da iznos naknade nematerijalne štete u visini od 5.000,00 eura može da obeshrabri učešće štampe u raspravama o pitanjima koja su od javnog značaja.

12. Razlozi koje su u osporenim presudama dali drugostepeni i revizioni sud, po nalaženju Ustavnog suda, ne mogu smatrati dovoljnim i relevantnim opravdanjem za miješanje na podnosiocovo pravo na slobodu izražavanja. Redovni sudovi nijesu na uvjerljiv način utvrdili da postoji bilo kakva "prijeka društvena potreba" zbog koje bi se zaštita prava ličnosti tužilje trebala staviti iznad podnosiocovog prava na slobodu izražavanja i opšteg interesa i da se ta sloboda (ograniči) posebno kada je riječ o pitanjima od javnog interesa. Miješanje, po ocjeni Ustavnog suda, stoga, nije bilo "srazmjerno legitimnom cilju" koji se nastojao postići i nije bilo "nužno u demokratskom društvu", zbog čega je povrijeđeno pravo podnosioca ustavne žalbe na slobodu izražavanja, iz odredaba člana 47. Ustava i člana 10. Evropske konvencije.

13. Odluka o objavljivanju u »Službenom listu Crne Gore« zasnovana je na odredbi člana 151 stav 2 Ustava i odredbi člana 51 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 243/16

Podgorica, 18. jul 2019. godine

Predsjednik,
dr Dragoljub Drašković, s.r.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Službeni list RCG", broj 29/07, i „Službeni list CG", br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za nekretnine donijela je

R J E Š E N J E
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA KO
GODUŠA

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Goduša.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 3. oktobra 2019. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRCG," broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Bijelo Polje do 3. oktobra 2020. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 02-7424

Podgorica, 30. septembar 2019. godine

v.d. Direktor,
Dragan Kovačević, s.r.

Na osnovu člana 43 stav 4 tačka 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 5/16 i 51/17) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30.09.2019. godine, donio je

PRAVILA ZA KOREKCIJE CIJENA I NAKNADA

I Osnovne odredbe

Predmet

Član 1

Ovim pravilima uređuju se uslovi, način i postupak za:

- 1) utvrđivanje privremenih cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema i naknada za rad operatora tržišta električne energije,
- 2) utvrđivanje iznosa korekcija cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema i naknada za rad operatora tržišta električne energije tokom regulatornog perioda, na zahtjev subjekta ili po službenoj dužnosti Regulatorne agencije za energetiku (u daljem tekstu: Agencija), u slučaju da su ispunjeni uslovi iz člana 61 stav 2 Zakona o energetici (u daljem tekstu: Zakon),
- 3) utvrđivanje iznosa korekcija cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema i naknada za rad operatora tržišta električne energije u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena ili naknada, po osnovu odstupanja ostvarenih energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na utvrđene za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi i definicije upotrijebljeni u ovim pravilima imaju značenja utvrđena zakonom i metodologijama kojima se reguliše utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i/ili naknada za operatore sistema i operatora tržišta.

II Privremene cijene i naknade

Primjena privremenih cijena i naknada

Član 3

- (1) Agencija utvrđuje privremene cijene i naknade u slučajevima propisanim članom 61 stav 1 Zakona.
- (2) Privremene cijene i naknade utvrđuju se na nivou cijena i naknada koje su se primjenjivale u godini u kojoj se donosi odluka o privremenim cijenama i naknadama.

- (3) Privremene cijene i naknade primjenjuju se od isteka roka primjene važećih cijena i naknada do početka primjene cijena i naknada utvrđenih po zahtjevima energetske subjekata za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i/ili naknada.
- (4) Odluke o utvrđivanju privremenih cijena i naknada, donosi Odbor Agencije najkasnije 30 dana prije isteka važećih cijena i naknada.
- (5) Odluke o utvrđivanju privremenih cijena i naknada objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

Korekcije po osnovu primjene privremenih cijena i naknada

Član 4

Ako u periodu primjene privremenih cijena i naknada dođe do odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na veličine korišćene pri utvrđivanju tih cijena i naknada, ta odstupanja utvrđena na osnovu konačnih podataka, će biti uzeta u obzir pri narednom utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada.

III Korekcije u toku regulatornog perioda

Postupak

Član 5

Postupak utvrđivanja iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada, tokom regulatornog perioda može pokrenuti:

- 1) Operator prenosnog sistema, operator distributivnog sistema ili operator tržišta, kada utvrdi da se primjenom utvrđenih cijena i naknada ostvaruje prihod koji je različit od prihoda utvrđenog odlukama o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i/ili naknada,
- 2) Agencija, kada utvrdi da se primjenom utvrđenih cijena i naknada ostvaruje prihod koji je različit od prihoda utvrđenog odlukama o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada.

Elementi za utvrđivanje iznosa korekcija u toku regulatornog perioda

Član 6

- (1) Energetski subjekat ili Agencija, u skladu sa članom 61 stav 2 Zakona, pokreće postupak utvrđivanja iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i/ili naknada, ako tokom trajanja regulatornog perioda dođe do odstupanja u ostvarenju u odnosu na utvrđeni regulatorno dozvoljeni prihod na godišnjem nivou, i to:
 - 1) troškova poslovanja na koje energetski subjekat ne može uticati,
 - 2) prihoda od regulisane djelatnosti,
 - 3) amortizacije i povrata na sredstva i
 - 4) ostalih prihoda.
- (2) Troškovi iz stava 1 tačka 1 ovog člana koriguju se po osnovu odstupanja ostvarenih u odnosu na utvrđene za godinu za koju se vrši korekcija i za koju postoje konačni podaci.
- (3) Prihod iz stava 1 tačka 2 ovog člana predstavlja fakturisanu realizaciju po osnovu usluga prenosa, distribucije i operatora tržišta za godinu za koju se vrši korekcija i za koju postoje konačni podaci.

- (4) Amortizacija i povrat na sredstva iz stava 1 tačka 3 ovog člana za operatore prenosnog i distributivnog sistema koriguju se po osnovu realizacije investicionih planova za godinu za koju se vrši korekcija i za koju postoje konačni podaci.
- (5) Amortizacija iz stava 1 tačka 3 ovog člana za operatora tržišta koriguje se po osnovu sredstava čija je nabavka odobrena u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i naknada za godinu za koju se vrši korekcija i za koju postoje konačni podaci.
- (6) Prihodi iz stava 1 tačka 4 ovog člana koriguju se po osnovu odstupanja ostvarenih u odnosu na utvrđene za godinu za koju se vrši korekcija i za koju postoje konačni podaci.

Utvrđivanje iznosa korekcija na zahtjev energetskog subjekta

Član 7

- (1) Ako je tokom perioda primjene utvrđenih cijena, na osnovu konačnih podataka na godišnjem nivou, odstupanje veličina iz člana 6 stav 1 ovih pravila, kumulativno veće od 10% u odnosu na regulatorni prihod utvrđen za odnosnu godinu, energetski subjekat može podnijeti zahtjev za utvrđivanje iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada.
- (2) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, energetski subjekat dostavlja dokumentaciju koja sadrži detaljna obrazloženja i proračune traženih korekcija.
- (3) Zahtjev i dokumentaciju dostavljenu uz zahtjev, kao i izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom iznosa korekcija, Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.
- (4) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stava 3 ovog člana zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.

Utvrđivanje iznosa korekcija na inicijativu Agencije

Član 8

- (1) Ako je tokom perioda primjene utvrđenih cijena, na osnovu konačnih podataka na godišnjem nivou, odstupanje veličina iz člana 6 stav 1 ovih pravila, kumulativno veće od 10% u odnosu na regulatorni prihod utvrđen za odnosnu godinu, a subjekat nije podnio zahtjev, Agencija će pokrenuti postupak po službenoj dužnosti za utvrđivanje iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada.
- (2) O pokretanju postupka iz stava 1 ovog člana, Agencija obavještava energetskog subjekta. Obavještenje sadrži i spisak dokumentacije koju je subjekat dužan da dostavi Agenciji u roku od sedam dana od dana prijema obavještenja.
- (3) Obavještenje o pokretanju postupka i dostavljenoj dokumentaciji, kao i izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom iznosa korekcija, Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.
- (4) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stava 3 ovog člana zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.

Odluka o utvrđivanju korekcija

Član 9

- (1) Sjednica Odbora Agencije na kojoj se razmatra predlog izvještaja iz člana 7 stav 3 ili člana 8 stav 3 ovih pravila, kao i predlog izvještaja po primjedbama zainteresovanih lica, otvorena je za energetske subjekte i sva zainteresovana lica, o čemu se

obavještavaju osam dana prije održavanja sjednice.

- (2) Odluku o utvrđivanju iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada, Odbor Agencije donosi najkasnije u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva, odnosno pokretanja postupka po službenoj dužnosti.
- (3) Odluka iz stava 2 ovog člana, najkasnije u roku od pet dana od dana donošenja dostavlja se snabdjevačima radi formiranja tabele sa iznosima korekcija cijena i naknada i objavljivanja u skladu sa Zakonom.
- (4) Snabdjevač je dužan da iznose korekcija iskaže na računima svojih kupaca kao korekciju u korist kupca (sa znakom „-“) ili kao korekciju u korist energetskog subjekta (sa znakom „+“).
- (5) Operator sistema je dužan da iznose korekcija iskaže na fakturama izdatim samosnabdjevačima i proizvođačima kao korekciju u korist korisnika (sa znakom „-“) ili kao korekciju u korist energetskog subjekta (sa znakom „+“).
- (6) Odluka o utvrđivanju iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena i/ili naknada objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

IV Korekcije u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada

Dokumentacija za utvrđivanje korekcija

Član 10

- (1) Uz zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i/ili naknada za naredni regulatorni period, energetski subjekat je dužan da dostavi dokumentaciju potrebnu za utvrđivanje korekcija.
- (2) Dokumentacija iz stava 1 ovog člana koja služi za utvrđivanje korekcija, treba da sadrži detaljna obrazloženja i proračune sa podacima koji se odnose na posljednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz stava 1 ovog člana za koje postoje konačni podaci.
- (3) Dokumentacija iz stava 1 ovog člana, koja je dostavljena u elektronskoj formi, objavljuje se na internet stranici Agencije. Ostala dokumentacija se nalazi u arhivi Agencije i dostupna je svim zainteresovanim licima u skladu sa zakonom.
- (4) Korekcije utvrđene na osnovu dokumentacije iz stava 1 ovog člana, uzimaju se u obzir pri utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period u skladu sa Zakonom.

Elementi za utvrđivanje iznosa korekcija

Član 11

U postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada, iznos korekcije se utvrđuje po osnovu odstupanja ostvarenih energetskih i finansijskih vrijednosti u odnosu na utvrđene na godišnjem nivou i to:

- 1) Za operatora prenosnog i distributivnog sistema električne energije:
 - a) troškovi poslovanja na koje energetski subjekat može djelimično uticati,
 - b) troškovi poslovanja na koje energetski subjekat ne može uticati,
 - c) fakturisana realizacija po osnovu usluga prenosa i distribucije,
 - d) amortizacija i povrat na sredstva po osnovu realizacije investicionih planova i naknade za priključenje,

- e) ostali prihodi.
- 2) Za operatora tržišta:
 - a) troškovi poslovanja,
 - b) fakturisana realizacija po osnovu usluga operatora tržišta,
 - c) amortizacija po osnovu sredstava čija je nabavka odobrena u postupku utvrđivanja prihoda i naknade,
 - d) ostali prihodi.

Korekcija troškova poslovanja na koje se može djelimično uticati operatora prenosnog i distributivnog sistema

Član 12

Troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati koji se transponuju na korisnike prenosnog i korisnike distributivnog sistema, koriguju se uzimajući u obzir:

- 1) razliku ostvarenih količina električne energije u prenosnom i distributivnom sistemu u odnosu na utvrđene, uz primjenu stope gubitaka utvrđene ažuriranom studijom gubitaka u prenosnom sistemu i ažuriranom studijom gubitaka u distributivnom sistemu,
- 2) razliku između utvrđene cijene za nabavku električne energije potrebne za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu i prosjeka:
 - prosječne ponderisane cijene električne energije koju je dominantni trgovac s crnogorskog tržišta ostvario tokom godine za koju se vrši korekcija i dvije godine koje joj prethode, (€/MWh) i
 - ostvarene cijene fjučersa u godini za koju se vrši korekcija, objavljene na berzi u Budimpešti - Hungarian Derivative Energy Exchange (HUDEX), dobijene kao zbir dvije trećine ostvarene cijene band energije (final settlement price) i jedne trećine ostvarene cijene pik energije (final settlement price).

Korekcije troškova poslovanja na koje operator prenosnog i distributivnog sistema ne mogu uticati

Član 13

Korekcije troškova poslovanja na koje operator prenosnog i distributivnog sistema ne mogu uticati utvrđuju se kao razlika utvrđenih i ostvarenih u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci.

Korekcija fakturisane realizacije po osnovu usluge prenosa električne energije

Član 14

Korekcija fakturisane realizacije po osnovu usluge prenosa električne energije obuhvata:

- 1) Korekciju naknade za angažovanje kapaciteta prenosnog sistema koju plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem, koja se utvrđuje kao razlika utvrđenog i ostvarenog prihoda od tih proizvođača,
- 2) Korekciju naknade za angažovanje kapaciteta prenosnog sistema koju plaćaju ostali korisnici priključeni na prenosni sistem, koja se utvrđuje kao razlika utvrđenog i ostvarenog prihoda od tih korisnika.

Korekcija fakturisane realizacije po osnovu usluge distribucije električne energije

Član 15

Korekcija fakturisane realizacije po osnovu usluge distribucije električne energije obuhvata:

- 1) Korekciju naknade za angažovanje kapaciteta distributivnog sistema koju plaćaju proizvođači električne energije koji su priključeni na distributivni sistem, koja se utvrđuje kao razlika utvrđenog i ostvarenog prihoda od tih proizvođača,
- 2) Korekciju naknade za angažovanje kapaciteta distributivnog sistema koju plaćaju kupci kod kojih se snaga mjeri, koja se utvrđuje kao razlika utvrđenog i ostvarenog prihoda po osnovu tarifnog elementa aktivna snaga, po naponskim nivoima,
- 3) Korekciju naknade za angažovanje kapaciteta distributivnog sistema koju plaćaju kupci kod kojih se snaga ne mjeri, koja se utvrđuje kao razlika utvrđenog i ostvarenog prihoda po osnovu električne energije koja je isporučena ovim kupcima.

Korekcije po osnovu amortizacije i povrata na sredstva operatora prenosnog i distributivnog sistema

Član 16

- (1) Korekcija utvrđenog povrata na sredstva i amortizacije po osnovu ostvarenja investicionog plana, vrši se uzimajući u obzir:
 - 1) završetak i vrijednost svake investicije pojedinačno ili grupe povezanih investicija ako su one utvrđene odobrenim planom;
 - 2) polovinu kamatne stope po kojoj je emitovana posljednja crnogorska obveznica objavljena od strane nadležne institucije.
- (2) Ako investicija nije završena u roku iz odobrenog plana, odnosno sredstva nijesu stavljena u upotrebu u godini u kojoj je planirano, vrijednost te investicije će se isključiti iz osnovice za obračun povrata i amortizacije do stavljanja sredstva u funkciju, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana, osim u slučaju dejstva više sile.
- (3) Ako investicija nije završena u roku iz odobrenog plana, odnosno sredstva nijesu stavljena u upotrebu u godini u kojoj je planirano, usljed dejstva više sile, Agencija na razliku odobrene i realizovane investicije obračunava iznos korekcije povrata na sredstva i amortizacije.
- (4) Ako je investicija završena u roku iz odobrenog plana, odnosno sredstva su stavljena u upotrebu u godini u kojoj je planirano, ali je investicija realizovana u manjoj vrijednosti od odobrene, Agencija na razliku odobrene i realizovane investicije obračunava iznos korekcije povrata na sredstva i amortizacije, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana.
- (5) Korekcija povrata na sredstva i amortizacije po osnovu naknade za priključenje utvrđuje se kao razlika ostvarenog i utvrđenog prihoda po osnovu naknade za priključenje za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci.

Korekcije ostalih prihoda operatora prenosnog i distributivnog sistema

Član 17

Korekcije ostalih prihoda utvrđuju se kao razlika ostvarenih i utvrđenih za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci.

Korekcije elemenata regulatorno dozvoljenog prihoda operatora tržišta

Član 18

- (1) U postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta za naredni period, Agencija utvrđuje korekcije po osnovu elemenata iz člana 11 stav 1 tačka 2 ovih pravila.
- (2) Pri utvrđivanju korekcija po osnovu odstupanja ostvarenih troškova poslovanja u odnosu na utvrđene za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci, uzimaju se u obzir:
 - 1) odstupanja na više ili na niže ostvarenih troškova koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom u odnosu na utvrđene,
 - 2) odstupanja na niže ostvarenih troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda, troškova materijala, troškova proizvodnih usluga, finansijskih rashoda, ostalih rashoda i nematerijalnih troškova osim troškova reprezentacije, u odnosu na utvrđene,
 - 3) odstupanja na više ostvarenih troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda, troškova materijala, troškova proizvodnih usluga, finansijskih rashoda, ostalih rashoda i nematerijalnih troškova osim troškova reprezentacije, u odnosu na utvrđene, ako operator tržišta dokumentuje opravdanost nastalog odstupanja i ako odstupanje nije uključeno u troškove poslovanja kroz utvrđeni parametar Z_s ,
 - 4) odstupanja ostvarenog od utvrđenog parametra Z_p , kao i iznos sredstava koji nije ostvaren za namjenu za koju je odobren.
- (3) Korekcija fakturisane realizacije vrši se po osnovu odstupanja ostvarenih energetske i drugih veličina od onih koje su korišćene pri utvrđivanju jediničnih naknada za:
 - 1) povlašćene proizvođače,
 - 2) snabdjevače, kupce samosnabdjevače i snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca,
 - 3) snabdjevača, koji je imao status javnog snabdjevača, dok se primjenjuju Zakonom propisana ograničenja formiranja cijena,
 - 4) proizvođače,
 - 5) trgovce.
- (4) Korekcija amortizacije vrši se po osnovu odstupanja ostvarenog od utvrđenog troška amortizacije sredstava čija je nabavka odobrena u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade, koja su nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila za koje postoje konačni podaci.
- (5) Korekcija ostalih prihoda utvrđuje se kao razlika ostvarenih i utvrđenih za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz člana 10 stav 1 ovih pravila, za koje postoje konačni podaci.

V Prelazne i završne odredbe

Primjena korekcija

Član 19

- (1) Korekcije iz čl. 6 i 11 ovih pravila, primjenjuju se u prvoj narednoj godini tekućeg regulatornog perioda, odnosno u prvoj godini narednog regulatornog perioda.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako bi primjena korekcija imala nepovoljan uticaj na poslovanje energetskog subjekta ili na kupce električne energije, Agencija može korekcije primijeniti na više regulatornih godina.

Korekcija povrata na sredstva i amortizacije po osnovu investicija

Član 20

- (1) Korekcija utvrđenog povrata na sredstva i amortizacije po osnovu ostvarenja investicija koje su ušle u regulatornu osnovu sredstava do stupanja na snagu Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list Crne Gore", broj 32/19) i Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije ("Službeni list Crne Gore", broj 32/19), vrši se na način utvrđenim ovim pravilima, uzimajući u obzir:
 - 1) početak realizacije i vrijednost svake investicije pojedinačno ili grupe povezanih investicija ako su one utvrđene odobrenim planom;
 - 2) polovinu kamatne stope po kojoj je emitovana posljednja crnogorska obveznica objavljena od strane nadležne institucije.
- (2) Vrijednost i dinamiku realizacije investicija iz stava 1 ovog člana u odnosu na odobreni investicioni plan Agencija utvrđuje na osnovu analize godišnjeg izvještaja o realizaciji investicija (u daljem tekstu: godišnji izvještaj), i
 - 1) ako se tokom godine investicija ostvari u vrijednosti manjoj od 75% od odobrene za tu godinu ili
 - 2) ako se investicija čija je realizacija planirana na period od tri ili više godina, ostvaruje u toku prve dvije godine u vrijednosti manjoj od 75% od odobrene za odnosni period,vrijednost te investicije će se isključiti iz osnovice za obračun povrata i amortizacije do stavljanja sredstva u funkciju, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana.
- (3) Ako ulaganje iz stava 2 tačka 1 ovog člana rezultira završetkom izgradnje i aktiviranjem sredstva, Agencija na razliku ukupno odobrene i realizovane investicije obračunava iznos korekcije povrata na sredstva i amortizacije, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana.
- (4) Ako se investicija iz stava 1 ovog člana realizuje u vrijednosti većoj od 75% a manjoj od 100% u odnosu na odobrenu, Agencija utvrđuje korekcije prethodno utvrđenog povrata na sredstva i amortizacije na osnovu analize godišnjeg izvještaja, i to na sljedeći način:
 - 1) za jednogodišnje investicije, Agencija obračunava iznos korekcije odobrenog povrata i amortizacije na razliku između odobrene i realizovane investicije, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana,

- 2) za investicije planirane u trajanju od tri i više godina, ako se realizacija u toku prve dvije godine ostvaruje u vrijednosti većoj od 75% a manjoj od 100% u odnosu na odobrenu, iznos korekcije odobrenog povrata i amortizacije obračunava se na razliku odobrene i realizovane investicije, uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana.
- (5) Ako se investicija iz stava 1 ovog člana realizuje u vrijednosti većoj od 100% u odnosu na odobreno, energetski subjekat je dužan da u godišnjem izvještaju obrazloži razloge prekoračenja investicije, a Agencija nakon razmatranja obrazloženja postupa na sljedeći način:
- 1) za jednogodišnje investicije, više ostvareno ulaganje odbija ili potpuno ili djelimično prihvata, a za više prihvaćenu vrijednost izvršenog ulaganja obračunava iznos korekcije uzimajući u obzir kamatnu stopu iz stava 1 tačka 2 ovog člana,
 - 2) za investicije čija je realizacije planirana u tri i više godina, više ostvareno ulaganje u bilo kojoj prethodnoj godini realizacije investicije priznaje kao ulaganje u narednoj odnosno narednim godinama, i ako se ukupno ulaganje na kraju perioda investiranja ostvari u iznosu većem od ukupno odobrenog, isto tretira kao u tački 1 ovog stava.
- (6) Odredbe stava 2 ovog člana se neće primijeniti ako do kašnjenja u realizaciji planiranih investicija dođe usljed dejstva više sile.

Prestanak važenja

Član 21

Danom početka primjene ovih pravila prestaju da važe Pravila za korekcije cijena i naknada ("Službeni list CG", br. 13/17 i 46/17).

Stupanje na snagu i početak primjene

Član 22

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od 01. januara 2020. godine

Broj: 19/3288-8

Podgorica, 30. septembar 2019. godine

Predsjednik Odbora
Branislav Prelević, s.r.